

ตามรอยพระยุคลบาท
ด้วย ทศพิธราชธรรม

พุทธทาสภิกขุ

กรมการศาสนา
กระทรวงวัฒนธรรม

ตามรอยพระยุคลบาทด้วย
กศพีธธาธรรม

พุทธทาสภิกขุ

กรมการศาสนา
กระทรวงวัฒนธรรม
(ห้ามซื้อ-ขาย)

Dhammaintrend ร่วมเผยแพร่และแบ่งปันเป็นธรรมทาน

ตามรอยพระยุคลบาทด้วยศัพทราชาศัพท์

ผู้จัดพิมพ์ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม
ปีที่พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๓ พิมพ์ครั้งที่ ๒
จำนวนพิมพ์ ๓๐,๐๐๐ เล่ม
ISBN 978-974-9536-72-8

ที่ปรึกษา

๑. นายสด แดงเอียด	อธิบดีกรมการศาสนา
๒. นายเกษมศัญญา ชิริ	รองอธิบดีกรมการศาสนา
๓. นายเอกน ขำทอง	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
๔. นายพิสิทธิ์ นริศตติวงศกรณ	ผู้อำนวยการกองศาสนูปถัมภ์
๕. นางสาวกัญจวิมล จิปีภพ	เลขานุการกรมการศาสนา

คณะทำงาน

๑. นางสาวพลไล จิรไกรศิริ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
๒. นางศรีนวล ลักกิตโร	นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ
๓. นางสาวอมรา ไหมพิมพ์	นักวิชาการศาสนาชำนาญการ
๔. นางสาววิภาวรัตน์ กอพักคณินทร์	นักวิชาการศาสนาชำนาญการ
๕. นางละออ ปานพิมพ์	นักวิชาการศาสนาชำนาญการ
๖. นางสาวรชกษา ชฆาสิริ	นักวิชาการศาสนาชำนาญการ
๗. นายชนะกิจ คชชี	นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ
๘. นางสาวภรณ์ อมรรัตน์	นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ
๙. นายธนพล พรหมสุวษ์	นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ
๑๐. นางสาวนันทมล สังข์วัฒนะ	นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ
๑๑. นายยอดชาย แสงศิริ	นักวิชาการศาสนา
๑๒. นายวีระพงษ์ ฉัตรเวทิน	นักวิชาการศาสนา
๑๓. นายผดุงศักดิ์ กะรัตน์	นักวิชาการศาสนา
๑๔. นายณรงค์ยุทธ ยิ้มนอก	นักวิชาการศาสนา
๑๕. นางสาวสุพิน มาไกล	นักวิชาการศาสนา
๑๖. นางสาวนันทิยา आयูวัฒนะ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล
๑๗. นางสาวนภัสวรรณ เกตุสร้อย	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล
๑๘. นายเกียรติพงษ์ สุทธการ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล

พิสูจน์อักษร

นายล้ำรวย นักการเรือน	นักวิชาการศาสนาชำนาญการ

ออกแบบปก

นายยงยุทธ สังคนาคินทร์

สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม โทร. ๐-๒๕๒๒-๘๘๑๖ โทรสาร ๐-๒๕๒๒-๘๘๑๓

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
๗๔ ถนนนางงามควาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐
โทร. ๐-๒๕๑๑-๔๕๗๗ โทรสาร ๐-๒๕๗๙-๕๑๐๑ นายโชคดี ออสวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๕๓

พระปฐมบรมราชโองการ
ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ
วันศุกร์ที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓

เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม^(๑)

(๑) เมื่อพระราชทานพระปฐมบรมราชโองการขณะประทับเหนือพระที่นั่งภัทรบิฐ
ภายใต้ฉัตรพญาลงกาเวศน์แล้ว ทรงหลังทักษิณเทก ตั้งพระราชสัตยาธิษฐาน จะทรงปกครอง
พระราชอาณาจักรโดยศุภศีลธรรมจรรยา

พระราชดำรัส

ในการเสด็จออกมหาสมาคม

ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พุทธศักราช ๒๕๕๒

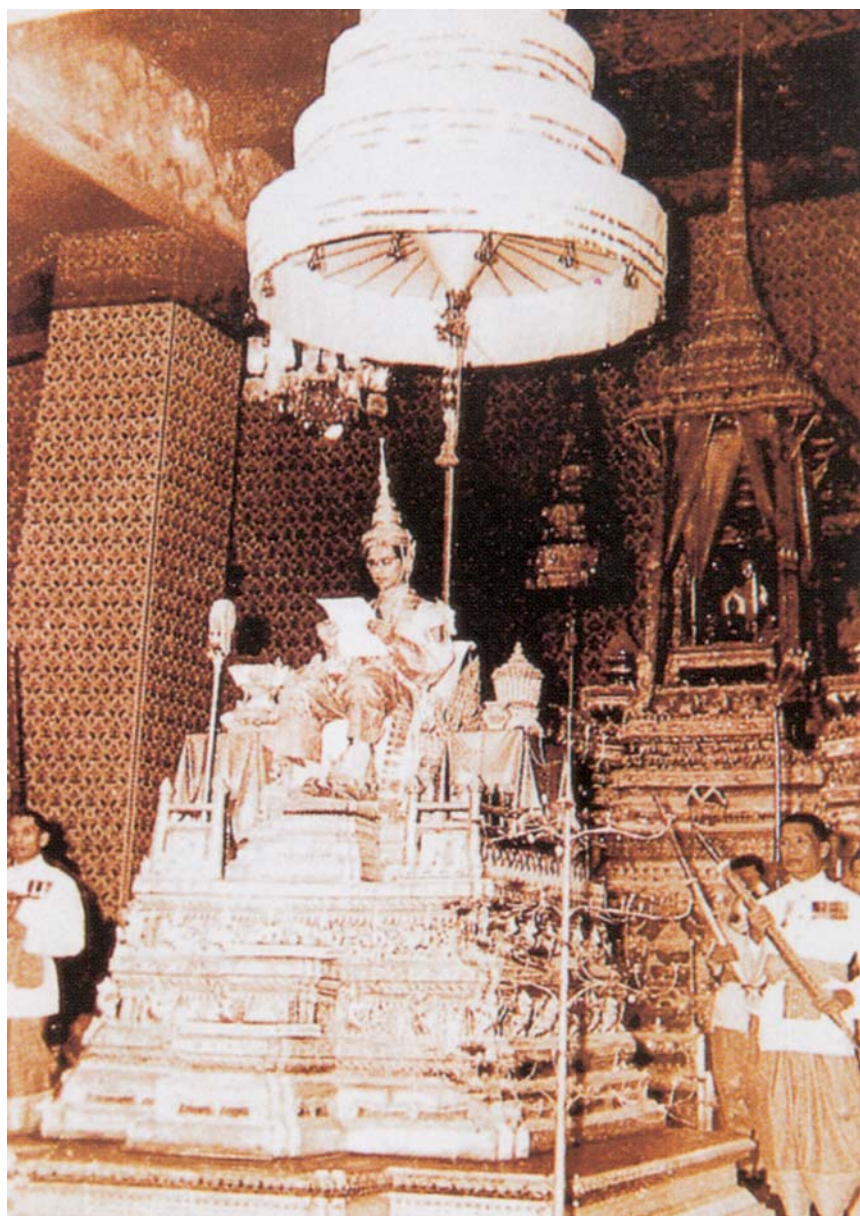
ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

วันเสาร์ ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒

ขอขอบพระทัยและขอใจท่านทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง ที่มีไมตรีจิตพรั่งพร้อมกัน มาให้พรวันเกิด ด้วยถ้อยคำที่เลือกสรรมาจากใจซึ่งปรารถนาดี มุ่งหมายให้ข้าพเจ้ามีความสุข ความสวัสดิโดยประการต่าง ๆ.

ความสุขความสวัสดิของข้าพเจ้า จะเกิดขึ้นได้ ก็ด้วยบ้านเมืองของเรา มีความเจริญมั่นคงเป็นปกติสุข. ความเจริญมั่นคงทั้งนั้น จะสำเร็จผลเป็นจริงได้ ก็ด้วย ทุกคนทุกฝ่ายในชาติ มุ่งที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เต็มกำลัง ด้วยสติรู้ตัว ด้วยปัญญา รู้คิด และด้วยความสุจริตจริงใจ โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนอื่น. จึงขอให้ท่านทั้งหลาย ในที่นี้ ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่สำคัญอยู่ในสถาบันหลักของประเทศ และชาวไทยทุกหมู่เหล่า ทำความเข้าใจในหน้าที่ของตนให้กระจ่าง แล้วตั้งจิตตั้งใจให้เที่ยงตรงหนักแน่น ที่จะปฏิบัติ หน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ส่วนรวมอันไพบูรณ์ คือชาติบ้านเมือง อันเป็นถิ่นที่อยู่ที่ทำกินของเรา มีความเจริญมั่นคงยิ่งขึ้นไป.

ขออำนาจแห่งคุณพระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จงคุ้มครองรักษาท่าน ให้ปราศจากทุกข์ ปราศจากภัย และอำนวยความสุขสิริสวัสดิ์ พิพัฒนามงคล ให้สัมฤทธิ์ แก่ท่านทั่วหน้ากัน.

คำนำ

เนื่องในโอกาสการจัดงานเฉลิมพระเกียรติแห่งการบรมราชาภิเษกปีที่ ๖๐ รัฐบาลโดยคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติแห่งการบรมราชาภิเษกปีที่ ๖๐ และเฉลิมพระชนมพรรษา ได้มีมติให้กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวม ๒ กิจกรรม คือ การจัดกิจกรรมรักพ่อ ทำตามคำสอนของพ่อ และการจัดพิธีทางศาสนา เชิญชวนศาสนิกชนเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติศาสนกิจตามหลักศาสนาของแต่ละศาสนา

ในโอกาสดังกล่าว กรมการศาสนา เห็นสมควรจัดพิมพ์หนังสือ **ตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม** ที่พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ได้แสดงปาฐกถาไว้เพื่อเผยแพร่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเนื้อหาของทศพิธราชธรรมนั้น เป็นการแสดงถึงคุณธรรมของพระเจ้าแผ่นดินตลอดถึงผู้ปกครองทั้งหลาย เป็นคุณธรรมประจำใจสำหรับผู้นำไปประพฤติปฏิบัติโดยธรรม และยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ประชาชน

เมื่อคนไทยได้เข้าใจความหมายของทศพิธราชธรรม แล้วพยายามดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะได้ทั้งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตและยังเป็นการแสดงความจงรักภักดีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสถาบันพระมหากษัตริย์ การจัดพิมพ์หนังสือตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรมนี้ ได้ขออนุญาตสำนักพระราชเลขานุการ อัญเชิญพระบรมฉายาลักษณ์ พระปฐมบรมราชโองการและพระราชดำรัสในการออกมหาสมาคม ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พุทธศักราช ๒๕๕๒ มาจัดพิมพ์ไว้ด้วย

กรมการศาสนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม จักอำนวยประโยชน์แก่ผู้สนใจอย่างกว้างขวาง

(นายสด แดงเอียด)

อธิบดีกรมการศาสนา

ที่ รล ๐๐๐๔.๒/๖๑๕๑

สำนักราชเลขาธิการ

พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓

เรื่อง พระราชทานพระบรมราชานุญาต

เรียน อธิบดีกรมการศาสนา

อ้างถึง หนังสือ ที่ วธ ๐๓๐๓/๒๐๓๙ ลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเชิญภาพพระราชกรณียกิจ พระปฐมบรมราชโองการ และพระราชดำรัส ซึ่งกรมการศาสนาได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้พิมพ์ในหนังสือตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๕๓ ไปลงพิมพ์ในหนังสือตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒ จำนวน ๓๐,๐๐๐ เล่ม เนื่องในโอกาสการจัดงานเฉลิมพระเกียรติแห่งการบรมราชาภิเษกปีที่ ๖๐ ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

พระราชทานพระบรมราชานุญาต

(นายกฤษณ์ กาญจนบุญชร)

รองราชเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน

ราชเลขาธิการ

กองข่าว

โทร ๐๒ ๒๒๒๐ ๗๒๐๐ ต่อ ๓๔๐๒

โทรสาร ๐๒ ๒๒๒๐ ๗๓๒๒

เว็บไซต์ : www.ohmpps.go.th

ที่ วธ ๐๓๐๓/๒๐๗๕

กรมการศาสนา
๖๖๖ ถนนบรมราชชนนี
เขตบางพลัด กทม. ๑๐๗๐๐

๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต

เรียน ราชเลขาธิการ

อ้างถึง หนังสือสำนักราชเลขาธิการ ที่ รล ๐๐๐๕.๓/๑๒๕ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓

ตามหนังสือสำนักราชเลขาธิการที่อ้างถึง ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญภาพพระราชกรณียกิจ พระปฐมบรมราชโองการ และพระราชดำรัสในการเสด็จออกมหาสมาคมในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พุทธศักราช ๒๕๕๒ ลงพิมพ์ในหนังสือตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

ในการนี้ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม มีความประสงค์จะขอพระราชทานจัดพิมพ์หนังสือดังกล่าวเพิ่มเติมอีก จำนวน ๓๐,๐๐๐ เล่ม เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสมหามงคลบรมราชาภิเษกปีที่ ๖๐ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของพุทธศาสนิกชน ให้ชาวไทยได้ดำเนินชีวิตตามรอยพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันจะนำมาซึ่งความร่มเย็นเป็นสุขอย่างยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อขอได้โปรดพิจารณา ให้ความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายสตี แดงเอียด)

อธิบดีกรมการศาสนา

สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

โทร. ๐ ๒๕๒๒ ๘๘๑๒

โทรสาร ๐ ๒๕๒๒ ๘๘๑๖

ที่ ๔/๒๕๕๓

ที่สำนักงานรัฐมนตรี

อาคารคณะรัฐมนตรี ส่วนโฆกษพลาาราม

๖๘/๑ หมู่ ๖ ต.เลม็ด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

๘๔๑๑๐

๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓

เรื่อง อนุญาตให้จัดพิมพ์หนังสือ “ตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม”

เรียน อธิบดีกรมศาสนา

อ้างถึง หนังสือกรมการศาสนาที่ วธ0303/๒๐๕๐ ลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓

ตามหนังสือที่อ้างถึง กรมการศาสนา ได้ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ “ตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม” เพิ่มเติมอีก จำนวน ๓๐,๐๐๐ เล่ม เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของพุทธศาสนิกชน เนื่องในโอกาสสมทวงคลบรมราชาภิเษกปีที่ ๖๐

รัฐมนตรี ยินดีอนุญาตให้จัดพิมพ์หนังสือได้ตามความประสงค์ และขออนุมทนาในกุศลเจตนา มา ณ โอกาสนี้.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายเมตตา ชานิช)

ประธานกรรมการรัฐมนตรี

โทร. ๐-๗๗๕๓-๑๖๑๑-๒

โทรสาร. ๐-๗๗๕๓-๑๕๘๗

ที่ วธ ๐๓๐๓/๒๐๕๐

กรมการศาสนา
๖๖๖ ถนนบรมราชชนนี
เขตบางพลัด กทม. ๑๐๗๐๐

๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือตามรอยพระยุคลบาทด้วยศัพทพิธีราชธรรม

เรียน ประธานกรรมการธรรมทานมูลนิธิ

อ้างถึง หนังสือธรรมทานมูลนิธิ ที่ ๘/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๒

ตามหนังสือธรรมทานมูลนิธิที่อ้างถึง ได้อนุญาตให้กรมการศาสนาจัดพิมพ์หนังสือตามรอยพระยุคลบาทด้วยศัพทพิธีราชธรรม จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

ในการนี้ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม มีความประสงค์จะจัดพิมพ์หนังสือดังกล่าวเพิ่มเติมอีก จำนวน ๓๐,๐๐๐ เล่ม เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลบรมราชาภิเษกปีที่ ๖๐ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนให้ชาวไทยได้ดำเนินชีวิตตามรอยพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันจะนำมาซึ่งความร่มเย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน

จึงเรียนมาเพื่อกรณขออนุญาต ผลเป็นประการใด ขอให้แจ้งกรมการศาสนาทราบด้วย
จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุทัศน์ แดงเอียด)
อธิบดีกรมการศาสนา

สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

โทร. ๐ ๒๕๒๒ ๘๘๑๒

โทรสาร ๐ ๒๕๒๒ ๘๘๑๖

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
ตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม	๑
ทาน	๑๓
ศีล	๒๕
บริจาค	๓๕
อาชชวะ	๔๗
มัททวะ	๕๙
ตบะ	๖๙
อักโกธะ	๘๓
อวิหิงสา	๙๕
ขันติ	๑๐๙
อวิโรธนะ	๑๒๓
สรุปความทศพิธราชธรรม	๑๓๗

ตามรอยพระยุคลบาทด้วย
ทศพิธราชธรรม

พุทธทาสภิกขุ

กศพีธราชธรรม*

ท่านสาธุชน ผู้สนใจในธรรมทั้งหลาย

วันนี้เป็นวันเนื่องกับการขึ้นปีใหม่จะทำให้พูดถึงการขึ้นปีใหม่บ้างแล้ว จะพูดถึงความสำคัญด้วยเรื่อง การตามรอยพระยุคลบาทโดยทศพีธราชธรรม

สำหรับปีใหม่นั้น มีความหมายเป็นที่รับรองต้องกันว่าจะต้องทำอะไรให้ดีกว่าปีเก่า อย่าให้ต้องละลายหัวเผือกหัวมันที่อยู่ใต้ดินเลย หัวเผือกหัวมันที่อยู่ใต้ดินนั้น พอถึงปีใหม่มันมีจำนวนหัวมากกว่าปีเก่า ขนาดก็ใหญ่กว่าปีเก่า คุณค่าก็มากกว่าปีเก่า มันเลยเป็นปีใหม่ได้จริงอย่างนี้ มนุษย์เราถ้าไม่มีอะไรดีกว่าปีเก่า ก็เรียกว่าไม่มีปีใหม่ และก็น่าละลายแก้หัวเผือกหัวมัน ดังนั้น ขอให้เราทั้งหลายมีความตั้งใจว่า จะต้องทำอะไรให้ดีกว่าปีเก่า

แต่มันก็ยังมีส่วนที่จะต้องระมัดระวังอยู่อย่างหนึ่ง คือ ความหมายของคำว่า “ดี” ดีนี้เป็นคำที่กำกวม กำกวมจนถึงกับเป็นอันตรายก็ได้

คำว่า “ดี” กำกวม คือว่า มันบ้าได้ มันเมาได้ บ้าดีแล้วก็วินาศเลย คนบ้าทั้งหมดในโลกนี้ที่อยู่ในโรงพยาบาลบ้า นั้นมีมูลมาจากบ้าดี เมาดี ยึดมั่นถือมั่นในความดีทั้งนั้น นี่ก็คือคำว่าดี มันกำกวมอยู่อย่างนั้น คือมันยังบ้าได้ เมาได้ ไม่เหมือนคำว่า “กุศล”

*ถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันอาทิตย์ที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๓๐

สำหรับคำว่า “**ประมุข**” ประมุข มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นพระประมุขนี้ก็หมายความว่า เป็นผู้ นำ ทำอย่างไรเสียคำว่า *ประมุข* นี้ ต้องแปลว่า ผู้ นำ คำว่า “*ปะ*” แปลว่า ทั้งหมดทั้งสิ้น “*มุขะ*” แปลว่า หน้า ปะมุขะ = หน่วยออกหน้าทั้งหมดทั้งสิ้น ก็คือลักษณะแห่งผู้นำนั่นเอง ถือเอาความหมายของคำว่าผู้นำให้ถูกต้อง ไม่จำเป็นจะต้องถือเป็นคำเลวร้าย ซึ่งอีกความหมายหนึ่ง *ผู้นำแห่งทูลราช* นั้น เป็นอีกความหมายหนึ่งเดี๋ยวนี **นำอย่างสัตบุรุษ นำอย่างผู้มีคุณธรรมเป็นผู้นำ** ปะมุขะ... มันไม่มีทางจะแปล เป็นอย่างอื่นได้ นอกจากแปลว่าผู้นำ

เรามีหลักเกณฑ์ว่า *ระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข* ก็คือมีการเป็นผู้นำ แต่แล้วมันก็กระทบความรู้สึกอยู่อย่างหนึ่ง คือว่ารัฐธรรมนูญได้ถวายพระราชอำนาจในการเป็นผู้นำโดยประการทั้งปวง ยังคงควบคุมอยู่บางอย่าง แต่ถึงอย่างนั้นก็มิสูญเสียการเป็นผู้นำ เพราะว่ามี การนำได้อีกหลายทาง หลายอย่าง หลายประการ แม้ไม่มีอำนาจในทางการเมือง สมบูรณ์ แต่ก็มีโอกาสที่จะนำในทางเศรษฐกิจในทางพัฒนา ในทางวัฒนธรรม ในทางการศึกษาอะไร ๆ ซึ่งดีไปกว่าการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องหลอกลวงเรียกว่า เป็นผู้นำในทางวิญญาน เป็นผู้นำในทางวิญญานฟังดูให้ตี ๆ ว่า การทำให้เกิดความถูกต้องในทางจิตใจ ในการดำเนินชีวิต นี่เป็นการทำในทางวิญญาน

เราทั้งหลายสามารถที่จะถวายเป็นโอกาส หรือทำให้เกิดโอกาส จนพระประมุขของชาติสามารถจะนำได้อย่างเต็มที่ครบถ้วนทุกอย่างที่จะทำให้ เกิดความสุขความเจริญ เราทั้งหลายสามารถทำให้เกิดโอกาสแก่การนำโอกาส นั้นถวายแก่สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารแห่งประเทศไทย จะได้ทรงนำได้ ตามพระราชประสงค์ พระราชประสงค์ใด ๆ ล้วนแต่เป็นพระราชประสงค์ ที่ดี ที่ถูกต้อง **เราก็ถวายเป็นโอกาสแห่งการนำอันถูกต้อง และเราก็ถือโอกาส**

ทั้งปัจจุบัน ทั้งในอนาคต **หน้าที่คือธรรมะ ธรรมะคือหน้าที่** ถ้าไม่ทำหน้าที่ ก็จะไม่เป็นอะไรทั้งหมด ถ้าพระพุทธเจ้าไม่ทำหน้าที่ของท่าน ท่านก็ไม่เป็นพระพุทธเจ้า หรือแม่ที่สุดแต่มนุษย์ ถ้าไม่ทำหน้าที่ของมนุษย์ก็ไม่เป็นมนุษย์ แม่ที่สุดแต่ไก่ถ้ามันไม่ทำหน้าที่ขัน มันก็ไม่ใช่ไก่ ทุกคนต้องทำหน้าที่ แล้วหน้าที่นั้นจะช่วย

การทำหน้าที่นั้นทำให้ชีวิตรอดอยู่ได้ ลองไม่ทำหน้าที่มันต้องตาย พอทำหน้าที่หน้าที่ก็กลายเป็นพระเจ้าช่วยได้ทุกประการ ถ้าไม่ทำหน้าที่ไม่มีใครช่วยได้ต่อให้พระเจ้ามาเป็นฝูง ๆ ก็ไม่สามารถจะช่วยคนที่ ไม่ทำหน้าที่ แต่ถ้าใครทำหน้าที่ หน้าที่ก็จะกลายเป็นพระเจ้าขึ้นมา ช่วยให้รอด โดยประการทั้งปวง

ธรรมะคือหน้าที่ ธรรมะคือสิ่งที่ช่วยให้รอด ธรรมะคือพระเจ้าสูงสุด ซึ่งแม้แต่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ก็เคารพธรรมะ ธรรมะคือหน้าที่ จงถือเอา ธรรมะหรือหน้าที่เป็นที่พึ่งเถิด จะมี **พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์** ครบถ้วน อยู่ในคำว่า **หน้าที่ หน้าที่** นั้นเอง

ในที่นี้ **ธรรมะ** หมายถึง **หน้าที่แห่งการปฏิบัติตามทศพิธราชธรรม** ซึ่งจะเป็นความถูกต้องที่สุด ปลอดภัยในการที่จะใช้คำว่า “ถูกต้อง” จะไม่ใช่คำว่า “ดี” ซึ่งกำกวม บ้าได้หรือเมาได้ ถ้าใช้คำว่าถูกต้องแล้ว มันบ้าไม่ได้ มันเมาไม่ได้ มันกลายเป็นอันตรายขึ้นมาไม่ได้ จึงขอให้ใหม่นี้ทำหน้าที่ ของตน ๆ ของแต่ละคนให้ถูกต้องจงทุก ๆ คนเถิด

หน้าที่ท่ามาหาเลี้ยงชีพ ก็เป็นหน้าที่หมวดหนึ่ง **หน้าที่ในการบริหารร่างกาย** ให้เป็นอยู่ปกติ นี่ก็หน้าที่หมวดหนึ่ง **หน้าที่ในการติดต่อกับสังคมรอบด้าน** นี่ก็หมวดหนึ่ง อย่างน้อยก็เป็น ๓ หมวดแห่งหน้าที่ ทำให้มันถูกต้องทั้งสามหมวดแห่งหน้าที่ ก็จะเป็นความปลอดภัย

ที่จะต้องทำอีกนั้นแหละทำหน้าที่ให้ถูกต้อง ให้ชื่อตรง ให้เพียงพอ ให้เหมาะสม แก่ความเป็นมนุษย์ นี่เรียกว่าความชื่อตรง

ข้อที่ ๕ “มีทะวัง” มีทะ แปลว่า ความอ่อนโยน *ความอ่อนโยน* ภายนอกคืออ่อนโยนต่อบุคคลซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัว เป็นการสร้างสรรค์ ซึ่งความรัก ความสามัคคี นี่ก็เป็นความอ่อนโยนภายนอก และ*ความอ่อนโยน* ภายใน คือความอ่อนโยนของจิตใจคือจิตที่อบรมไว้ดีแล้ว มีความเหมาะสม ถูกต้องอ่อนโยน พร้อมทั้งจะใช้ทำหน้าที่ใด ๆ ก็ได้ เหมือนขี้ผึ้งที่อ่อนดีแล้ว จะปั้นเป็นอะไรก็ได้ จิตใจที่อ่อนโยนแล้ว เหมาะสมที่จะปฏิบัติธรรมะ อันสูงขึ้นไปได้ทุกอย่างทุกประการ จนสำเร็จประโยชน์

ข้อที่ ๖ “ตะบั้ง” ตะปะ ตะบะ ปกติหมายถึงวิริยะความพากเพียร ความบากบั่น ความก้าวหน้า ไม่ถอยหลัง ความไม่หยุดอยู่กับที่มีคุณสมบัติ เผาผลาญกิเลสและความชั่วโดยประการทั้งปวง ในที่นี้จะระบุไปยังสิ่งที่ เรียกว่าอิทธิบาททั้ง ๔ ประการก็ได้ เป็นตะบะเผาผลาญกิเลส

ข้อที่ ๗ “อักโกธัง” ไมโกรธ ตัวหนังสือแปลว่า ไม่กำเริบ *ไม่มีความกำเริบ* ในภายใน คือกลุ่มอยู่ในใจ *ไม่มีความกำเริบ* ภายนอก คือ ประทุษร้ายบุคคลอื่น ไม่กำเริบทั้งภายในไม่กำเริบทั้งภายนอก เรียกว่า “**อักโกธัง**” ทุกคนก็จะรู้จักได้ง่ายไม่ต้องอธิบาย

ข้อที่ ๘ “อะวิหิงสา” อวิหิงสา ไม่เบียดเบียน ไม่มีการกระทำ อันเบียดเบียนอันกระทบกระทั่งตนเองหรือผู้อื่น *เบียดเบียนผู้อื่นนั้นรู้จัก กันดี* แต่ที่เบียดเบียนตนเองนี้บางทีก็ไม่ค่อยจะรู้จัก คือถ้าเป็นการทำตนเอง ให้ลำบากเปล่า ๆ ก็เป็นการเบียดเบียนตนเอง เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นจะต้องทำ ไม่จำเป็นจะต้องทำตนเองให้ลำบาก เหมือนที่ทำกันเกินกว่าเหตุ ทำแต่พอดี ก็ไม่ต้องมีความลำบาก ถึงจะมีความลำบากก็ไม่ใช่ว่าเป็นความลำบากที่ว่า เหลือที่จะทนทานหรือจะกระทำได้

ข้อที่ ๙ “ขันติ” ขันติ อดทน รอได้ คอยได้ คำนี้บางทีก็แปลว่า ความสมถะมันก็มีความหมายเดียวกันแหละ เพราะเราอดทนได้ คอยได้ ก็สมควรแก่ความเป็นผู้ที่ทำอะไรได้สำเร็จ ถ้าไม่อดทน รอไม่ได้ คอยไม่ได้ ก็เป็นบ้าตลอดเวลา ยิ่งเป็นผู้ใหญ่เท่าไรจะยิ่งต้องอดทนเท่านั้น

อย่าเข้าใจว่าจะต้องเอาความอดทน หรือต้องอดทนนั้นไปไว้แก่ ฝ่ายผู้น้อยนั้นไม่ถูก ยิ่งเป็นผู้ใหญ่จะยิ่งต้องอดทนต่อความโง่ของผู้น้อย เพราะผู้น้อยเขามักจะเป็นคนโง่เป็นคนโง่ ไม่สมประกอบ หรือไม่สามารรถ ใด ๆ เท่าทัน ทำให้เกิดปัญหาขึ้น ซึ่งทำให้ฝ่ายผู้ใหญ่ต้องอดทนพึงรู้ไว้ว่า ความอดทนเป็นเรื่องของฝ่ายผู้ใหญ่ ไม่ใช่ฝ่ายผู้น้อย ยิ่งเป็นผู้ใหญ่มากเท่าไร ยิ่งจะต้องอดทนมากขึ้นเท่านั้น ยิ่งมีผู้อยู่ในบังคับบัญชามากเท่าไร ยิ่งจะต้องมีความอดทนมากขึ้นเท่านั้น มิฉะนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จ ขอท้าทายไว้ดังนี้

ข้อสุดท้ายที่ ๑๐ “อวิโรธนะ” อวิโรธนะ แปลว่า ความไม่มีอะไรพิรุช ไม่มีอะไรวิรุช หรือพิรุช คือไม่ผิดไปจากแนวทางความถูกต้อง

คำว่า พิรุช หมายความว่า ผิดไปจากแนวทางความถูกต้อง ที่จะนำมาซึ่งความผิดพลาด คืออันตราย หรือทุกขโทษโดยประการทั้งปวง

“อวิโรธนะ” แปลว่า ไม่มีอะไรที่พิรุช คือ ผิดไปจากทางที่ควร จะเป็นคำว่าไม่มีอะไรพิรุชนี้อาจจะขยายใจความออกไปได้ถึงตัวเป็นสัมมัตตะ คือ ความถูกต้อง ๑๐ ประการ ได้แก่ อริยมรรค มีองค์ ๘ ประการ คือ ถูกต้องในความคิดความเห็น, ถูกต้องในความปรารถนา, ถูกต้องในการพูดจา, ถูกต้องในการทำงาน, ถูกต้องในการดำรงชีพ, ถูกต้องในการพากเพียร, ถูกต้องในการมีสติควบคุมตัว, ถูกต้องในความมีสมาธิคือจิตอันมั่นคง และในที่สุด ก็มีความถูกต้องในเรื่องของความรู้อันสูงสุดท้าย และก็ถูกต้องในผล

กาน

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๑

กาน*

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย

การบรรยายปาฐกถาธรรมวันนี้ เป็นการบรรยายในชุดทศพิธราชธรรม จะได้บรรยาย เรื่องทศพิธราชธรรมจนกว่าจะครบถ้วน โดยถือว่าเป็นปีแห่งทศพิธราชธรรม จะบรรยายทั้งปี บรรยายทีละข้อ ๆ สิบเดือน แล้วก็รวมท้ายเป็นข้อสุดท้าย ก็ครบปี เพื่อสะดวกแก่การตามรอยพระยุคลบาทในทศพิธราชธรรม

คำว่า “ทศพิธราชธรรม” เป็นธรรมสำหรับพระราชา กระทำให้ มหาชนร้องออกมาว่า “พอใจ ๆ ๆ” ตามความหมายของคำว่า “ราชา ๆ ๆ” ที่แปลว่าพอใจดังที่เคยกล่าวกันมาหลายครั้งแล้วว่า คำพูดคำนี้เกิดขึ้นมา ในลักษณะอย่างนี้ และธรรมะเหล่านั้นเป็นธรรมะสำหรับมหาชนจะได้ดำเนิน ตามในการเดินตามรอยพระยุคลบาท **ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้องตัว ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม** จะง่ายในการที่บ้านเมืองจะมีสันติสุข ส่วนบุคคล จะมีสันติภาพของสังคม ผู้ที่เป็นประมุขเดินอย่างไร ผู้บริวารก็เดินตาม ในลักษณะที่เคยชี้ให้สังเกตเห็นกันในหมู่สังคมสัตว์ เช่น แพะและแกะ เป็นอย่างต่ำ แพะและแกะตัวที่เดินนำเดินอย่างไร ตัวที่เดินตามจะเดินอย่างนั้น

*ถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันอาทิตย์ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐

แม้ว่าตัวที่เดินนำหน้าจะสะดุดนิดหนึ่งเดินออกไปข้างแล้ววกเข้ามาใหม่ ตัวบริวารก็จะทำอย่างนั้นเหมือนกับเครื่องจักรที่เดียว

สัญญาตมฺหาณแห่งการเดินตามอย่างนี้ก็มิใช่ในพระบาลีที่พระพุทธองค์ทรงนำมาตรัสว่า เป็นเยี่ยงที่ดี **เมื่อโคพ่อฝูงเดินตรงโคลูกฝูงก็เดินตรง โคพ่อฝูงเดินคดโคลูกฝูงก็เดินคด** เลยกำชับกันในเรื่องการเดินทางในฐานะ เป็นสิ่งที่ต้องทำให้ถูกต้องยิ่ง ๆ ขึ้นไปทุกที จะทำให้เกิดมีศีลธรรมที่เป็นไปได้อย่างดี ในลักษณะที่มีปรมาตมธรรมเป็นรากฐานหรือนำอยู่ในฝ่ายจิตใจ **นี่แหละคือทศพิธราชธรรมสำหรับผู้ที่จะพึงประพฤติให้ผู้ตามได้เดินตาม ได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งหมดทั้งสิ้น เป็นสันติสุขและสันติภาพ**

ในการบรรยายครั้งที่ ๑ แห่งปีนี้ คือครั้งที่แล้วมา อาตมาได้กล่าวถึงทศพิธราชธรรมทั้งหมด คือ ๑๐ ครั้งอย่างคร่าว ๆ ในครั้งนี้ก็จะขอโอกาสกล่าวเพื่อข้อมความจำกันในเบื้องต้นนี้อีกครั้งหนึ่ง ทบทวน ทั้ง ๑๐ ประการ เป็นการทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อที่ ๑ เรียกว่า **“ทาน”** เป็นการให้ปันปัจจัยแห่งชีวิต อะไรเป็นปัจจัยของการดำรงอยู่แห่งชีวิตก็ให้ปัจจัยเหล่านั้น ทั้งในทางรูปธรรมนามธรรม ที่เป็นรูปธรรมก็หมายถึง วัตถุสิ่งของ ที่เป็นนามธรรมก็หมายถึง ความรู้ ความฉลาด ความสามารถ ล้วนแต่เป็นปัจจัยแห่งชีวิต นี่เป็นข้อที่ ๑

ข้อที่ ๒ **“สีละ”** หรือ สีสั่ง แปลว่า ภาวะปกติ และเหตุปัจจัยหรือการจัดการที่ทำให้เกิดภาวะปกติ อุปมาเหมือนว่าก่อนหิน ก่อนศิลา มีความเป็นปกติ ความหมายนี้ใช้ได้กับคำว่า สีละ หรือศีล ที่รักษาสมาทานกันอยู่ เหตุทำให้เกิดความปกติ แล้วก็เกิดความปกติ แล้วก็มีผลของความปกติ อยู่กันอย่างสงบสุข

ข้อที่ ๓ **“ปริจจาคะ”** หรือ ปริจจาคัง เป็นการให้ในกายในไม่ต้องมีผู้รับก็ได้ เป็นการให้สิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตน เช่น การละกิเลส เป็นต้น

ละความตระหนี่หวงแหน โดยเฉพาะอย่างยิ่งละความเห็นแก่ตัว ทานให้
วัตถุปัจจัยภายนอก มีตัวผู้รับ บริจาคะให้ปัจจัยภายใน ไม่ต้องมีตัว
ผู้รับก็ได้ ต่างกันไม่ใช่อย่างเดียวกัน ไม่ใช่ทำให้ให้ด้วยกัน

ข้อที่ ๔ **“อาชชวะ”** หรือ อาชชวัง คือความซื่อตรง ตรงต่อ
เพื่อนมนุษย์ ตรงต่อหน้าที่การงานแห่งความเป็นมนุษย์ ความซื่อตรงนี้เป็น
เหตุให้เกิดความรักสามัคคี ใฝ่ใจวางใจ ซื่อตรงต่อเพื่อนมนุษย์ก็อยู่กันอย่าง
สะดวกสบาย ซื่อตรงต่อหน้าที่แห่งความเป็นมนุษย์นี้เป็นความตรงสุดยอด
ความเป็นมนุษย์มีหลักเกณฑ์อย่างไร ซื่อตรงต่อความเป็นอย่างนั้น ปฏิบัติ
เพื่อความเป็นอย่างนั้น

ข้อที่ ๕ **“มัททวะ”** หรือ มัททวัง แปลว่าอ่อนโยน ๆ อ่อนโยนต่อ
บุคคล ซึ่งใคร ๆ ก็ชอบความอ่อนโยน อย่าต้องกล่าวถึงมนุษย์เลย แม้แต่
สัตว์ก็ยังชอบความอ่อนโยนของบุคคลผู้เป็นเจ้าของ นี่เป็นการอ่อนโยนต่อ
บุคคล เป็นการอ่อนโยนแห่งอาการทางกาย ที่นี้มีการอ่อนโยนอาการทางจิต
คือ มีจิตที่อบรมไว้ดี มีความอ่อนโยน คล่องแคล่ว ที่จะทำการงานทางจิต
จะคิด จะนึก จะรู้สึกอะไรก็คล่องแคล่ว เหมือนขี้ผึ้งที่อ่อนดีแล้วจะปั้น
เป็นอะไรก็ง่ายอย่างนั้น

ความอ่อนโยนทางจิต ความเหมาะสมแก่การงานทางจิต นี่เป็น
สิ่งที่จะต้องระลึกรู้ถึงกันให้มาก เดียวนี้จิตมักไม่ได้รับความอ่อนโยน
ไม่ได้รับการปรับปรุงให้มีความอ่อนโยน มันก็ลำบาก

ข้อที่ ๖ **“ตปะ”** หรือ ตะปัง คือวิริยะ ที่เฝ้าอุปสรรค เช่น
อิทธิบาททั้ง ๔ มีแล้วก็เฝ้าความไม่สำเร็จให้เกิดความสำเร็จ

ข้อที่ ๗ **“อักโกระ”** หรือ อักโกธัง เราได้เห็นกันอยู่ว่าเป็นความ
ไม่โกรธ แต่ตัวหนังสือละเอียดอ่อนกว่านั้น แปลว่าไม่กำเริบ ไม่กำเริบ

อวิโรหณะนี้หมายถึง ปัญญา ไม่มีอะไรผิดพลาดจากทำนอง
คลองธรรมเพราะไม่รู้ คือไม่มีปัญญานั้นเอง ถ้าไม่มีการพิรุณหรือผิดพลาด
ก็หมายความว่าไม่มีปัญญา

อวิโรหณะ จึงหมายถึงความมีปัญญาไม่พิรุณ ความรู้ไม่พิรุณ
ความเข้าใจไม่พิรุณ อะไร ๆ ก็ไม่พิรุณ เพราะอำนาจแห่งปัญญา

รวมเป็น ๑๐ ประการด้วยกันเช่นนี้ เรียกว่า **ทศพิทธราชธรรม**
สำหรับพระราชาจะประพฤติ

ที่นี้ก็มาพิจารณาเป็นข้อ ๆ โดยละเอียด :-

ข้อแรกคือ “ทาน”

ทานเป็นเรื่องแรกที่ควรจะกล่าวถึงกันก่อน จึงได้มาเป็นข้อที่หนึ่ง
เพราะว่าเป็นเรื่องแรกของทั้งหมดทีเดียว คือ **เราเกิดมา มันเป็นการให้ทาน**
ชีวิตของพ่อแม่ พ่อแม่ให้ทานชีวิตมา มันเป็นเรื่องแรกของเรา พอเราคลอด
มาจากท้องแม่ เราก็ตั้งต้นรับทานนับตั้งแต่ว่ากินนม หรือกินอาหาร
การบริหารทุกอย่างของผู้ที่เลี้ยงดูเรา รักเรา ประคบประหงมเรา นี้เราได้รับ
ทานที่เกิดมาที่คลอดออกมาสู่มนุษย์โลกนี้ จากบิดามารดา จากผู้เลี้ยง
และจากคนอื่น ๆ มันเป็นข้อแรก

เราจะต้องสนใจและรู้จักพระคุณของสิ่งนี้ และในที่สุดมันก็มา
เป็นหลักสำคัญในโลก ที่ว่าให้มีการให้ซึ่งกันและกันด้วยความรัก เพราะ
โลกนี้มีทานคือการให้มันจึงอยู่ด้วยกันได้

ลองคำนวณดูว่าถ้าไม่มีการให้อะไรกันเลยจะอยู่ได้อย่างไร?
มันเป็นหลักพื้นฐานทั่วไป ให้มองไปจนถึงว่า ถ้าโลกนี้มีทาน มีการให้อยู่
เป็นประจำ เป็นปกติวิสัยแล้ว ลัทธินายทุนและลัทธิคอมมิวนิสต์จะเกิดขึ้นมา
ในโลกไม่ได้

ขอยืนยันว่า ถ้ามีสิ่งๆที่เรียกว่า “ทาน” อยู่เป็นพื้นฐานของมนุษย์ในโลกนี้แล้ว ลัทธินายทุน ลัทธิคอมมิวนิสต์ เกิดขึ้นมาไม่ได้ เพราะไม่เริ่มด้วยการให้ แต่เริ่มด้วยความไม่ให้ คือเห็นแก่ตัว ๆ ๆ ไม่นานเท่าไรก็เกิดลัทธิผูกขาด เกิดลัทธิต่อต้าน หรือแย่งชิง มันก็เกิดลัทธิอันร้ายกาจดังที่ปรากฏอยู่ในบัดนี้ขึ้นมาในโลก ขอให้สังเกตดูให้ดี ๆ

ในประเทศอินเดียสมัยโบราณเท่าที่ได้อ่าน ได้ยิน ได้ฟังมา ไม่มีนายทุน มีแต่เศรษฐกิจที่เจริญ เศรษฐกิจเจริญนั้นเขาทำงานกับข้าทาสบริวาร กินข้าวด้วยกัน ทำบุญด้วยกัน ไปวัดด้วยกัน ทำอะไรต่าง ๆ ด้วยกัน ที่เหลือกินเหลือใช้ก็เอามาตั้งโรงงาน เป็นความเห็นที่ร่วมกันทั้งเศรษฐกิจและทั้งบริวาร นั่นก็มีสิ่งๆที่เรียกว่า “ทาน” เป็นพื้นฐาน ลัทธินายทุนเกิดไม่ได้ เมื่อเกิดไม่ได้ลัทธิคอมมิวนิสต์ก็ต้องเกิดชึ เพราะมันเกิดมาเพื่อทำลายนายทุน เมื่อไม่มีนายทุนลัทธิคอมมิวนิสต์มันก็ไม่เกิด ป้องกันไว้ได้ด้วยเจตนาธรรมณ์ของสิ่งๆที่เรียกว่า ทาน

เพราะเหตุใด? เพราะเหตุว่าทานมีผลสูงสุด มีผลสูงสุดทำลายความเห็นแก่ตัว

ทานที่แท้จริง ทำลายความเห็นแก่ตัว ไม่ใช่เป็นการค้ากำไรเกินควรอย่างที่เขาพูด ๆ กันว่า ตักบาตรสักช้อนหนึ่ง ก็ได้วิมานหลังหนึ่ง อย่างนี้เป็นทานไม่ได้ มันเป็นการค้ากำไรเกินควรยิ่งกว่าควรไปเสียอีก คำว่าทานจะมีผลสูงสุด คือ ทำลายความเห็นแก่ตัว ไม่มีความเห็นแก่ตัวแล้ว นายทุนและคอมมิวนิสต์ก็เกิดขึ้นมาในโลกไม่ได้ นายทุนก็เต็มปรีอยู่ด้วยความเห็นแก่ตัว คอมมิวนิสต์ก็เต็มปรีอยู่ด้วยความเห็นแก่ตัว แล้วมันก็พูดกันไม่รู้เรื่อง มันพูดกันไม่รู้เรื่องแน่นอน มันก็ต้องทำลายล้างกันเรื่อยไปไม่มีที่สิ้นสุด เป็นปัญหาถาวรยัดเยื่อ

มาพูดถึงประเภท หรือชนิดของทานกันต่อไป ท่านทั้งหลาย
คงจะเคยได้ยินแล้วว่ามียู ๓ อย่าง คือ

วัตถุทาน คือ การให้วัตถุ

ธรรมทาน คือ การให้ธรรมะ

อภัยทาน คือ การให้อภัย

ขาดข้อใดไม่ได้ในคำว่า **ทานัง** แห่งทศพิธราชธรรมนี้
ต้องประกอบไปด้วยทานทั้ง ๓ ความหมาย พระราชามีทานครบทั้ง
๓ ความหมาย

สำหรับ **“วัตถุทาน”** เป็นการให้วัตถุปัจจัยให้เครื่องมือ ให้ทุนรอน
ให้ความสะดวก ให้โอกาสในสิ่งที่เป็นปัจจัยแก่ชีวิต **ให้แก่ใคร?...ก็ให้แก่**
ประชาชน ให้แก่พระราชวงศ์ ให้แก่ราชการ ให้แก่ศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
พระองค์ทรงเป็นศาสนูปถัมภกแก่ทุกศาสนา สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์
แห่งประเทศไทยเป็นอย่างนี้ ใคร ๆ ก็เห็นอยู่

ลักษณะของทานนี้ มันมีลักษณะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือ
ว่าตอบแทนคุณงามความดีซึ่งกันและกัน มีลักษณะผูกมิตรให้มันคง
มีลักษณะเมตตา และที่สูงสุดกว่าอื่นก็คือทำลายความเห็นแก่ตัว ทำลาย
ความเห็นแก่ตัว **ทำลายความเห็นแก่ตัวนั้นมันจึงจะเป็นทานที่บริสุทธิ์ผุดผ่อง**

ถ้าดูกันละเอียดกว่านั้น ด้วยจิตใจที่ไม่เห็นแก่ตัวก็จะเห็นได้ว่า
“จิตที่คิดจะให้นั้น มันสบายกว่าจิตที่คิดจะเอา” ข้อนี้พูดกันมาหลายปีเต็มที
แล้วขอให้สังเกตว่า จิตที่คิดจะเอานั้นมันเร่าร้อนเพราะความเห็นแก่ตัว จิตที่
คิดจะให้นั้นมันเยือกเย็น เพราะมันไม่มีความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัว
มันร้อน ไม่มีความเห็นแก่ตัวมันก็ไม่ร้อน ฉะนั้น จิตที่คิดจะให้นั้นมันสบาย
เยือกเย็นกว่าจิตที่คิดจะเอา

มองไปดูก็จะเห็นว่า ให้ผู้อื่นกินนั้นมันอิมมานานตลอดกาลที่จะจำได้ ถ้ากินเองแต่ยิวก็ถ่ายออกก็หมดเรื่องกัน ถ้าให้ผู้อื่นกินมันไปอยู่ในจิตใจของเขาและอยู่ในจิตใจของเรา นี่ก็ขึ้นมาที่ไรวินัยอิมอยู่นั้นแหละ อิมเพราะได้ให้ผู้อื่นกิน ทั้งคนกินและทั้งคนให้อิมอยู่ตลอดกาลนาน นี่การให้ทานมันมีผลอย่างนี้ มีผลมากเกินคาดอย่างนี้

ที่นี้มาดู “ธรรมทาน” ให้ความรู้และสามารถประพฤติปฏิบัติหน้าที่เอาตัวรอดได้ ให้ความสามารถ ถ้าไม่มีความสามารถก็จะช่วยให้สามารถ และก็เป็นการศึกษาปฏิบัติ เมื่อไม่มีวัตถุสิ่งของจะให้ก็ให้ธรรมะเป็นการปฏิบัติ ถ้าใครไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ท่านก็ให้ธรรมะให้เป็นการปฏิบัติ

ธรรมทานมีได้ด้วยการให้ การสนับสนุนกำลังใจ ชี้แนะหนทาง ให้โอกาสทำตัวอย่างให้ดูเป็นธรรมทาน สอนให้มีสัมมาทิฐิฉันก็เป็นธรรมทาน สุดยอด ธรรมทานประเสริฐอย่างนี้ จนพระพุทธองค์ตรัสว่า “ธรรมทานเลิศกว่าทานทั้งปวง” จะมีทานอย่างไหน ก็ชนิด ๆ ธรรมทานเลิศกว่าทานทั้งปวง เพราะช่วยทั้งทางกาย ช่วยทั้งทางจิต ช่วยกระทั่งสูงสุด บรรลุผลนิพพาน ดังนั้น ธรรมทานจึงชนะทานทั้งปวง

ที่นี้ก็มาถึง “อภัยทาน” เป็นข้อจริงทำ ย้อนหมายถึงมีเมตตา กรุณา รวมอยู่ด้วย อภัยโทษถ้าขอโทษก็อภัยโทษ ขอจงถือหลักอย่างนี้ ด้วยกันทุก ๆ คนเกิด จะอยู่ในโลกนี้อย่างปกติสุขที่สุด อย่าผูกความโกรธไว้ มีผู้มาลูแกโทษ จงอภัยโทษ เป็นการให้อภัยทาน อย่ามีจิตที่คิดเบียดเบียนใคร ๆ หรือผู้ใด หรือสิ่งใด ก็เป็นอภัยทานอยู่ตลอดเวลา

พระจริยาวัตรของสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารแห่งประเทศไทย เต็มไปด้วยการให้ทานในลักษณะอย่างนี้ ใคร ๆ ก็เห็นอยู่ รู้จักอยู่ ทรงกระทำให้เกิดโอกาส ให้เกิดวิธีใหม่ ๆ ให้เกิดอุปกรณ์แห่งการทำการ ให้เกิดแหล่งน้ำ เป็นต้น นี่เป็นวัตถุทาน ให้เกิดสติปัญญา ทรงตกเดือนอยู่

ทุกเวลา ทุกโอกาส มีผู้นำมาถ่ายทอดทางวิทยุ เป็นต้น นี่เป็นการให้ธรรมทาน อยู่ทุกเวลาหรือตามโอกาส และทรงมีอภัยทาน ยกโทษแม้ในกรณีที่เป็น การหมิ่นพระเดชานุภาพ เป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ซึ่งเขาก็ พุดกันอยู่ รู้กันอยู่ เห็นกันอยู่

สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารแห่งประเทศไทย ประกอบ ไปด้วยทานครบทั้ง ๓ ประการ เห็นปานนี้ ขอให้เราทั้งหลายเดินตามรอย พระยุคลบาทด้วยการร่วมมือในพระองค์ เป็นการสนองพระราชประสงค์

ดำเนิน วัตถุประสงค์ โดยเสด็จพระราชกุศลกันอย่างกว้างขวางเถิด

ดำเนินตามในธรรมทาน คือ เชื้อฟุ้ง พยายามปฏิบัติตามให้สม ตามพระราชประสงค์ และก็มี อภัยทาน พยายามไม่ให้มีเรื่องชุ่นเคือง พระราชหฤทัยและไม่ให้มีความชุ่นเคืองแก่ผู้ใด ๆ

นี่ทาน ทานทั้งนั้น วัตถุประสงค์ ธรรมทาน อภัยทาน เราจะต้องสนใจ จะต้องรู้จัก มิฉะนั้นจะเป็นการลบหลู่พระธรรมอย่างยิ่ง ลบหลู่ธรรมอย่างยิ่ง แล้วผลก็จะเกิดขึ้นแก่ตัวเอง

ขอสรุปความในที่สุดว่า ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลายดำเนิน ตามรอยพระยุคลบาทแห่งสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารแห่งประเทศไทย ในข้อที่มีชื่อว่า ทาน ทานให้เกิดสังคัมที่เต็ม ไปด้วยการให้ด้วยการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ถ้ามีอย่างนี้ก็ถือว่าเป็นการสร้างสรรค์สังคัมพระศรีอารยเมตไตรย ขึ้นมาในโลกนี้ ในปัจจุบันนี้ ในปัจจุบันทันตาเห็นนี้ ขอให้มีการให้ทานครบทั้ง ๓ ประการนี้เถิด โลกพระศรีอารยเมตไตรยก็จะเกิดขึ้นมาทันตาเห็น ไม่ต้องรอกันเป็นกัป ๆ มันจะเกิดผลสูงสุดถึงกับที่ว่า นายทุนจะเปลี่ยน ไปเป็นเศรษฐีใจบุญ ชนกรรมาชีพก็จะเปลี่ยนเป็นลูกหลานที่ร่วมมือ นายทุนชู้ตริต นายทุนกระดาศซบทั้งหลายที่มีอยู่ในโลก ก็เปลี่ยนตัว เป็นเศรษฐีใจบุญอย่างครึ่งพุทธกาล แล้วมันจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น

ชนกรรมาชีพอันโหดร้ายต้องการจะพังทลายนายทุน ก็ไม่รู้จะพังทลายใคร
มันก็ต้องสูญสลายไปในตัวมันเอง ก็เหลือแต่ลูกหลานที่ร่วมมือกับผู้ที่มี
ความคิด กำลังสติปัญญา ทุนทรัพย์อะไร ร่วมมือกันได้ผลมาแบ่งสรรกัน
พอดีแล้ว ก็นำเอาส่วนที่เหลือจากนั้นมาบำเพ็ญทาน มาบำเพ็ญทาน มาตั้ง
โรงงานในความหมายที่ถูกต้อง เป็นที่พึ่งแก่คนยากจน เป็นที่พึ่งแก่กับวช
เป็นที่พึ่งแม่แต่แก่สัตว์เดรัจฉาน นี่ก็จะเกิดระบบที่อาตมาขอเรียกว่า
“ธัมมิกสังคมนิยม” ขึ้นมาเต็มโลกเลย

โลกนี้ไม่อาจจะรอดได้ด้วยระบบอื่นนอกจากระบบสังคมนิยม
เพราะว่ามันไม่ได้อยู่คนเดียว มันอยู่กันเป็นล้าน ๆ มันจะต้องมีหลักเกณฑ์
ที่เป็นสังคมนิยม แต่ที่แล้วมามันไม่มีธรรมะประกอบ มันก็เป็นสังคม
ที่ยื้อแย่งซึ่งกันและกัน ทำลายกัน ถ้ามีธรรมะประกอบ มันมีสังคมที่รักกัน
มันก็มีธัมมิกสังคมนิยมอยู่กันอย่างว่า ทุกคนเป็นเพื่อนเกิด เพื่อนแก่
เพื่อนเจ็บ เพื่อนตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น นี่สำเร็จผลถึงที่สุดเป็นสันติภาพ

นายทุนหายไปจากโลก คอมมิวนิสต์หายไปจากโลก ไม่มีใครจะ
มาทะเลาะกัน ไม่ต้องมีใครมาพูดกันไม่รู้เรื่อง พูดกันไม่รู้เรื่องอย่างทุกวันนี้
เพราะมันไม่มีนายทุน มันไม่มีคอมมิวนิสต์ มันไม่มีวิญญาณแห่งนายทุน
ไม่มีวิญญาณแห่งคอมมิวนิสต์ เพราะเจตนาภรณ์ของสิ่งที่เรียกว่า “ทาน”
นั้นมันขับไล่ไปหมด ขับไล่วิญญาณนั้นออกไปเสียหมด เหลือแต่วิญญาณ
แห่งสัตบุรุษ สาธุชน วิญญาณ รู้จักหน้าที่ของตนที่ควรประพฤติ นี่คือ
อาณิสัยของทานอันใหญ่หลวง

หวังว่าเราทั้งหลาย จะได้ตามรอยพระยุคลบาทสมเด็จพระบรมพิตร
พระราชสมภารแห่งประเทศไทย ในลักษณะของ**ทศพิธราชธรรมข้อแรก**
ที่เรียกว่า “**ทาน ทาน**” ด้วยประการนี้ แล้วมีความสุข ความเจริญ
อยู่ในการดำรงชีวิต อยู่ในหน้าที่การงานตลอดทุกทิพาราตรีกาล เทอญ.

ศีล

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๒

ศีล*

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย

ปีนี้เป็นปีแห่งการตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม เราจะมาศึกษาในเรื่องนี้กันให้ถึงที่สุด เพื่อเป็นการตามรอยพระยุคลบาทอย่างถูกต้องของพสกนิกรทั้งหลาย ในวันนี้จะได้บรรยายการตามรอยพระยุคลบาท ในข้อที่ว่าด้วย **ศีล** คือทศพิธราชธรรมข้อที่ว่าด้วยศีล

ทำความเข้าใจกันในเรื่องต้นขั้ว ๆ ว่า **ทศพิธราชธรรมคืออะไร** เมื่อกล่าวโดยเจาะจงก็คือ คุณธรรมสำหรับพระราชาประพบัติกระทำให้มหาชนร้องออกมาว่า “พอใจ พอใจ” ตามเรื่องราวของคำคำนี้ที่เกิดขึ้นมาในโลก คือ ผู้ที่ได้รับสมมติเป็นผู้นำประพบัติ กระทำหน้าที่ของตนจนมหาชนทั้งหลายร้องออกมาว่า “ราชา ราชา” ซึ่งแปลว่า “พอใจ พอใจ” ตั้งแต่ตึกดำบรรพ์นั้น มาจนกระทั่งวันนี้ ซึ่งเป็นคุณธรรมสำหรับหัวหน้า บัดนี้จะเรียกด้วยคำใด ๆ ก็ยังมีสภาพเป็นผู้นำหรือเป็นหัวหน้า กระทำหน้าที่นั้นจนมหาชนทั้งหลายร้องออกมาว่า “ราชา ราชา” “พอใจ พอใจ” ยังแถมเป็นหลักสำหรับมหาชนดำเนินตาม เพื่อเป็นการกระทำที่ถูกฝาถูกตัว ทั้งข้างบนและข้างล่างเข้ากันได้สนิท ส่งเสริมให้แพร่หลายไปทั่วบ้านทั่วเมือง มีความง่ายตายเพราะว่า ถูกฝาถูกตัว ถูกบน ถูกล่าง ในการที่บ้านเมืองจะมีความสงบสุขส่วนบุคคล

*ถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันอาทิตย์ที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๓๐

จะมีสันติภาพในส่วนสังคม เมื่อประมุขเดินอย่างไร บริวารก็เดินตามด้วยความเชื่อมั่น ซึ่งเกิดความมั่นคงแก่กันและกัน นำให้เกิดความถูกต้องยิ่งขึ้น ๆ โดยง่ายดาย และง่ายขึ้น ๆ นั่นคือ **ใจความสำคัญของการตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม**

เมื่อพิจารณาดูแล้ว ก็เป็นเรื่องของศีลธรรมที่มีปรมาตถธรรมเป็นรากฐาน ใจความทุกข้อของทศพิธราชธรรม เป็นทั้งตัวศีลธรรมและปรมาตถธรรม คือเหตุผลของศีลธรรม ซึ่งเป็นรากฐานอันมั่นคงแห่งความมีศีลธรรมของมหาชน

ทศพิธราชธรรมทั้ง ๑๐ ประการ เป็นสิ่งที่จะต้องมีการข้อมความจำ ทำความเข้าใจ ย้ำความเข้าใจให้แน่นแฟ้นอยู่เสมอ จึงต้องขอทบทวนทุกคราวไป : **ทานัง...**เป็นการให้ชนิดภายนอกมีผู้รับ ให้ปัจจัยแห่งชีวิตทั้งในทางรูปธรรมและนามธรรม **สีลัง...**ภาวะปกติ สงบเย็น รวมทั้งการจัดการกระทำให้เป็นสิ่งนั้น **ปะริจจาคัง...**เป็นการให้ในภายใน ให้ในสิ่งไม่ควรจะมีอยู่ในตัวตน ให้โดยไม่ต้องมีผู้รับ **อาชชะวัง...**ความซื่อตรงต่อเพื่อนมนุษย์ และซื่อตรงต่อหน้าที่แห่งความเป็นมนุษย์ **มัททะวะ** หรือ **มัททะวัง...**แปลว่า ความอ่อนโยนคือมีมรรยาทอ่อนโยนมีจิตใจอ่อนโยน เหมาะสมที่จะน้อมนำไปคิดเรื่องอะไรก็คิดได้ดี นี้เรียกว่า “ความอ่อนโยน” **ตะปัง...**สิ่งเผลอปลุสรรคเผลอกิเลส เผลอความเคยชินแห่งกิเลส **อักโกธัง...**ความไม่กำเริบทั้งภายในและภายนอก **อะวิหิงสัง...**ความไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น หรือชีวิตอื่น **ขันติ...**ความอดทนรอได้ คอยได้ หรือความสมควรที่จะได้รับความสำเร็จ **อะวิโรธะนัง...**ความไม่มีอะไรพิรุณจากแนวแห่งความถูกต้อง เป็นคุณธรรมในชั้นปัญญา มีอยู่เป็น ๑๐ ประการด้วยกัน ดังนี้

ในวันนี้จะได้บรรยายในทศพิธราชธรรมข้อที่ ๒ คือ **ศีล...สีล** คุณธรรมข้อนี้เป็น ตัวศีล หรือ **สิ่งส่งเสริมให้มีศีล** คำว่า “**ศีล**” เป็นภาวะปกติ

และเหตุให้เกิดภาวะปกติ กินความกว้างไกลไปถึงพระนิพพานซึ่งเป็นภาวะปกติที่สูงสุดไม่มีอะไรเสมอเหมือน ศิลทำให้พระราชารับการร้องออกมาจากปากมหาชนว่า “พอใจ พอใจ” เป็นข้อที่ ๒ ทำให้เกิดความรัก เกิดความเชื่อฟัง เกิดความไว้วางใจ เกิดความเคารพ เกิดความร่วมมือแก่กันและกัน ทุก ๆ ฝ่าย ทำให้ผิวโลกเรียบราบเป็นหน้ากลอง อย่าเพิ่งตกใจสำหรับคำว่า *เรียบราบเป็นหน้ากลอง* ไม่ใช่เรียบราบราบเรียบด้วยระเบิดปรมาณู แต่ว่าราบเรียบปราศจากเสี้ยนหนาม หลักตอโดยประการทั้งปวง ราบเรียบยิ่งกว่าผิวน้ำเมื่อไม่มีลมพัด ผิวน้ำโลกทั้งโลกนี้แหละจะราบเรียบเป็นหน้ากลอง เพราะความมีศีลของคนทุกคนในโลก

ที่นี้จะพิจารณากันโดยละเอียด : *โดยตัวพยัญชนะ* โดยเฉพาะคำว่า “ศีลละ” แปลว่า *ปกติ* โดยเหตุที่เป็นเครื่องสร้างความปกติ โดยผลก็เป็นผลคือความปกติ และแม้ว่าภาวะธรรมชาติจะเป็นอนันตกาลเป็นนิรันดรก็คือภาวะปกติ ไม่ต้องอธิบายอะไรกันมาก ๆ นึกถึงก้อนหินสักก้อนหนึ่งก็แล้วกัน *ก้อนหิน* นิ่งเย็น และไม่เส้าหาเรื่อง ภาวะปกติดูได้ง่าย ๆ ที่ก้อนหินซึ่งเข้าใจว่าเป็นคำเดียวกับคำว่า ศีล...ศิวา คำว่าศีลกับคำว่า ศีละ นั้นมันก็ถือเป็นคำเดียวกันได้ โดยพยัญชนะแปลว่าปกติ

ที่นี้*โดยอรรถะ* หรือโดยความหมาย จะได้เห็นลึกลงไปว่า ระเบียบปฏิบัติทั้งหลายที่มีอยู่ นี้ชื่อว่า *ศีละโดยปริยัติ* คือ วิชาความรู้ การรักษาระเบียบนั้น ๆ ไว้ให้ได้ ชื่อว่า *ศีละโดยการปฏิบัติ* ประพฤติกระทำ ที่นี้ความสงบปกติสุขที่เกิดขึ้นนี้ชื่อว่า *ศีละโดยปฏิเวธ* คือ ผลแห่งการกระทำ

ศีลที่เป็นรากฐานของศีลทั้งปวง คือ **ศีล ๕** ในความหมายที่กว้าง ขอทำความเข้าใจโดยทั่วไปว่า ศีล ๕ เป็นรากฐานของศีลทั้งปวง จะแจกออกเป็นศีลเท่าไรก็ได้ แต่ขอให้มีความหมายครบถ้วน อย่าพูดลุ่น ๆ สั้น ๆ ว่า ไม่ฆ่าสัตว์, ไม่ลักทรัพย์, ไม่ผิดในกาม เป็นต้น ขอให้คำที่มีใจความกว้างขวาง

ครอบคลุมหมดดังนี้ว่า : ข้อที่ ๑ ไม่ประทุษร้ายชีวิตและร่างกายของใคร ๆ
ข้อที่ ๒ ไม่ประทุษร้ายทรัพย์สินสมบัติของใคร ๆ ข้อที่ ๓ ไม่ประทุษร้าย
ของรักของใคร ๆ ข้อที่ ๔ ไม่ประทุษร้ายความเป็นธรรมของผู้อื่น ข้อที่ ๕
ไม่ประทุษร้ายสติปัญญาของตนเอง ไม่ประทุษร้ายสติสมปฤติของตนเอง

ข้อที่ ๑ ไม่ประทุษร้ายชีวิตร่างกายของคน สัตว์ หรือแม้แต่ของ
ต้นไม้ ไม่ประทุษร้ายชีวิตร่างกายนี้ทุกชนิด ก้อย่าง ก้อย่อยอย่าง ถ้ามันจะมี
ข้อที่ ๒ ไม่ประทุษร้ายทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่นให้เสียหายโดยที่จะเอาเป็นของตน
หรือไม่เอามาเป็นของตนก็ตาม ถ้าเป็นการประทุษร้ายทรัพย์สินสมบัติของเขา
แล้วเป็นทำไม่ได้ **ข้อที่ ๓** ไม่ประทุษร้ายของรักของผู้ใด ไม่ใช่เฉพาะแต่เรื่อง
ชู้สาว เป็นการประทุษร้ายของรักของผู้อื่นแม้แต่ลูกเด็ก ๆ เขามีอะไรเป็นของรัก
ของเล่นที่เป็นของรัก ก็อย่าไปประทุษร้ายของเขาเลย **ข้อที่ ๔** ไม่ประทุษร้าย
ความถูกต้องเป็นธรรมของผู้อื่นด้วยการใช้วาจาเป็นเครื่องมือ **ข้อที่ ๕**
ไม่ประทุษร้ายความมีสติสมปฤติปกติภาวะของตน ด้วยสิ่งซึ่งตรงกันข้าม
คือ มันให้สูญเสียสติสมปฤติ

นี้โดยอรรถของศีลมันมีอยู่อย่างนี้ คือ มีภาวะปกติไม่มีอะไร ๆ
ซึ่งทำให้เกิดภาวะผิดปกติ เป็นที่ตั้งแห่งความยุ่งยากลำบาก

ที่นี้มาดู**ค่าของศีล** มีค่าเป็นที่ตั้งของจิตอันแน่วแน่ จิตที่แน่วแน่
ปกติมันจะต้องมีศีลเป็นที่ตั้ง จิตแน่วแน่แล้วก็เป็นที่ตั้งแห่งการเห็นการรู้
การเข้าใจสิ่งทั้งปวงตามที่เป็นจริง ความมุ่งหมายที่แท้จริงถูกต้องที่สุด
เป็นอย่างนี้ ไม่ใช่ใช้ศีลเป็นเครื่องมือซื้อสวรรค์เหมือนที่เขาพูดกันหรือ
เขาต้องการกัน ไม่ใช่ใช้เครื่องมือซื้อสวรรค์ ซึ่งได้มาแล้วก็เพิ่มความเห็นแก่ตัว
เห็นแก่ตัวแล้วมันจะยุ่งยากลำบากเท่าใดคิดเอาเองเถิดจะต้องมีศีลมาเป็นการ
ทำลายความเห็นแก่ตัวในขั้นต้น เพราะเมื่อไม่เห็นแก่ตัวแล้ว ไม่ประทุษร้าย
ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินสมบัติ ของรัก ความถูกต้อง ความเป็นธรรม

หรือสติสมปฤดีใด ๆ ของตนเอง จึงขอย้ำอีกทีว่า **ศีล** เป็นเครื่องทำให้ผิวโลก ทั้งโลกราบเป็นหน้ากลอง นี่เป็นภาพพจน์เท่านั้น ปราศจากเลี่ยนหนาม ไม่เป็นที่ระคายคนแม้แต่เส้นเดียวแก่บุคคลใด ๆ เรียกว่าทำผิวโลกทั้งโลก ให้ราบเป็นหน้ากลอง

ที่นี่ก็จะได้พิจารณาถึง **ปัจจัยแห่งศีล** ปัจจัยแห่งศีลก็คือเครื่องที่จะช่วยให้มันมีศีลนั้นแหละ : **ข้อแรก ศีลทั้งปวงมีความไม่เห็นแก่ตัวเป็นรากฐาน** เดี่ยวนี้ความเห็นแก่ตัวกำลังระบดไปในโลก ทำให้โลกกลายเป็นโลกของความทุกข์ทรมาน เห็น ๆ กันอยู่ เมื่อเห็นแก่ตัวแล้วก็ประทุษร้ายได้ทุกอย่าง ไม่มีความเห็นแก่ตัวแล้วมันก็ทำเช่นนี้ไม่ได้ ศีลทั้งปวงมีความไม่เห็นแก่ตัวเป็นรากฐานลึกซึ้ง

ศีลมีหิริโอตตปะ เป็นเครื่องหล่อเลี้ยง คือ มีความรู้สึกที่ละอายต่อบาป เกลียดกลัวต่อบาป เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงศีลให้งอกงามเหมือนกับว่าเป็นปุ๋ยที่ดีของศีล

ศีลมีสติสัมปชัญญะเป็นเครื่องประดับประคอง “ประดับประคอง” ก็มีความหมายชัดเจนอยู่แล้ว ถ้ามีสติสัมปชัญญะก็สามารถประดับประคองให้ศีลนี้ดำรงอยู่ได้ ป้องกันก็ได้ แก้ไขก็ได้ ส่งเสริมยิ่งขึ้นไปได้ มีสติสัมปชัญญะให้เพียงพอแล้ว ศีลก็จะได้รับการประดับประคองที่เพียงพอ

ศีลนี้มีสัมมาทิฐิเป็นเครื่องชักนำ นี่เป็นคำสำคัญที่สุด กุศลธรรมทั้งหลายมีสัมมาทิฐิเป็นเครื่องชักนำ ต้องมีสัมมาทิฐิเป็นเครื่องชักนำ ศีลจึงจะเกิดขึ้นและดำเนินไปถูกต้อง การที่จะรักษาศีลนี้ ถ้ามีสัมมาทิฐิชักนำแล้วจะเป็นศีลแท้ ศีลจริง ไม่เช่นนั้นก็จะเป็ศีลชนิดที่ไว้ใจไม่ได้ เป็นมิจจาทิฐิเห็นแก่ตัว หรือว่าจะต้องการแลกเปลี่ยนที่ยิ่ง ๆ ขึ้นไป หากไม่เอาความจริง ความถูกต้อง ความยุติธรรม เป็นหลัก ไม่มีสัมมาทิฐิที่มีความเข้าใจถูกต้องในการดับทุกข์เป็นหลัก ศีลของบุคคลชนิดนั้นก็

เข้รกรเข้รพง รักษาศีลจนตยาก็ไม่มีศีล ขอได้ฟังไว้เถอะวามันเป็นไปได้ถึงกับว่
รักษาศีลจนตยาก็ไม่มีศีล เพราะว่**มันรักษาศีลโดยไม่รู้ความมุ่งหมาย** โดย
ไม่รู้รฐานหรือว่่วัตถุประสงค์อันแท้จริง นี้เรียกว่ *ศีลมันเข้รกรเข้รพง*
รักษากันจนตยาก็ไม่อจจะกล่าวได้ว่มีศีล เพราะไม่มีควมบริสุทธิ์ในการ
ที่ดำรงภวะอันถูกต้องให้มียู่

ก็จะพูดต่อไปถึงว่ **การรักษาศีลนี้จะต้องไม่เมาศีล บ้าศีล หลงศีล**
มีคณเป็นอันมกเมาศีล เมาศีลของตนเอง อวดศีลของตน ยกตนข่มท่น
รักษาศีลเพื่ออวดคณ เหมือนกับไก่หนุ่มที่บ้าชนทงสยนี้แหละระวัง ข้อที่
ควรที่จะต้องระวังว่ ศีลที่แท้จริงนั้นมันเมาไม่ได้ มันบ้าไม่ได้ และมันก็
ไม่ต้องการอวดใคร และไม่ต้องการจะยกตัวข่มท่นด้วยศีลของตนเอง

อย่าบ้าศีลเมาศีลเลย โลกมันจะเต็มไปด้้วยคนบ้ามากขึ้น มันจะเป็น
คนบ้า บ้าดิ หลงติ เมาติ บ้าบุญ หลงบุญ เมาบุญ คณชนิดนี้ฆ่าตัวเองตย
ได้ง่าย ๆ ง่าย ๆ เหมือนว่เล่น **รักษาศีลให้ถูกต้องตามควมประสงค์**
มุ่งหมายว่เป็นพื้นฐนของควมปกติ ภวะในทงกายและทงวจา ไม่มี
ควมผิดพลาดทงกาย ทงวจา แล้วให้เป็นอุปกรณแห่งสมธิ แล้วก็เป็น
อุปกรณแห่งปัญญา

มาพิจารณากันถึง **อานิสงส์ของศีล** อีกสักหน้อย อานิสงส์ของศีล
ที่พระผู้ให้ศีลจะบอกทงครั้ง ๆ ีควมล้ำค้ญอยู่ข้อหนึ่งคือคำว่ **สีเลนะ**
นิพพุติ ยันติ บุคคถึงนิพพุติได้เพราะศีล นิพพุตินี้ คืออะไร นิพพุติในที่นี้
ีควมหมายถึงควมเย็น ในควมหมายเดียวกับ**นิพพาน** ถ้าเป็นนิพพาน
ก็ต้องเย็นเต็ดขาด เพราะมันไม่มีกิเลส แต่เต็ยนี้เพียงเย็นนอกเย็นใจ
อย่างคณที่อยู่ในโลกก็ยังดี เพราะยังมีกิเลสบางอย่งเหลือ

นี่ถึงคำว่ **“เย็นนอกเย็นใจ”** เพราะไม่มีควมซู้ ไม่มีควมทุกข์
ไม่มีกิเลสมารบกวณ บุคคถึงนิพพุติ คือ ควมเย็นได้ก็เพราะศีล เมื่อ

เย็นนอกเย็นใจแล้วมันก็นับว่าได้สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะอยู่อย่างสงบสุข อยู่อย่าง
พร้อมเสมอที่จะทำความก้าวหน้าในชีวิต เป็นพื้นฐานแห่งความเจริญก้าวหน้า
ในหน้าที่การงานมีความเย็นนอกเย็นใจ แล้วก็มีพื้นฐานแห่งความก้าวหน้า
ในทุกประการ

จะนึกถึงคำว่า **“วินัย”** มาเป็นเครื่องเทียบเคียงบ้างก็ได้ **“วินัย”**
ทั่ว ๆ ไป หมายถึง *การนำไปอย่างเรียบร้อย* นำหมู่ นำคณะ นำบุคคล
นำการงาน นำอะไรอย่างมีระเบียบวินัย มันก็เป็นไปอย่างเรียบร้อย แต่คำว่า
“วินัย” ในส่วนสูง ในส่วนลึก ส่วนไกลออกไปก็ยังมีอยู่ คือนำออกเสียงซึ่งระคะ
นำออกเสียงซึ่งโทสะ นำออกเสียงซึ่งโมหะ นี่มันเป็นขั้นที่สูงขึ้นไปเหนือ
ความหมายของคำว่า **“ศีล”** แต่เราก็มักจะใช้คำว่า **ศีล** ควบคู่กันไปกับ **วินัย**
ก็ได้เหมือนกัน เพิ่งเอาผลคือความสงบเยือกเย็นเป็นระเบียบเรียบร้อย
ในหมู่ชนหรือในโลก ขอให้ใคร่ครวญดูเถิด ไม่มีระเบียบ ไม่มีวินัย ก็ไม่มีศีล
คือความปกติ แต่เพราะมีระเบียบวินัย ก็จะมีความเป็นปกติ คือศีล เราอยู่
กันได้เพราะความมีระเบียบวินัยอย่างคนเขากลัวกันหนักหนาว่า ถ้าบ้านเมือง
ไม่มีชื่อไม่มีแป มันก็เหลือที่จะอาศัยอยู่ได้ในโลกนี้ มีระเบียบวินัยนำมา
ซึ่งความปกติก็นำมาซึ่งความเย็นนอกเย็นใจ ไม่มีความเร่าร้อน กระวนกระวาย

ขอให้เราทั้งหลาย พิจารณาดูให้รู้จักสิ่งที่เรียกว่า **“ศีล”** แล้วพากัน
อธิษฐานจิตในการดำเนินตามรอยพระยุคลบาทด้วยศตพินิจราชธรรมใน
ข้อที่เรียกว่า **ศีล** ศีลข้อนี้ ขอให้ตั้งจิตอธิษฐานเพื่อความมีศตพินิจราชธรรม
ข้อนี้ แผ่คลุมไปตลอดประเทศชาติ หรือไปตลอดโลกก็ยิ่งดี ขอให้พระราช
ผู้เป็นบรมบพิตรพระราชสมภารแห่งประเทศไทย เป็นผู้นำในการมีศีล ส่งเสริม
ความมีศีล ชีวชนในการมีศีล และให้มหาชน ประชาชนทั้งหลายเป็นผู้ตาม
ในความมีศีล ส่งเสริมความมีศีล ชีวชนในสิ่งมีศีล ให้ทั่วบ้านทั่วเมือง
ให้ทั่วบ้านทั่วเมือง กระทั่งถึงทั่วโลกก็ยิ่งดี

ขอให้คิดดูเถิดว่า ถ้าเป็นอย่างนี้อะไรจะเกิดขึ้น โฉมโลกจะเรียบ ราบ เป็นหน้ากลองได้หรือไม่ ก็ลองคำนวณดู ถ้าความมีศีลแผ่ไปทั่วโลก โลกนี้ ก็จะมีผิวโลกเรียบราบเป็นหน้ากลอง ซึ่งมีความหมายแต่เพียงว่าไม่มีปัญหา ไม่มี ความทุกข์ ไม่มี ความยุ่งยาก ไม่มี หลักต่อ ไม่มี เลี่ยนหนาม มัน เป็นเพียง ภาพพจน์สำหรับจะได้คำนวณเท่านั้นเอง ด้วยความหวังว่าทศพิธราชธรรม ข้อศีล จะมีรากฐานอันสมบูรณ์ ขยายตัวออกไป ออกไป เพื่อสนับสนุน ราชธรรมข้ออื่นให้ครบถ้วน

ขอให้เราทั้งหลายทุกคน พึงพากันอุทิศตนตามรอยพระยุคลบาท ในทศพิธราชธรรมในข้อศีล อย่างที่เป็นศีลโดยแท้จริงเถิด **อย่าได้เป็นศีล ชนิดที่ว่า รักษาศีลจนตายก็ไม่เป็นศีล** เหมือนที่กำลังเป็นกันอยู่มาก **เพราะว่า รักษาศีลกันแต่ปาก รักษาศีลตามขนบธรรมเนียมประเพณี** ไม่ได้มีปัญญา หรือสัมมาทิฏฐิเป็นเครื่องชักจูง

หวังว่าเราทั้งหลายทุกคน ผู้นับถือพระพุทธศาสนา จะได้ยึดถือ เอาหลักธรรมนี้มาเป็นที่พัก โดยการกระทำให้มีอยู่ให้แพร่หลาย ให้ครอบคลุม ไปทั่วทุกหนทุกแห่ง จนทุกคนและทุกฝ่ายร้องออกมาได้ว่า “พอใจ พอใจ” หรือว่า “ราชา ราชา” ให้กึ่งก้องไปทั่วทุกหนทุกแห่งเถิด ก็จะประสบแต่ ความสุขสวัสดิ มี ความเจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้าในทุกทิศทุกทาง ซึ่งจะไปสู่ จุดหมายปลายทาง คือความปกติ หรือสงบเยือกเย็นเป็นนิรันดร

ขอให้เราทุกคนอธิษฐานจิตในการดำเนินตามรอยพระยุคลบาท ด้วยทศพิธราชธรรมนี้เถิด.

บริจาค

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๓

บริจาค*

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย

การบรรยายเรื่อง **ทศพิธราชธรรม** เป็นการกระทำมาตามลำดับ
เพื่อมหาชนตามรอยพระยุคลบาทด้วยทศพิธราชธรรม ฝ่ายพสกนิกรทุกคน
คำว่า “พระราชชา” คือผู้ที่ทำให้ผู้อื่นร้องออกมาว่า “พอใจ พอใจ” ดังที่ทราบ
กันอยู่แล้ว สำหรับมหาชนเป็นผู้ดำเนินตาม เพื่อให้เกิดการมีฝามีตัว ถูกฝา
ถูกตัว และความพอใจก็จะมีคามหมายถึงที่สุด เกิดมีรากฐานแห่งศีลธรรม
อันมั่นคงของประเทศชาติอย่างสูงสุด

ที่นี่ จะพิจารณากันต่อไปถึงเรื่องทศพิธราชธรรม ข้อที่จะบรรยาย
ในวันนี้ คือ **“การบริจาค”** มีคำท่องที่คล้องปากว่า ทาน สีสั บริจาค อาชชว
มททว ตป อภโกธ อวิหีสญจ ขนติญจ อวิโรชน ทาน สีสั แล้วก็ **“บริจาค”**
คือ หัวข้อธรรมที่จะได้บรรยายในวันนี้

บริจาค เป็นคู่กันกับทาน แต่ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน เราใช้พูดสลับสน
ปนเปกัน ไม่สำเร็จประโยชน์ จึงขอให้แยกให้เห็นชัดว่า มันต่างกันอย่างไร

ทาน นั้น สละสิ่งของในภายนอก แล้วก็มีผู้รับ

*ถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันอาทิตย์ที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๐

บริจาค นั้น สละสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตนในภายใน ซึ่งเป็นนามธรรม ไม่ต้องมีผู้รับ และก็ไม่มีการอยากรับ คือ การสละ **ตัวกู**ของกู ออกไป

ความยึดมั่นถือมั่นอันแล้วร้ายว่า **ตัวกู**ของกู เป็นเหตุให้เกิด ความเห็นแก่ตัว และเกิดโรคจิต เรียกว่ามัน**เป็นปัจจัยแห่งโรคจิต** จะต้อง สละปัจจัยแห่งโรคจิตนี้ออกไปเสียให้ได้ด้วยการบริจาค

ทานผูกพันกันในภายนอกหวังผลว่า จะได้ความเป็นมิตรไมตรี จะได้บุญ ได้มีรูปสวย รวยทรัพย์ จะได้เกิดในสวรรค์ เป็นต้น อย่างนี้ก็เป็นทาน

ถ้าเป็นการ**บริจาค** ก็คือ การบริจាកิเลสออกไป ออกไปให้ตัวกู มันหมดไป ให้มันเกลี้ยงเกลากจากตัวกู ไม่มีกิเลสใด ๆ เหลืออยู่ แม้แต่ ความเครียดสักชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นปัจจัยแห่งโรคจิต คือ ผู้บริจาคสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในใจ นั้น จะเป็นเหมือนกับผู้ล้างบาปออกอยู่ตลอดเวลา

มีคำเรียกในพระบาลีว่า **โรจะนะน้ำล้างบาป วิโรจะนะยาถ่าย วมะนะยาให้อาเจียน** เหล่านี้หมายถึงการสละสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตนให้ออกไปจากตนทั้งนั้น : ละมิจฉาทิฏฐิแล้วก็มีสัมมาทิฏฐิ, ละมิจฉาลังกับปะเสย ก็มีสัมมาลังกับปะปะ, ละมิจฉาวาจาเสยก็มีสัมมาวาจา, ละมิจฉากัมมันตะเสย ก็มีสัมมากัมมันตะ, ละมิจฉาอาชีวะเสยก็มีสัมมาอาชีวะ, ละมิจฉาวายมะเสย ก็มีสัมมาวายมะ, ละมิจฉาสติเสยมีสัมมาสติ, ละมิจฉาสมาธิเสยมีสัมมาสมาธิ, แล้วก็เกิดสัมมาญาณะความรู้อันถูกต้อง ละมิจฉา ญาณะเสยก็เกิดสัมมาวิมุติ สัมมาวิมุติหลุดพ้นโดยชอบ โดยถูกต้อง โดยประการทั้งปวง ไม่ใช่หลุดพ้น อย่างพวกมิจฉาทิฏฐิเขาพูดกัน

ดูให้ดีเถิด ละความเห็นแก่ตัว ละทิฏฐิมานะ ละกามันนหิ ละการ อาฆาตมาดร้าย ละการมุ่งหมายกอบโกยประโยชน์ของผู้อื่น ลักลั่นประโยชน์ ของผู้อื่นมาเป็นของตัวเองนี้แหละ เรียกว่า **“บริจาค”** โดยแท้จริง ถ้าจะละ ถึงหมดทั้งอุปกิเลส ๑๖ ประการ ที่ศึกษากันอยู่ทั่วไป โดยรายละเอียดก็ยิ่ง

ความเห็นแก่ตัว เพิกถอนความเห็นแก่ตัวด้วยการบริจาคที่แท้จริง โดยถือธรรมะเป็นหลัก ถือกฏของธรรมชาติเป็นหลักที่ว่า ถ้ายังเห็นแก่ตัวอยู่แล้วสร้างสันติภาพไม่ได้ มีแต่จะหาประโยชน์ของตนบนประโยชน์ของผู้อื่นอยู่เรื่อยไป **มันเป็นไปได้ที่เห็นว่าเห็นแก่ตัว แล้วจะมีสันติภาพ** คือพอสักว่าไม่เห็นแก่ตัวความเห็นแก่ผู้อื่นก็จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ

เดี๋ยวนี้เราไม่เห็นแก่ผู้อื่น หรือไม่เห็นแก่ความถูกต้อง ไม่เห็นแก่ความเป็นธรรม เพราะมีความเห็นแก่ตัวหนาแน่นมากเกินไป พอไม่เห็นแก่ตัวก็จะรักผู้อื่นโดยอัตโนมัติ ขอให้นึกถึงคำว่า “อัตโนมัติ” **เมื่อไม่เห็นแก่ตัวก็จะรักผู้อื่นโดยอัตโนมัติ จะเห็นแก่ธรรมะหรือความถูกต้องโดยอัตโนมัติ**หมดความเห็นแก่ตัวในโลกแล้ว นายทุนกระดาดจะซบก็จะหายไป จะเหลืออยู่แต่ **เศรษฐีใจบุญ** คือ คนมั่งมีที่เอาส่วนเกินแห่งทรัพย์สินสมบัติ ความสุขของตัวเอง ออกตั้งเป็นโรงงานเพื่อหล่อเลี้ยงผู้ยากจน นักบวช บรรพชิต หรือผู้ที่ควร จะหล่อเลี้ยงโดยทั่วไป อย่างนี้เรียกว่า “**เศรษฐีใจบุญ**”

แต่ถ้าคนมั่งมีใช้ทรัพย์สินของตน ๆ เพื่อประโยชน์แก่การที่จะดูดซับเอาประโยชน์ของผู้อื่นอย่างลึกลับซับซ้อน ง่ายตาย เหมือนกระดาดที่ซบนำหรือซบนำหมึก ใคร ๆ ก็เห็นนายทุนกระดาดที่ซบที่ใส่กลอุบายดูดซับประโยชน์ของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยทำนองนั้นจึงขอเรียกว่า “**นายทุนกระดาดซบ**”

พอหมดความเห็นแก่ตัวออกไปเท่านั้นแหละ **นายทุนกระดาดซบ** ก็เกิดขึ้นไม่ได้ เมื่อไม่มีนายทุน คอมมิวนิสต์ก็สลายตัวเองโดยไม่ต้องปราบ ขอให้คิดปราบคอมมิวนิสต์โดยชนิดที่อย่ามีนายทุนขึ้นมาในโลกเกิดคอมมิวนิสต์ก็จะตายเอง ไม่ต้องปราบจะสลายตัวเอง

เดี๋ยวนี้ถ้ายังมีนายทุนกระดาดอยู่เรื่อย ๆ ไป ก็เป็นธรรมดาที่มันจะต้องเกิดคอมมิวนิสต์ แล้วมันก็เป็นการสมควรแก่ฝ่ายมนุษย์อีกพวกหนึ่ง ที่ยากจนข้นแค้น มันก็เป็นธรรมดาที่จะต้องมีการต่อสู้ ผู้ที่ยึดถือครองประโยชน์ของตัวเองที่จะได้แก่ตัวไว้มากเกินไป **นายทุนกระดาดซบ**

ชนิดนี้ก็จะหายไป เศรษฐีใจบุญก็จะเกิดขึ้นแทน กรรมกรทั้งหลายก็จะกลายเป็นลูกหลานผู้กตัญญูของเศรษฐีใจบุญ มีส่วนร่วมในการบริจาคทาน ตามหลักการของเศรษฐีในยุคที่ไม่มีนายทุนกระดาดาชับ มีแต่เศรษฐีใจบุญก็เลี้ยงข้าทาสกรรมกรไว้มากมาย ผลิตด้วยกัน กินอยู่ด้วยกัน ไปด้วยกัน ทำบุญด้วยกัน และมีความเห็นร่วมเป็นอันเดียวกันว่า ทรัพย์ที่เหลือนั้น จะตั้งโรงงาน

เศรษฐีแท้จริงก็มีโรงงานและมีหลาย ๆ โรง กรรมกรรู้สึกรู้ว่าทำงานให้เศรษฐีนี้เพื่อไปตั้งโรงงาน เป็นการได้บุญด้วย ไม่มีนายทุนกระดาดาชับอย่างนี้ แล้วคอมมิวนิสต์จะเกิดขึ้นได้อย่างไร เหลืออยู่แต่กรรมกรชนิดเป็นลูกหลานผู้กตัญญู มีส่วนร่วมในการบำเพ็ญทาน นี้เราจะกลับไปสู่ยุคอย่างนั้นได้อย่างไร นั่นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

แต่ในที่นี้ ขอกล่าวถึงประโยชน์อันสูงส่งสูงสุดแห่งความไม่เห็นแก่ตัวอันจะทำให้นายทุนกระดาดาชับหมดไปจากโลก **ด้วยการบริจาค** คือจะทำให้กลายเป็นเศรษฐีใจบุญขึ้นมาเต็มโลก **ด้วยการบริจาค** ทำให้กรรมกรเป็นลูกหลานที่กตัญญูของเศรษฐีผู้ใจบุญ เสียสละอย่างเต็มที่ เพื่อประโยชน์แห่งการเป็นอยู่ แล้วเอาส่วนที่เหลือมาตั้งโรงงานด้วยกัน

นี่แหละคือ**ผลของการบริจาค บริจาค** ลองบริจาคกันทั่วไปหมดเถิด โลกนี้ก็เป็นโลกของพระศรีอารยเมตไตรยโดยไม่ต้องสงสัย

บริจาค บริจาคนั้น มันไม่ใช่ให้ทานเพื่อเอาผลตอบแทน เพื่อสวยเพื่อรวย เพื่อให้มีชื่อเสียง เพื่อมีสวรรค์วิมานในเทวโลก ทานมันไปตามแบบนั้นหรืออย่างบริสุทธิก็อยู่กันด้วยความเอื้อเพื่อแผ่เจือจาน แต่ก็ยังไม่สามารถจะครอบงำกิเลสที่มาจากความเห็นแก่ตัว ยังอยากจะ ดีกว่า สวยกว่า รวยกว่า อะไรมากกว่าอยู่เสมอ แล้วก็ไม่ได้ทำด้วยความที่ไม่หวังอะไรตอบแทน แต่หวังอะไรตอบแทนอยู่ด้วยตลอดเวลา

ทาน เกี่ยวกับสิ่งของภายนอกและหวังของตอบแทน

บริจาค ตอบแทนภายในด้วยสิ่งที่ไม่ควรอยู่ในภายใน ซึ่งล้วนแต่เป็นปัจจัยแห่งโรคจิตโรคประสาทไปเสียทั้งนั้น แล้วไม่ต้องมีผู้รับดอก ดูให้ดี ๆ มันน่าหัว เอากิเลสไปให้ใคร ใครมันจะเอา ทานกับบริจาคะนั้นต่างกัน คนละทิศทางอย่างนี้ ขอให้สนใจในคำว่า “บริจาค บริจาค” อย่างถูกต้องเถิด

ขอออกความคิดเห็นถึงการที่จะกำจัดความเห็นแก่ตนออกไปจากโลก ขอให้ทุกคนร่วมมือกันบริจาคความเห็นแก่ตัว บริจาคสิ่งที่ไม่ควรอยู่ในจิตใจ มีแล้วเป็นปัจจัยแห่งโรคจิต โดยขอให้ศาสนาทุก ๆ ศาสนา **ไม่ว่าศาสนาไหนมารวมมือกันกระทำให้สมาชิกแห่งศาสนานั้น ๆ หหมดความเห็นแก่ตัว** ไม่มีวขัดแย้งกันแม้แต่ในระหว่างศาสนาแล้วยังพร้อมเพรียงกันที่จะอบรมสั่งสอนสมาชิกแห่งศาสนาให้ไม่เห็นแก่ตัว ทุกศาสนามีหัวใจแห่งศาสนาเพื่อกำจัดความเห็นแก่ตัวด้วยกันทุกศาสนา

ถ้าเป็นศาสนามีพระเจ้า ก็ถือว่าพระเจ้าต้องการไม่ให้เห็นแก่ตัว ต้องการให้เห็นแก่พระเจ้า *อะไร ๆ ก็เอาไปมอบให้แก่พระเจ้าเสีย อย่าเอามาเป็นตัวกู ของกู* อย่างนี้ก็ทำได้ ศาสนานั้น ๆ ก็มีวิธีการตามแบบนั้น ๆ

ส่วนพุทธศาสนาเรา มีคำสอนเรื่องมันไม่มีตัว มันไม่มีตน เป็นความว่างจากตัวตน มีแต่สิ่งที่เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ

สรุปความว่า **พุทธศาสนาสอนเรื่องไม่มีตัวไม่มีตน เมื่อไม่มีตัวไม่มีตนโดยแท้จริงแล้ว จะเห็นแก่ตนได้อย่างไร** คิดดูเองก็แล้วกัน ข้อนี้ก็ คือไม่เห็นแก่ตัวแล้ว ก็เห็นแก่ธรรมะ เห็นแก่ธรรมะ

“ธรรมะ” แปลว่า **หน้าที่** หน้าที่ที่ถูกต้องแก่ความรอด

“ธรรมะ ธรรมะ” คำนี้เขาพูดกันอยู่ก่อนพระพุทธเจ้าเกิด

ธรรมะ ธรรมะ คำสั่งสอนของผู้สอนเหล่านั้น ๆ หมายถึง หน้าที่ที่เกิดมีมนุษย์คนแรกสังเกตเห็นว่า สิ่งที่เราเรียกว่า หน้าที่ หน้าที่นี้สำคัญที่สุด

ไม่ทำก็คือตาย จึงมาบอกเพื่อนฝูงเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายว่า มีสิ่งสำคัญที่สุดคือ **ธรรมะ** หรือ **หน้าที่** ในภาษาไทย ธรรมะ ในภาษาอินเดียโบราณ ธรรมะ คือ การกระทำหน้าที่ ไม่ใช่อยู่เฉย แล้วก็ทำอย่างถูกต้อง ทำอย่างเรียกว่า เป็นไป เพื่อความรอด ไม่ใช่เพื่อสร้างความวิบัติพินาศขึ้นมา เพราะความเห็นแก่ตัว

หน้าที่นี้เป็นสิ่งสูงสุด ที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ เป็นพระพุทธเจ้าแล้วยังมีสิ่งสูงสุดที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ เมื่อพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้วใหม่ ๆ ท่านสงสัยขึ้นมว่าจะเคารพใคร ในที่สุดก็ตกลงพระทัย **เคารพหน้าที่** เหมือนอย่างพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้า เคารพหน้าที่ของพระพุทธเจ้า คือหน้าที่ที่ต้องแก่ความรอดพ้น ท่านมีหน้าที่ที่จะสอนผู้อื่นเกี่ยวกับเรื่องนี้คือสอนให้รู้จักหน้าที่ที่ต้องเพื่อความรอดพ้นอันสูงสุด

ดังนั้น จึงสอนต่อ ยอด ต่อยอดจากที่เขาสอนกันอยู่แล้ว เรื่องหน้าที่ต่ำ ๆ นั้น หรือกลาง ๆ ก็ดี ให้สูงสุดขึ้นไป จนถึงกับหมดความเห็นแก่ตัวตน ไม่เห็นแก่ตัวตน เป็นพระอรหันต์ อย่างที่รู้จักคำสอนหน้าที่อันดับสูงสุด แล้วท่านเคารพหน้าที่อย่างเหลือประมาณ

อย่างเราจะมองดูกันว่า *ก่อนรุ่งพระพุทธเจ้าใคร่ครวญว่าวันนี้จะไปโปรดให้ใครสำเร็จประโยชน์* เพราะเห็น ๆ อยู่ทุกวัน พอรุ่งเชาก็ไปทางนั้น ไปหมู่บ้านชานา ไปหมู่บ้านคนรำรวย แม้กระทั่งไปในสำนักเดียรถีย์อื่น ซึ่งมีใช้พุทธศาสนา จึงได้เกิดมีการพูดจาสนทนา ได้รับประโยชน์ตามที่พระพุทธองค์ทรงมุ่งหมาย แม้จะไม่สำเร็จก็ไม่ใช่ไร เพราะทรงมุ่งหมายถึงที่สุด ทำดีที่สุด แต่ที่บันทึกอยู่ในที่ทั่วไปปรากฏว่าประสบความสำเร็จ

ครั้งเที่ยงแล้วพักผ่อนน้อยหนึ่งแล้ว *ตอนบ่ายก็สอนประชาชน* ที่ไปหาถึงที่วัด *ตอนบ่าย ตอนเย็น ตอนค่ำ*ลงก็สอนภิกษุสามเณรประจำวัด *พอดีก็สอนเทวดา* ซึ่งกล่าวไว้ว่า เทวดาราชาวมหากษัตริย์ทั้งหลายก็ดี เทวดาจากสวรรค์ก็ดี ล้วนแต่มาเวลาเที่ยงคืนทั้งนั้น อย่างเช่นสามัญญผลสูตรนี้

อ่านดูมีพระราชายกกองทัพคบเพลิงไปทูลถามปัญหา เมื่อแก้ปัญหาก็ให้เทวดา พักผ่อนเหนื่อยหนึ่งแล้วก็ถึงเวลาที่จะเสด็จญาณส่องโลก ส่องตรวจดูโลกว่า วันนี้จะไปสอนใครที่ไหน นี่ทรงถืออย่างนี้เป็นกิจจะลักษณะโดยแน่นอน จะมีเหตุขัดขวางบ้างนั้นก็เป็นที่ธรรมดา ก็ถือเป็นหลักปฏิบัติอย่างนี้เป็นแน่นอนตามตำนานที่ปรากฏอยู่

ขอให้สังเกตดูว่า **วันนี้ค้ำลงจะปรีนิพพานอยู่แล้ว ตอนกลางวัน ยังเสด็จดำเนินเป็นโยชน์ ๆ พุดง่าย ๆ คนจะตายอยู่หยก ๆ คืบนี้แล้ว กลางวันยังดำเนินทำหน้าที่ ทำตามหน้าที่อยู่เป็นโยชน์ ๆ พอถึงเวลาค่ำ ก็จะปรีนิพพานอยู่แล้ว ก็ยังโปรดปริพาชกอีกคนหนึ่งเข้ามาทูลถามเข้ามาขอความช่วยเหลือ พระสงฆ์ทั้งหลายห้ามว่า อย่ามากวน อย่ามากวน จะปรีนิพพานอยู่แล้ว ท่านยังไม่ยอม ท่านยังบอกว่า เข้ามา เข้ามา เอาตัวเข้ามา ให้เอาตัวเข้ามา แล้วก็ตรัสสอนปริพาชกนั้นจนสำเร็จประโยชน์จนได้เป็นพระอรหันต์**

นี่เรียกว่า ท่านทำหน้าที่ถึงวินาทีสุดท้ายอย่างนี้ พวกเราทำกัน บ้างหรือเปล่า ถ้าพวกเราทำหน้าที่กันครบวงจรอย่างนี้ ตลอดวินาทีสุดท้ายอย่างนี้ นั่นก็หมายความว่า ได้บริจาดความเห็นแก่ตัวออกไปหมดสิ้น บริจาด บริจาด บริจาดความเห็นแก่ตัว คือความรู้สึกที่ไม่ควรจะมียอยู่ในใจออกไป เสียจนหมดสิ้น

ขอให้สนใจคำว่า **“บริจาด บริจาด”** อันเป็น**ศัพทปริชาดธรรมข้อที่ ๓** เป็นการบริจาดภายใน ทำให้การบริจาดภายนอกเป็นของบริสุทธิ์ ให้คนที่ บริจาดทานชื่อสุวรรณคีรีมาน ตักบาตรช้อนหนึ่งเอาวิมานหลังหนึ่ง ก็จะได้ หยุดคิดอย่างนั้น คือจะบริจาดความเห็นแก่ตนออกไป ด้วยการบริจาดของ ภายนอก ด้วยความหวังจะทำลายความเห็นแก่ตัวในภายในออกไป นี่มันจึง บริสุทธิ์

ทานภายนอกบริสุทธิ์ เพราะมีการบริจาคในภายใน ทานยังมีส่วน
แห่งความเห็นแก่ตัว มีตัวผู้ให้ มีตัวผู้รับ มีตัวทั้ง ๒ ฝ่าย ถ้าบริจาค
ต้องไม่มีตัว ต้องไม่เห็นแก่ตัว ต้องไม่มีตัวทั้ง ๒ ฝ่าย นี้ก็เรียกว่า ต่างกันมาก

บริจาคความเห็นแก่ตัวออกไป ออกไป ออกไป ก็ไม่มีความเห็น
แก่ตัวเหลือ บริจาคตัวตนให้เขา บริจาคตัวตน ด้วยการบริจาคตัวตนก็มีผล
ถึงพระนิพพานในที่สุด แล้วจะเอาอะไรกันอีกเล่า

การศึกษาจะช่วยได้มาก ถ้าโลกนี้มีการศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง
คือ ทำลายความเห็นแก่ตัวแล้วโลกนี้จะรอด **เดี๋ยวนี้โลกยังมีการศึกษา**
ที่เปรียบเหมือนสุนัขหางด้วน มีเพียง ๒ อย่าง คือ ให้วิชาความรู้ฉลาด
และให้วิชาอาชีพไปทำกินให้ร่ำรวย แต่ไม่มีวิชาที่จะเป็นมนุษย์ให้ถูกต้อง คือ
บังคับความเห็นแก่ตัวอย่างถูกต้อง อย่างสมแก่ความเป็นมนุษย์ ซึ่งแปลว่า
สัตว์ผู้มีใจสูง

ถ้าการศึกษาของโลกสอนกันให้ถึงการบริจาค บริจาค บริจาค
ความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัวเช่นนี้แล้ว โลกก็จะมีการศึกษาที่สมบูรณ์
จะไม่เกิดปัญหายุ่งยากลำบากเพราะความเห็นแก่ตัวอย่างที่กำลงมีอยู่ในบัดนี้

หูดหิดเต็มที่แล้วที่จะใช้อูรูอันร้ายกาจที่สุดนั้นทำลายล้างกัน
ถ้าความเห็นแก่ตัวยังคงมีอยู่ และแก่กล้าขึ้นไปสักวินาทีหนึ่ง เขาก็จะอดกลั้น
ไว้ไม่ได้ ก็ใช้อูรูอันร้ายกาจนี้ทำลายล้างกัน แล้วโลกนี้จะเป็นอย่างไร

ขอให้ท่านทั้งหลายสนใจในคำว่า “ความเห็นแก่ตัว” เห็นแก่ตัว
อยู่คนเดียว ก็เป็นทุกข์นอนไม่หลับอยู่คนเดียว อึดอัดอยู่คนเดียว เห็น
แก่ตัวพาดพิงไปถึงคนอื่นก็ทำลายบุคคลอื่น เอาเปรียบบุคคลอื่น เห็น
แก่ตัวเป็นไปทั่วโลก โลกนี้ก็เป็นโลกของความเห็นแก่ตัว แบ่งออกเป็นซีก ๆ
ส่วน ๆ แล้วก็ปะทะคารมกันด้วยเรื่องความเห็นแก่ตัว เป็นเวทีประหวัด
การเห็นแก่ตัวกันเท่านั้นเอง เชื่อว่าไม่อาจจะสร้างสันติภาพใด ๆ ขึ้นมาได้

อาชว:

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๔

อาชชะว่*

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย

การบรรยายในวันนี้ เป็นการบรรยายเรื่อง **ทศพิธราชธรรม** ต่อจากครั้งที่แล้วมา นับว่าเป็นปีแห่งการบรรยายเรื่องทศพิธราชธรรม

ทศพิธราชธรรมเป็นธรรมสำหรับพระราชา เพื่อทำให้มหาชน ร้องออกมาว่า พอใจ พอใจ คำว่า ราชา ราชา แปลว่า พอใจ พอใจ รากศัพท์ของคำคำนี้ก็คือ ความกำหนดยินดี ความหมายตามธรรมดาคือ พอใจ พอใจ

ทศพิธราชธรรมนี้ จะต้องมีการดำเนินตามในฝ่ายมหาชน เพื่อตามรอยพระยุคลบาท ให้เกิดการมีฝ่ามีตัว แล้วก็มีการถูกฝ่าถูกตัว ตรงกัน ทั้งฝ่าทั้งตัวจึงต้องบรรยายสำหรับการตามรอยพระยุคลบาทด้วย **เพื่อความมีศีลธรรมอันดี เพื่อความสุขสวัสดิ์ของประเทศชาติ เพื่อสันติสุขส่วนบุคคล เพื่อสันติภาพของส่วนรวมหรือของโลก**

วันนี้ก็มาถึง **ข้อที่ ๔** ซึ่งมีชื่อว่า “**อาชชะวัง**” แปลว่า “**ความซื่อตรง**” เราควรจะต้องถึง ๑๐ ข้อไว้ให้คุ่นหู

๑. ทาน
๒. สีล
๓. ปริจาคา
๔. **อาชชะวัง**
๕. มหัททวิ
๖. ตบิ

*ถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันอาทิตย์ที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๓๐

ไปอย่างฝรั่ง” ยังมีคำที่ได้ยินอยู่บ่อย ๆ ในหนังสือว่า “แข็งดั่งเหล็ก เงินร่วง
อ่อนได้ตั้งใจ” อย่างนี้เป็นต้น มันแข็งโงก ทำทางมันเข้มแข็ง แข็งโงก
พอเอาเงินหว่านล้อม มันก็อ่อนเป็นขี้ผึ้งไปเลย จะดัดเป็นอะไรก็ได้ นี่เป็น
เพราะอะไร? เพราะมันไม่มีความตรง มันไม่มีความตรง **เราจะต้องมีความ
ตรงอย่างบริสุทธิ์ใจ ตรงอย่างแท้จริง ตรงต่อธรรมชาติ** ตรงก่อกฎของ
ธรรมชาติ จะตรงกันสักก็อย่าง ก็เอามาพูดกันเสียเดี๋ยวนี้

ต่อไปนี่ก็จะพูดถึงความตรง ความตรง ว่ามีได้หลายอย่าง
หลายแง่ที่ควรจะหยิบขึ้นมาพิจารณา เพื่อทำความเข้าใจกัน

อย่างแรกที่สุดก็จะพูดถึง **ความตรงต่อวาจา** วาจาที่พูดออกมา
กับตนเอง ก็ต้องเป็นวาจาที่ตรงกับใจ อย่าให้เป็นวาจาอย่างใจอย่าง นี่มัน
ตรงต่อวาจาที่พูดเข้ามา ที่นี้พูดออกไป วาจาที่พูดออกไป คือพูดกับผู้อื่น
มันก็ต้องไม่คิดหลอกลวงใคร ตรงตามวาจาที่พูดเสมอไป อย่างนี้เรียกว่า
ตรงต่อวาจา หรือตรงโดยวาจา

ที่นี้ก็มาถึง **ความตรงต่อผู้อื่น** ไม่หลอกลวงใคร ไม่ขบถหักหลังใคร
แม้ในครอบครัวกันเองมีอยู่ก็คน ก็ล้วนแต่ชื่อตรงด้วยกันทั้งนั้น ชื่อตรง
ต่อวาจา ชื่อตรงในการกระทำ ชื่อตรงทั้งวาจาตั้งใจให้ต่อผู้อื่น ในครอบครัว
คิดดูเถิดว่ามันจะสงบเยือกเย็นเท่าไร **ตรงต่อผู้อื่น** ในทิศทั้งหก เมื่อเป็น
บุคคลที่สองออกไปจากเราแล้วก็เรียกว่าผู้อื่นหรือเรียกว่าสังคมได้ทั้งนั้นแหละ
ทิศทั้งหกนี้เป็นหลักที่ดี ที่ควรจะใช้ด้วยความระมัดระวังรักษาไว้ อย่าให้มี
ความผิดพลาด

ทิศข้างหน้า-บิดามารดา ทิศข้างหลัง-บุตรภรรยา

ทิศข้างซ้าย-มิตรสหาย ทิศข้างขวา-ครูบาอาจารย์

ทิศข้างบนคือ-ผู้บังคับบัญชา หรือผู้อยู่เหนือขึ้นไป ๆ ตามลำดับ

ทิศข้างล่างคือ-ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เป็นคนใช้ กรรมกร ต่ำลงไป

ตามลำดับ เลยเป็นหกทิศ

ถ้าได้หกทิศอย่างนี้แล้วก็ครบ เรียกว่า ครบรอบด้าน เป็นสังคัม
ที่ถูกต้อง เป็นการตรงต่อทิศทั้งหก แล้วก็เป็นการตรงต่อสังคัมรอบด้าน
นี้เรียกว่า **ตรงต่อผู้อื่น**

เอ้า, ที่นี้**ตรงต่อเวลา** ตรงต่อเวลา เวลาที่สมควรจะทำอะไรก็ตรง
ต่อเวลาที่ทำงานอันนั้น ตามที่เราที่กำหนดไว้เพื่อเราเองก็ได้ ตามที่กำหนดไว้
กับใคร ๆ ก็ได้เป็นเวลาที่เหมาะสมสำหรับจะทำอะไรก็ได้แล้วก็ไม่ผิดเพี้ยน
ไม่บิดพลิ้ว ไม่ต้องแก้ตัว นี้เรียกว่า **ตรงต่อเวลา**

ที่นี้**ตรงต่อตัวเอง** หมายถึง ตรงต่อความเป็นมนุษย์ของตนเอง
บางคนมันขบถต่อความเป็นมนุษย์ของตนเอง ไม่ซื่อตรงต่อตนเอง หลอกหลวง
ตัวเองด้วยการบิดพลิ้วอย่างนั้นอย่างนี้บางทีก็หลอกหลวงตัวเอง **ตรงต่อตัวเอง**
ตรงต่อความเป็นมนุษย์ของตนเอง ตรงต่ออุดมคติของความเป็นมนุษย์
ตรงต่อธรรมชาติของตน เหมาะสมแก่สถานะของตนว่าจะเป็นอย่างไ **ตรงต่อ**
ธรรมชาติ คือ กฎความจริงที่เป็นไปในตน ชีวิตที่จะรอดได้อย่างสงบเย็น
ก็เพราะมีความถูกต้องของตนเอง ซึ่งตนได้กระทำไว้อย่างถูกต้อง **ตรงต่อ**
ตนเอง ตรงต่อความเป็นมนุษย์ของตน คือเป็นอย่างนี้

ที่นี้ข้อสุดท้ายก็ **ตรงต่อความตรง** ฟังดูมันคล้ายกับพูดเล่น
ตรงต่อความตรง **ตรงต่อความเที่ยงธรรมที่มีอยู่อย่างไร** **ตรงต่อความยุติธรรม**
ที่มีอยู่อย่างไร ถูกตรงตามความจริงที่ควรจะเป็นอย่างไร เลยไปถึง**ตรงต่อ**
พระรัตนตรัยอันเป็นที่ยึดถือสูงสุด แล้วก็**ตรงต่อโลกุตระ**คือว่าไม่อยากจะ
จมอยู่ในโลก จะขึ้นอยู่เหนือปัญหาของโลกโดยประการทั้งปวง **กระทั่งตรง**
ต่อพระนิพพานอันเป็นที่ไปเบื้องหน้าของชีวิตทุกชีวิต **ตรงต่อความเป็น**
เช่นนั้นเองของธรรมชาติทั้งหลายทั้งปวง

นี้เรียกว่า **ตรงต่อความตรง** เป็นข้อสุดท้าย

ตรงต่อวาจา **ตรงต่อผู้อื่น** **ตรงต่อการทำงาน** **ตรงต่อเวลา** **ตรงต่อ**
ตัวเอง **ตรงต่อความตรง** นี้แหละความตรง ตรงมีก็อย่างก็ลองนับดู

แม้ที่สุดเราจะนั่งสมาธิ ก็ต้องนั่งตัวให้ตรง รองรับจุดศูนย์กลางด้วยดี นั่งตัวตรงนั้นหายใจคล่อง แล้วก็ยิ้มยาก แม้เป็นสมาธิแล้วก็ไม่ยิ้ม และมันก็ดูงามด้วย เพราะความตรง

ที่นี้ ตรงอย่างมีรากฐานอันมั่นคง ตรงนั้น ต้องมีรากฐานอันมั่นคง เพื่อให้รักษาความตรงเอาไว้ได้ อย่างพระเจดีย์มีรากฐานกว้างพอรองรับ พระเจดีย์ก็ตรง ตรงดิ่งก็ล้มไม่ได้ ต้องมีรากฐานแห่งความตรงอย่างมั่นคง นี่ก็เป็นอาการอันหนึ่งแห่งความตรง

อาการแห่งความตรงมีแง่มุมที่จะสังเกตเห็นได้อย่างนี้ ขอให้สนใจกันเถิดจะทำให้เกิดความตรงได้ตามที่ต้องการไม่ขัดกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ มันกลมคล้ายกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ มันก็มีได้โดยง่าย แล้วก็ได้รับผลดีเต็มที่

ที่นี้มาดูอะไรกันสักอย่างซึ่งค่อนข้างจะประหลาด **พยศของคนตรง** คนตรงมันมีพยศ มีพยศของคนตรงซ่อนอยู่ในความตรง เป็นความคดที่ซ่อนอยู่ในความตรง ขอให้สังเกตเห็นให้ดี ที่เราได้ยินกันโดยมาก เช่นว่า มันเถตรง เตรงไม่หลีก อะไรมันก็ตรง ๆ มันก็ต้องขึ้นต้นตาลถึงยอดตาล แล้วก็ลงมาตรง ๆ มันก็กระโดดลงมาตาย เตรงของมันต้องตายอย่างนี้

ความคดที่มันซ่อนอยู่ในความตรง ก็เป็นสิ่งที่ควรระวัง มันคือความงี่ที่ซ่อนอยู่ในความตรง นี้ก็มองเห็นได้ง่าย ๆ ว่า มันตรงอย่างทิวลิปมานะ ตรงอย่างยี่ตมันถือมัน ตรงอย่างหลับหูหลับตา ตรงของความงี่ ตรงของคนงี่ ตรงของคนบ้าบิ่น ตรงของคนคืด ตรงของคนมีมารยาสาไทย คิดดูให้ดีที่ว่านี่มันเป็นอะไร มันเป็นความคดที่ซ่อนอยู่ในความตรง เขายืนยันความตรงด้วยความงี่ มันก็เป็นความคดที่ไม่รู้สึกตัว **เป็นพยศของคนตรง**

คนได้ทะเลาะวิวาทกัน หุ่มเถียงกันเป็นเรื่องราวใหญ่โตก็เพราะ พยศของความตรง ต่างคนก็ต่างจะเอาแต่ความตรงตามแบบของตน คือตรงอย่างมานะทิวลิป ตรงอย่างไม่รู้สึกว่าจะใครคดอะไรตรง ก็ตรงเหมือนกัน

แหมวนอนหวด แหมวนอนหวด ตรงอย่างแหมวนอนหวด ตรงอย่างคดไปคดมา
อย่างข้าง ๆ คู ๆ ดูให้ดีเป็นเพศหรือเป็นพิษร้ายของคนตรงที่มีความจริง
ด้วยมานะทีฏฐิติ ด้วยความยึดมั่นถือมั่นด้วยดีถนออุปาทาน

ระวังให้มาก**พยศของคนตรง** พยศของคนตรง ความคดที่ซ่อน
อยู่ในความตรง ชำระสะล้างกวาดล้างออกไปเสียให้บริสุทธิ์สะอาด **ให้เป็น
ความตรงที่เป็นความตรง** ไม่มีพยศ ไม่มีคดอะไรที่ซ่อนอยู่ในความตรง

ในที่สุด เราก็จะดูกันเป็นการสรุปเป็นข้อ ๆ ไป เป็นใจความสำคัญ
ของเรื่องความตรง เช่น

ถ้าตรงที่แท้จริงจะไม่เกิดการขัดแย้ง ตรงแท้จริงก็มี ตรงไม่แท้จริง
ก็มี คือ ตรงด้วยความมานะทีฏฐิติ ตรงด้วยความโง่ อย่างนี้จะต้องเกิดการ
ขัดแย้ง เกิดการกระทบกระทั่ง การขัดแย้งหรือการกระทบกระทั่งนี้ในบาลี
เรียกว่า *อุบาทว์* เรียกในภาษาไทยว่า *อุบาทว์* **ที่ไหนมีการขัดแย้งที่นั่นมีอุบาทว์**
ในบุคคลกิติ ในสังคัมภีติ ในสภากิติ ในอะโรกิติ ถ้ามีความขัดแย้งแล้วก็
จะต้องมีสิ่งทีเรียกว่าอุบาทว์ ไม่แ่งใดก็แ่งหนึ่ง ไม่มุมใดก็มุมหนึ่ง ไม่ระดับใด
ก็ระดับหนึ่ง ความขัดแย้งนี้เป็นสิ่งที่ไม่ควรจะมี

พระพุทธองค์ตรัสว่า **“ตถาคตไม่กล่าวคำขัดแย้งกับบุคคลใด ๆ
ในโลกนี้ ในเทวโลก ในมารโลก ในพรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้ง
สมณพราหมณ์...”** มีแต่การทำความเข้าใจ ไม่กล่าวคำเป็นเหตุให้ขัดแย้งเพราะ
มันมีทางหลีกเลี่ยงได้ และมีทางทีจะทำความเข้าใจกันได้ ตรงที่แท้จริงนั้น
จะไม่เกิดการขัดแย้ง เพราะฉะนั้นถือให้ตรงให้บริสุทธิ์แท้จริงไว้เถิด จะไม่มี
การขัดแย้ง

ทีนี้ทีดูว่า **ถ้าไม่ตรง** มันก็คด ๆ งอ ๆ มันก็**ไม่มีวันทีจะถึงจุดหมาย**
มันคดไปคดมา กลับไปกลับมา มันก็ไม่พุ่งไปสู่จุดหมาย ไม่มีวันทีจะได้รับ
ความพอใจ เพราะว่ามันไม่ตรง ไม่ออกไปตรง ๆ มันก็ไปไม่ถึงจุดทีสุด หรือ
ว่าอีกอย่างหนึ่ง ถ้าจะมองดูกันตรงทีตรงนี้ **ถ้าไม่ตรงมันก็แนบกันไม่สนิท**
เอาไม้คด ๆ งอ ๆ มาแนบกัน มันก็แนบกันไม่สนิท

ถ้าเอาไม้ตรงเกลี้ยง ๒ อันมาแนบกัน มันก็แนบกันสนิท มันก็เกิดสิ่งที่เราต้องการกันหนักต้องการกันหนา คือ สิ่งที่เราเรียกว่า **ความสามัคคี** ดังนั้น **ความสามัคคีมีรากฐานอยู่บนความตรง** **อยากมีสามัคคีที่ไหน ขอให้มีความตรงกันที่นั่น** ในส่วนตัวบุคคลก็ดี ในส่วนครอบครัวก็ดี หมู่บ้านก็ดี ประเทศชาติก็ดี โลกก็ดี ที่มีความสามัคคี แนบกันสนิทแล้ว ต้องตรง ถ้าไม่ตรงมันก็ไม่แนบกันไม่สนิท ยังมีหนามอยู่รอบตัวด้วยแล้ว มันยังไม่มีความที่จะแนบกันสนิทได้ เราจะเฟ่งดูความตรง **เห็นประโยชน์ของความตรง**

มองเข้าไปที่ประชาธิปไตยซึ่งนิยมกันนัก มองไปที่ประชาธิปไตย แล้วก็มองให้เห็นว่า ประชาธิปไตยของคนตรงก็มี ประชาธิปไตยของคนคด มันก็มี ประชาธิปไตยของคนคดมันก็ต้องคดซึ่ง มันก็ต้องยื้อแย่งกันทำลายกัน ต้องหักล้างกัน มีสิทธิเสรีภาพในการที่จะทำอะไรตามความพอใจของตน คนคดก็ทำอย่างคด คนตรงก็ทำอย่างตรง ประชาธิปไตยของคนตรงกับ ประชาธิปไตยของคนคดนั้น มันจึงต่างกันมากมายนัก มันมากมายนัก บางทีจะยิ่งกว่าฟ้าและดิน

บรรพชิตที่ไม่ซื่อตรงต่อระบบพรหมจรรย์ มันก็คือ **นายพรานที่หลอกหลวง** **เนกุตต** แปลว่า **ความหลอกหลวง**ของนายพราน เขาต้องการเหยื่อ เขาก็ต้องหลอกหลวง ก็ต้องพรางตา มีอะไรที่เป็นเครื่องหลอกหลวง บรรพชิตที่ไม่ตรงก็เป็นบรรพชิตที่เป็นนายพรานที่หลอกหลวง พระพุทธเจ้าตรัสตำหนิไว้มากมายเหลือประมาณ บรรพชิตที่ไม่ตรง เราจะต้องรักษาความตรงในการเป็นบรรพชิต มีจริง มีตรง จึงจะเป็นพระ **พระอยู่ที่ตรง อยู่ทีจริง**

เอ้า, ที่นี้ข้อสุดท้าย **ความเป็นใหม่ได้เพราะความตรง** คือ ตรงต่อความเป็นไทย ถ้าไม่มุ่งหมายตรงต่อความเป็นไทย ความเป็นใหม่มันก็ไม่ได้จะไทยไปอย่างไรได้ ถ้ามันไม่ตรงมันก็คดงอ มันก็กววน อ้อมค้อมมดลี้ลี้ยว มันเป็นไทยอยู่ไม่ได้ ความตรงเท่านั้นที่จะรักษาความเป็นไทยไว้ได้ ตรงต่ออุดมคติของความเป็นไทย ตรงต่อคุณค่าของความเป็นไทย **มันก็สามารถที่จะเป็นไทยอยู่ได้**

ความจริงเท่านั้นที่จะทำให้อยู่เหนือปัญหาทั้งปวง ที่จะทำให้ออก
มาเสียจากปัญหาทั้งปวง ปัญหาอันไม่พึงปรารถนาใด ๆ เราจะออกมาเสียได้
จากปัญหาเหล่านั้น หรือจะอยู่เหนือปัญหาเหล่านั้นได้ ก็เพราะ**ความจริง**

ขอให้สนใจในคำว่า “ความจริง” ซึ่งเรียกเป็นภาษาบาลีว่า *อาชฺชว*
หรือ *อาชฺชว* เป็นทศพิธราชธรรมข้อที่ ๔ ซึ่งจะต้องมีกันอย่างถูกฝาถูกตัว :
พระราชาในเบื้องต้นก็มี ประชาชนหรือมหาชนก็ตามรอยพระยุคลบาท
แล้วก็มี มั่นก็มีทั้งฝ่าทั้งตัวที่ถูกตรงกันและกันสำเร็จเป็นความจริงโดยสมบูรณ์
ดังนี้

ขอให้มีความจริงเป็นเครื่องยึด แล้วก็จะอยู่กันเป็นผาสุก
ขอให้ความหวังอันนี้เป็นที่หวังของท่านทั้งหลาย ในการที่จะเป็นคนตรง
แล้วก็มีมีความสุขอยู่ทุกทีพาราตริกาล เทอญ.

บันทึก:

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๕

บันทึก*

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย

การบรรยายธรรมในวันนี้ เป็นการบรรยายเรื่อง **ทศพิธราชธรรม** ต่อจากครั้งที่แล้วมา โดยอาตมาถือว่าเป็นปีแห่งทศพิธราชธรรม จึงได้บรรยายเรื่องนี้ด้วยเจตนาเดือนละครั้งติดต่อกัน

ทศพิธราชธรรม เป็นธรรมะสำหรับพระราชา ในการทำให้มหาชนจะร้องออกมาว่า พอใจ พอใจ คำว่า ราชา แปลว่า พอใจ หรือความกำหนัดยินดี

เมื่อพระราชาประกอบไปด้วยทศพิธราชธรรม โอกาสที่มหาชนจะร้องออกมาว่า พอใจ พอใจ ก็เป็นไปได้โดยสมบูรณ์ และทศพิธราชธรรมนั่นเอง เป็นธรรมหรือหลักธรรมสำหรับมหาชนดำเนินตาม เพื่อให้เกิดความมีฝ่ามีตัว และ ถูกฝ่าถูกตัว จนกระทั่งว่ามีธรรมะเสมอทั่วกันไปหมด ทั้งหมดนี้จักเป็นไปเพื่อความมีศีลธรรมดี มีความสุขสวัสดิ มีสันติสุขส่วนบุคคล มีสันติภาพของสังคม หรือของประเทศ หรือของโลก

วันนี้เป็นการบรรยายข้อที่ ๕ ของทศพิธราชธรรมนั้น มีชื่อว่า **มัททวะ** หรือ **มทพว** ในภาษาบาลี โดยภาษาไทยก็คือ **ความอ่อนโยน**

*ถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันอาทิตย์ที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๓๐

เมื่อถามขึ้นมาว่า “*มัทวะคืออะไร?*” ดังนี้ เมื่อกล่าวโดยภาษาคนหรือภาษาไทย ก็หมายถึงความอ่อนโยนต่อบุคคลอื่นในทางสังคม เป็นมรรยาทอันบุคคลในสังคมจะพึงประพฤติต่อกันเพื่อผลดีทางสังคม

แต่ถ้าเมื่อกล่าวโดยทาง**ภาษารธรรม**แล้ว มีความหมายกว้างขวางมาก หมายถึง ความสามารถอ่อนตาม ฝ่อนตามหรือน้อมไปได้เป็นอย่างดี คือให้เกิดการผสมผสานกันอย่างดี น้อมไปได้เป็นอย่างดี เปลี่ยนไปได้เป็นอย่างดี ทั้งในทางวัตถุก็เปลี่ยนไปอย่างดี ทางกายก็อย่างดี ทางวาจาก็อย่างดี ทางจิตก็อย่างดี แม้ทางสติปัญญาก็อย่างดี เป็นการอ่อนโยน คือน้อมไปได้ในทางแห่งความดี ในทางการงานและต่อบุคคลแก่บุคคลทุกระดับทุกระดับแห่งชีวิต **ไม่มีระดับใดที่ควรกระด้าง**

ธรรมะนี้อยู่ในรูปของเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขาที่แท้จริงจะเป็นเหมือนกับน้ำดับไฟในทางวิญญาณ คือ ความอ่อนโยนที่ดับความโกรธ ความกระด้างของผู้อื่น ปราศจากการขัดแย้งใด ๆ

ที่ควรนึกถึงเป็นอย่างยิ่ง ก็คือ **เรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธองค์ในการประกาศพระศาสนา** พระพุทธองค์ทรงถือหลักว่า **“ตถาคตไม่กล่าวคำขัดแย้งกับบุคคลใด ๆ ในมนุษยโลก เทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์...”** จึงไม่เกิดการกระทบกระทั่งใด ๆ เขาสอนกันอยู่อย่างไร ก็ไม่ทรงเพิกถอนหรือขัดแย้ง **แต่จะกล่าวสิ่งที่สมบุรณ์ยิ่งขึ้นไปให้เลือกเอาเองด้วยลักษณะที่อ่อนโยน**

เขาสอนเรื่อง นรกสวรรค์ กันอยู่อย่างไร นรกใต้ดิน สวรรค์บนฟ้าอย่างไรก็ไม่ทรงขัดแย้ง ไม่ทรงเลิกถอน แต่ทรงแสดงนรกที่ซัดกว่า คือทำผิดทางอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ **สวรรค์ที่นิมนนลกว่า** คือ การกระทำที่ถูกต้องทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ให้เลือกเอาเอง ไม่มีการกระทบกระทั่ง

ถ้าจิตแข็งกระด้างแล้วมันจะเปลี่ยนได้อย่างไรจะเปลี่ยนได้รวดเร็ว
อย่างไร จะเปลี่ยนได้ทันแก่เวลาอย่างไร มันต้องเป็นจิตที่อ่อนโยน นิ่มนวล
ควรแก่การงาน คือ มีคุณธรรมของสมาธิเต็มเปี่ยม สมบูรณ์ หมายความว่า
บริสุทธิ์ จากกิเลสรบกวน **ตั้งมั่น** เข้มแข็ง แล้วก็**อ่อนโยน** อ่อนโยน
ควรแก่การงาน

เมื่อทำหน้าที่บิดามารดาแล้ว คนก็จะต้องทำหน้าที่บุตรภรรยา
เพราะว่าเรามีเบื้องหน้าเป็นบิดามารดา มีข้างหลังเป็นบุตรภรรยา มีข้างเคียง
เป็นมิตรสหาย มีข้างบนเป็นผู้บังคับบัญชาสูงขึ้นไป จนกระทั่งบุคคลสูงสุด
มีข้างใต้ข้างล่างเป็นผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา จนถึงต่ำสุด

จะต้องเป็นอาจารย์ที่ดี บางทีจะต้องเป็นศิษย์ที่ดี ในบุคคล
คนเดียวกันนั้น หันไปทางโน้นเป็นอย่างนี้ หันมาทางนี้เป็นอย่างนี้ เขาจะต้อง
มีจิตใจที่อ่อนโยน มีความอ่อนโยนทางจิต **สามารถจะเปลี่ยนภาวะแห่งจิตได้**
ตรงตามที่ต้องการ และได้อย่างดีที่สุด

นี่แหละคือประโยชน์ของความอ่อนโยน จะเปลี่ยนแปลงอย่าง
เหมาะสม อย่างสละสลวย ควรแก่การงานโดยแท้จริง เพราะว่าความมีจิตใจ
อ่อนโยน ตามหลักที่กล่าวมาแล้วนั้นอำนวยให้ จึงขอ**ให้ท่านทั้งหลายพยายาม**
ให้เกิดความถูกต้อง ด้วยการที่มีความอ่อนโยน ความเหมาะสมที่จะเปลี่ยน
ได้ทุกสถานการณ์ ทั้งในส่วนตัวและที่เกี่ยวกับบุคคลอื่น

ถูกต้องทางวัตถุ ก็วัตถุอ่อนโยนมันก็ดี ถูกต้องทางร่างกาย ร่างกาย
อ่อนโยนมันก็สบาย อ่อนโยนทางวาจามันก็สำเร็จประโยชน์ อ่อนโยนทางจิต
ก็อย่างที่กล่าวแล้วว่าเปลี่ยนไปได้ในญาณอันสูงขึ้นไป มีสติปัญญาชนิด
ที่ไม่แข็งทื่อ มีสติปัญญาที่อ่อนโยนไปได้ตามสถานะแห่งเหตุการณ์ เหมาะสม

แก่บุคคลนั้น ๆ **นี่คือลักษณะของความอ่อนโยน** สรุปลงเป็นอนิสงส์ได้อย่างนี้
ดีทั้งนั้น อ่อนโยนแล้ว ทางวัตถุก็ดี ทางกายก็ดี ทางวาจาก็ดี ทางจิตก็ดี
ทางสติปัญญาที่ดี

แต่แล้วดูความพิเศษอีกอย่างหนึ่งก็คือ **ความแข็ง ความแข็งแรง**
ความอ่อนโยนนี้จะเปรียบเหมือนกับความแข็งของน้ำ น้ำมีความแข็งยิ่งกว่าโลหะ
เมื่อน้ำถูกบีบอัดลงไป ไม่มีทางที่จะหลีกไปทางไหนได้แล้วมันมีความแข็งยิ่ง
กว่าโลหะ เพราะโลหะมันยังยุบลงไปได้ น้ำมันยุบลงไปไม่ได้ นี่มันมีความ
แข็งเหมือนกับความแข็งของน้ำ ซึ่งมีความอ่อนอย่างที่สุด แต่ถึงอย่างไรก็ดี
สามารถสร้างความกลมกลืน สัมครสมานสามัคคีกันด้วยความอ่อนโยน
สร้างความสามัคคี แล้วรักษาไว้ได้ด้วยความอ่อนโยน

อยากที่จะเพิ่มสุขภาพขึ้นมาอีกสักบรรทัดหนึ่ง แทนของเก่าที่ว่า
“แข็งดังเหล็กเงินง้าง อ่อนได้ดังใจ” ขอแทนด้วยบทใหม่ว่า “**แข็งดังเหล็ก**
มีทหะง้าง อ่อนได้ดังใจ” มันจะแข็งดังเหล็ก แต่ความอ่อนโยนง้างให้อ่อน
ได้ดังใจ

ขอให้สนใจที่จะใช้เครื่องมืออันนี้ให้ดีที่สุดด้วยกันทุก ๆ ท่าน
ทุก ๆ คน ขอให้ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทของสมเด็จพระบรมพิตร
พระราชสมภาร **ข้อที่ ๕ มีทหะ** คือความอ่อนโยน ซึ่งเราจะเห็นกันอยู่
โดยประจักษ์ทั่ว ๆ ไป และมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ความอ่อนโยนแห่งจิตใจ
เพื่อให้จิตใจเปลี่ยนแปลงไปได้ตามวัตถุที่ประสงค์

ในฐานะพระราชามหากษัตริย์ก็ต้องมีน้ำพระหฤทัยอย่างหนึ่ง
ในฐานะที่จะเป็นพระบิดาที่ดี เป็นพระสหายที่ดี เป็นอะไรที่ดีก็ยังมีอยู่
ทั่ว ๆ ไป กระทั่งที่จะเป็นสหายอย่างยิ่งแก่ประชาชน แก่คนยากคนเข็ญใจ

กระทั่งมีจิตใจที่อ่อนโยนที่เปลี่ยนได้ตามพระราชประสงค์ เราทั้งหลายทุกคน จึงมีหัวใจที่อ่อนโยน ที่เปลี่ยนแปลงได้เข้ากับสถานการณ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไร หรือบุคคลใด ๆ เวลาเท่าไร สถานที่ใด สิ่งต่าง ๆ อันเป็นอุปสรรค ก็จักไม่เกิดขึ้น จักไม่มี มีแต่ลู่วงไปด้วยดี โดยสามารถแห่งคุณธรรม อันเป็นทศพิธราชธรรมข้อที่ ๕ นี้ ซึ่งอาจจะแปลกหูสำหรับบางคน

ขอให้อ้อยถึงกันจนชินปากที่จะพูด ชินหูที่จะได้ยินว่า **มัททวะ** ความอ่อนโยน ซึ่งทำให้มีได้ทั้งทางวัตถุ ทางกาย ทางวาจา ทางจิต ทางสติปัญญา แล้วก็จะไม่มีอะไรที่จะเป็นอุปสรรคกีดกันขัดขวางความสำเร็จ ในหน้าที่การงานและการสมัครสมานสามัคคี ผูกพันกันเป็นสังคมาแห่งเพื่อนเกิด เพื่อนแก่ เพื่อนเจ็บ เพื่อนตาย

หวังว่าพวกเราทั้งหลาย พุทธบริษัททั้งหลาย ประชาชนชาวไทย ทั้งหลาย **จักได้พากันดำเนินตามรอยพระยุคลบาทในทศพิธราชธรรม** ข้อนี้ ทำประเทศชาติให้ประสบสุขสวัสดิ์อยู่ทุกทีพาราตริกาล เทอญ.

๓๐:

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๖

ถ้ากล่าวตามประเพณี คำว่าตบะ ๆ นี้ก็หมายถึงถึงตบะของ
ฤๅษีมีในป่าบำเพ็ญตบะ อย่างที่มีมากในเรื่องนิยายจักร ๆ วงศ์ ๆ ที่เรา
ได้ยืมกันอยู่

อย่างไรก็ดี ฤๅษีเหล่านั้นก็ต้องการจะกำจัดกิเลส เพราะไม่มี
บุคคลใดไปเป็นข้าศึกรบกันอะไร มีแต่กิเลสภายในเป็นเครื่องรบกวน
ท่านก็กำจัดกิเลสอันเป็นภายใน กำจัดสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา คือ ความรู้สึก
เลวร้ายที่รบกวนความสงบ และนำมาซึ่งสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา คือ ความสงบ
มีจิตสงบ ไม่มีสิ่งใดมาขย้ำขยี้ให้เกิดความกำเริบเลิกละสับสนระคายเคืองใด ๆ ได้

ถ้าจะมองดูให้ต่ำลงไปกว่านั้นอีก ก็จะพบว่า แม้แต่สัตว์เดรัจฉาน
บางชนิดก็มีสิ่งที่เขาเรียกกันว่าตบะที่น่ากลัว เช่น เสือ เช่น ราชสีห์ เช่น พญานาค
เป็นต้น ก็มีตบะ คือ สิ่งที่น่ากลัว เป็นที่กลัวแก่สัตว์อื่น จึงอยู่อย่างปลอดภัย
หรืออยู่อย่างน่าเกรงขาม ไม่มีเรื่องอะไรเกิดขึ้น บางทีคนก็ไปกลัวสัตว์ที่มี
ตบะชนิดนี้ด้วยซ้ำไป นี่จำเป็นจะต้องรู้จักกันไว้ให้ดี ๆ คนกลัวสัตว์ก็น่าจะ
ละอายสัตว์ แต่มันก็น่ากลัวในเมื่อมันรู้จักกันแต่เรื่องภายนอก

เราจะต้องรู้กันว่า มันเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่ง ที่ต้องมีสิ่งที่น่ากลัว
เป็นระดับสูง ๆ ขึ้นมา ตั้งแต่สัตว์เดรัจฉานจนถึงคน แต่แล้วดูให้ดีกลายเป็นว่า
**ตบะ ๆ นี้เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องมี จะต้องมีในหน้าที่การงาน เพื่อทำการงาน
ให้สำเร็จ จะต้องมีเพื่อให้เกิดความรอด** ถ้าไม่มีตบะมันมีแต่กิเลส มันก็
เหลวไหลหมด บังคับตัวไม่ได้ แล้วมันจะรอดไปได้อย่างไร

ขอระบุน่าจะเป็นชวานา ก็ต้องมีตบะแบบชวานา จะเป็นชาวสวน
ก็มีตบะแบบชาวสวน เป็นพ่อค้าก็มีอย่างพ่อค้า เป็นข้าราชการก็มีอย่าง
ข้าราชการ เป็นศิลปินก็ต้องมีอย่างศิลปิน เป็นกรรมกรก็มีอย่างกรรมกร
แม้จะเป็นคนขอทาน ก็ต้องมีตบะตามแบบคนขอทาน สำหรับเผาผลาญ

สิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในตัวตน ไม่ให้เกิดเป็นอุปสรรคขัดข้องขึ้นมา ถ้าไม่มีตะแบ แล้วมันบังคับตนไม่ได้

สิ่งที่เรียกว่าตะแบ มันเผาผลาญความเห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นศัตรูที่เลวร้ายที่สุดของมนุษย์เรา เป็นเหตุให้ทำผิดทุกอย่างทุกประการ ทั้งแก่ตนเอง และผู้อื่น ถ้ามีตะแบแล้วมันก็เผาผลาญความเห็นแก่ตัว บังคับตัวได้

ชาวนา ชาวสวนก็บังคับความเหลวไหล ความขี้เกียจ ความผิดเพี้ยน ความบิดพลิ้วในหน้าที่ได้ พ่อค้าก็กำจัดการอันตรายของการค้าขายได้ ข้าราชการก็บำบัดการจ้อราษฎ์บังหลวงอะไรก็ได้ ศิลปินก็บังคับจิตใจให้ทำงานประณีตลึกซึ้งถึงที่สุดได้ กรรมกรก็บังคับให้เกิดความอดกลั้น อดทน จนสนุกสนานในการงาน อापเหงื่อต่างน้ำก็ยิ่งเหมือนกับอาบน้ำมนต์ เพราะบังคับจิตใจได้ ขอทานก็บังคับให้ยอมรับสภาพของตน ว่ามันมีเหตุปัจจัยให้เป็นอย่างนี้ ก็ทำงานขอทานอย่างถูกต้องอย่างสงบเยือกเย็น เป็นที่น่าเอ็นดูของผู้ที่พบเห็น

ทีนี้ถ้าจะระบุชื่อธรรมะ ชื่อธรรมะที่เรียกกันว่าตะแบ ๆ นี้แล้ว ข้อแรกที่สุดก็คือขันติ ดังที่กล่าวมาแล้ว ขันติ ความอดกลั้น อดทน จนเกิดความสมควรที่จะได้รับผลแห่งการกระทำนั้น

ขันติ นี้แปลว่า ความอดกลั้น อดทน ก็จริง แต่ความหมายลึกซึ้งของมันแปลว่า ความควร ความสมควรที่จะบรรลุมรรคผล ก็เรียกว่า ขันติ ด้วยเหมือนกัน นี่เป็นชื่อของธรรมะที่จะเรียกว่า ตะแบ

แม้แต่ธรรมะอื่น ๆ ที่มันกำจัดกิเลสได้ ก็เรียกว่าตะแบได้ทั้งนั้น สมาริก็ได้ ปัญญาก็ได้ ความเพียรก็ได้ เป็นตะแบเครื่องเผาผลาญกิเลสทั้งนั้น แม้ที่สุดแต่ความรักความเมตตา ซึ่งเรามีอยู่อย่างถูกต้องแท้จริง ก็เป็นตะแบที่ทำให้เกิดความเกรงขาม ให้เกิดอำนาจในการที่ชนะน้ำใจผู้อื่นได้

จะต้องปกครอง มันเป็นหน้าที่ อย่างนี้ก็เรียกว่าปกครองอาณาจักรแห่ง
รูปธรรมนามธรรมให้ถูกต้อง เมื่อกล่าวกันถึงหน้าที่ ว่าโดยหน้าที่พระราช
าก็เป็นผู้นำ ประชาชนก็เป็นผู้ตาม เกิดความถูกต้องขึ้นทั้งฝ่ายผู้นำและฝ่าย
ผู้ตาม เรียกว่า มีฝ่ายมีตัว อย่างถูกต้อง สมมติราชในยุคไหน สมัยไหน ก็คือ
ผู้ที่ได้รับสมมติให้เป็นผู้ใช้ไฟ ใช้ไฟในการแก้ปัญหา หรือขจัดปัญหาทั้งปวง

ไฟในที่นี้หมายถึง ทางจิตทางวิญญาณ คือ สติปัญญา คุณธรรม
ทางจิต ทางวิญญาณ แก้ปัญหาได้ทั้งภายนอกและภายใน มันเป็นไฟทาง
วิญญาณ เช่นเดียวกับไฟทางวัตถุนี้เป็นไฟที่หลอมทองเผาอรุณจัด
หลอมทองไล่ขี้สกรอกออกไปให้หมดสิ้น ให้ทองสะอาดให้สวยดี จนร้อง
ออกมาว่า พอใจ พอใจ นี่ไฟอย่างนี้

หรือจะเปรียบเสมือนหนึ่งเป็นยาฆ่าแมลงทางวิญญาณ เดียวนี้
เขาใช้ยาฆ่าแมลงกันมาก แต่เดี๋ยวนี้เราเรียกว่าฆ่าแมลงทางวิญญาณ
เสียมากกว่า เฉากิลสของตนเองด้วยกันทุก ๆ คน มีพระราชาก็เป็นประธานแห่ง
ประชาชนในการแผดเผาสิ่งๆ ที่เรียกว่าตัวกูหรือของกูให้หมดไปจากความรู้สึก
ไม่มามีอยู่ในความรู้สึก ซึ่งเป็นเหตุให้กระทำไปด้วยความเห็นแก่ตัว
เกิดเป็นปัญหายุ่งยากขึ้นทุกอย่างทุกประการ

เอ้า, เราจะมองดูเฉพาะ เฉพาะยุคเฉพาะสมัยกันบ้าง ในสมัย
พุทธกาลนั้น พระพุทธองค์ทรงเป็นเผด็จการเหนือวินัย ทรงเป็นเผด็จการ
แต่เดี๋ยวนี้เราเอาคำว่าเผด็จการไปใช้ในลักษณะที่น่าหวาดเสียว และ
ในแง่ผิด ๆ ในแง่ของความชั่วไปเสีย

เผด็จการนั้นถ้าเผด็จการโดยธรรมมันก็วิเศษ มันไม่ไอ้เอ๋ ไม่ไอ้เอ๋
ไม่เหมือนประชาธิปไตยไอ้เอ๋ ถ้าเผด็จการโดยธรรม มันก็ไม่ไอ้เอ๋เหมือน
ประชาธิปไตยไอ้เอ๋

มาถึงยุคนี้มันเชื่อกันเสียว่า เราไม่อาจจะหาบุคคลชนิดนั้นได้ เพราะ การศึกษามันก็เปลี่ยน วัฒนธรรมมันก็เปลี่ยน เหตุการณ์ในโลกมันก็เปลี่ยน ไปหมด จนทุกคนบวมตัวหรือเนื้อหนัง จนกระทั่งกิเลสเป็นใหญ่ครองโลก ทั้งหมดทั้งสิ้นโดยไม่รู้สึกรู้สีกัตัว แม้ว่าใครจะมีอำนาจวาสนาครองโลกทั้งสิ้น กิเลส ก็ยังครองหัวใจของบุคคลนั้นอยู่นั่นเอง ขอให้ลองคิดดูให้ดี ๆ ว่า กิเลสมัน กำลังครองโลกอย่างไร เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงถึงขนาดนี้ การใช้ตะบะของผู้ปกครอง ก็ย่อมจะเปลี่ยนไป หรือเกิดเป็นปัญหากระทบกระทั่ง อย่างนั้นอย่างนี้ขึ้นมา

ขอให้คิดดูกันให้ดี ๆ ว่า ถ้าพระราชูปถัมภ์ด้วยทศพิธราชธรรม ประชาชนก็ดำเนินตาม ดังนี้แล้วจะเผด็จการได้หรือไม่ จะเรียกว่าเผด็จการ ได้หรือไม่ จะเรียกว่าเผด็จการโดยธรรมอยู่ในตัวเองได้หรือไม่ เพราะว่ามันเป็น เผด็จกิลเลสในภายในด้วยกัน ทั้งฝ่ายฝงและฝ่ายตัว **เผด็จการต่อกิเลสใน ภายในอย่างสิ้นเชิง มันก็ไม่มีปัญหาอะไรเหลืออยู่ มันจะไม่ต้องใช้อำนาจอะไรกันเสียเลยก็ได้** เพราะว่าความถูกต้องมันมีอยู่ทั่วไปหมด

เดี๋ยวนี้เรามีปัญหาว่า ไม่รู้จะเก็บคนโง่หรือคนอันธพาลไว้ที่ไหน มันก็ต้องมีจัดการกับบุคคลเหล่านั้น **จึงต้องมีตะบะที่จะจัดการกับคนเหล่านั้น**

โลกนี้กำลังเป็นโลกที่มีปัญหาอย่างนี้มากขึ้น การศึกษาที่ไม่ สมบูรณ์เป็นการศึกษานิดลุ่นขทางตัวนั้น ไม่ทำลายกิเลสของมนุษย์ ไม่กำจัดความเห็นแก่ตัวของมนุษย์

ยิ่งศึกษายิ่งฉลาดในการที่จะเห็นแก่ตัว ในการที่จะเอาเปรียบ ในการที่คิดจะครองโลก ปัญหามันก็เพิ่มขึ้นมาอย่างมากมาย

ทั้งโลกกำลังมีปัญหา กำลังมีปัญหามากขึ้น ๆ ด้วยความเห็นแก่ตัว แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย แย่งกันครองโลก กำลังคิดจะครองโลก สะสมอาวุธ เพื่อจะครองโลก

นี่อะไรจะมาหยุดยั้งวิกฤตการณ์อันนี้ได้ ไม่มีอะไร จะมัว
สวดมนต์อ้อนวอนกันอยู่ก็ไม่มีหนทางดอก มีแต่**ว่าบังคับกิเลสในภายใน**
ด้วยตบะเปรียบปานไฟเผาผลาญกิเลสน้อยใหญ่ในจิตใจให้หมดไป
แล้วความคิดที่อยากจะครองโลกของแต่ละฝ่ายมันก็จะหมดไป

นี่ตบะเป็นไฟที่จะเผาปัญหาหมดทุก ๆ ระดับชั้น ตั้งแต่ปัญหา
ของคน ของหมู่บ้าน ของประเทศ และของโลก หรือของทั้งสากลจักรวาล
เอาทีเดียว

อ้าว, เรามี**พิจารณาถึงปัญหาเกี่ยวกับประชาธิปไตย** ว่า ถ้ามี
ธรรมะเป็นเครื่องประจำอยู่ภายในแล้ว ประชาธิปไตยจะถูกต้อง จะไม่มี
ปัญหาอะไร พระราชาถาวร หรือว่าพระราชาชั่วคราว ก็คือผู้ที่ถูกสมมติขึ้นมา
เป็นประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรีอะไรก็ตาม ประกอบด้วยทศพิธราชธรรม
แล้ว จะไม่มีปัญหาอะไรเหลือ เพราะว่าใช้ธรรมะเป็นหลักของการปกครอง
จะมีโอกาสที่จะปกครอง จะมีความสามารถในการที่จะปกครองในหน้าที่
ทุกอย่างทุกประการ ในการที่จะนำหมู่มนุษย์ไป

ที่จริง**ประชาธิปไตย**นั้นนะ มัน**ควรจะเป็นธัมมิกประชาธิปไตย**
ที่เป็นเผด็จการ คือ ประชาธิปไตยที่มีธรรมะเป็นผู้เผด็จการ

เดี๋ยวนี้โลกกำลังมีประชาธิปไตยที่กิเลสช่วยกันสร้างขึ้น ดูให้ดี ๆ
ประชาธิปไตยของคนเห็นแก่ตัวรวมกัน ไม่ยอมให้ใครปกครอง แล้วก็สร้าง
ประชาธิปไตยขึ้นมาจากบุคคลที่มีกิเลสด้วยกันทุก ๆ คน ประชาธิปไตยนั้น
จะเป็นประชาธิปไตยชนิดไหน มันเป็นประชาธิปไตยที่กิเลสมันรวมหัวกัน
สร้างขึ้น แล้วจะหาความสงบสุขได้อย่างไร มันจะต้องมีประชาธิปไตย
ที่มาจากธรรมะอาศัยธรรมะเป็นผู้เผด็จการ คือ ตบะหรือไฟที่ประกอบไปด้วย
ธรรมะเป็นตบะ หรือไฟที่ใช้กำจัดกิเลสของตนได้แล้ว จึงจะจัดการกับผู้อื่น

ประชาธิปไตยของคนโง่นั้นะ มันเป็นไปได้ไม่ได้ดอก เพราะมัน
แย่งชิงกันโง่ แย่งชิงกันแสดงอำนาจ แสดงบทบาท ถ้าเป็นประชาธิปไตย
ของธรรมะแล้วให้ธรรมะเข้ามาเผด็จการเสียแต่เพียงอย่างเดียว ธรรมะ
เป็นผู้เผด็จการให้ทุกคนนิยมธรรมะ เชิดชูธรรมะ ถือธรรมะเป็นหลัก
มันก็เป็นประชาธิปไตยของธรรมะ มีธรรมะเป็นผู้เผด็จการ

ขอให้ทุกคนคำนวณดูให้ดีเถิดว่า ประชาธิปไตยของคนโง่รวมกัน
แล้วมันก็ตั้งกันไปตั้งกันมา บัดแข็งบัดชากันไม่รู้จักสิ้นสุด **ถ้าเป็นธรรมะ
เผด็จการก็เป็นประชาธิปไตยที่ธรรมะตั้งไป จูไป** ไม่เปิดโอกาสให้คนโง่
แสดงบทบาทกันในการที่จะแย่งชิงอำนาจคิดจะครองโลกเสียทำเดียว

รวมความว่า ขอให้ทุกคนมีตบะหรือมีไฟในการเผากิเลสของตน
ให้ชนะตนเองก่อน แล้วจึงไปทำกับผู้อื่น กำจัดข้าศึกภายในแล้วจึงกำจัด
ข้าศึกภายนอก นี่เป็นสิ่งที่ถูกต้องและทำได้ เป็นไปเพื่อความสงบสุขแท้จริง

อย่ากลัวคำว่า เผด็จการ ๆ จนไม่ลืมหูลืมตาไปเสียเลย

**ธรรมะเผด็จการไม่เป็นไร พระพุทธเจ้าท่านก็เป็นผู้เผด็จการ
ในการปกครอง** เพราะท่านมีธรรมะ มีธรรมะ มีหน้าที่ของพระพุทธเจ้า
ดำเนินงานเป็นผู้เผด็จการโดยธรรมะ เผด็จการอย่างนั้นมันเร็ว มันดีกว่า
ประชาธิปไตยไอ้โง่ของคนโง่ที่ตั้งกันไปตั้งกันมา

พระพุทธองค์ทรงเผด็จการทั้งภายในและภายนอก ในภายใน
เผด็จการกิเลสสิ้นเชิงแล้ว ก็ปกครองคณะสงฆ์อย่างเผด็จการ มีพระองค์
อยู่เหนือวินัย เรียกว่าอย่างนี้ได้ เป็นเผด็จการอาศัยสิ่งที่เป็นไฟเผากิเลส
หรือตบะ มันจึงเป็นเหตุให้ทำได้เช่นนั้น

แม้จะเรียกกันมาในชั้นหลังว่าสงฆ์เป็นใหญ่ ๆ ก็คือสงฆ์นั้น
อาศัยธรรมะเป็นผู้เผด็จการ สงฆ์จึงเป็นใหญ่ สงฆ์ประกอบด้วยธรรมะ

มีธรรมชาติเป็นผู้เผด็จการ ประกอบด้วยธรรมชาติ แล้วให้ธรรมชาติเป็นผู้เผด็จการ
อย่างอื่นไม่เอา อย่างอื่นปิดทิ้งไปหมด ให้ธรรมชาติเป็นผู้เผด็จการ

**ตบะธรรม ธรรมชาติคือตบะนั้นแหละ เป็นผู้ควบคุม เป็นผู้ชักพอก
เป็นผู้กำจัดเหตุร้ายได้ทุก ๆ ประการ** เพราะ ตบะนั้นมันทำลายความเห็นแก่ตัว
ปัญหาของมนุษย์ไม่มีอะไรมากไปกว่าความเห็นแก่ตัว รักษาศีลไม่ได้
เพราะความเห็นแก่ตัว ถ้ามันมีความไม่เห็นแก่ตัว มันก็รักษาศีลได้ หรือ
เป็นอัตโนมัตติ คือ มีศีลโดยอัตโนมัตติอยู่ในตัว ขอให้มองเห็นอันตรายอันเลวร้าย
ของความเห็นแก่ตัว เป็นพญามาร หรือเป็นซาตาน หรือเป็นสิ่งเลวร้าย
ที่เรียกกันในศาสนาอื่น ๆ ว่าเป็นฝ่ายที่เลวร้ายก็เอาไฟเผามันเสีย ไฟคือ
ตบะธรรมอย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ฆ่าความเห็นแก่ตัว เมื่อความเห็นแก่ตัว
หมดไปแล้ว คนจะมีศีลครบทุกข้อขึ้นมาทันที **ไม่มีความเห็นแก่ตัว
เพียงอย่างเดียวคนจะมีศีลครบทุกข้อขึ้นมาทันที**

ขอให้สมทานศีลสักข้อหนึ่งคือความเห็นแก่ตัว ขอเติมอีก
ข้อหนึ่งเป็น ๒ ข้อก็ได้ คือ ทำให้ผู้อื่นได้รับความพอใจ ศีลข้อ ๑. คือ
ความเห็นแก่ตัว ศีลข้อ ๒. คือ **ทำให้ผู้อื่นได้รับความพอใจ** ถือศีล ๒ ข้อ
นี้แล้วจะมีศีลครบทั้งหมด ๕ ข้อ ๑๐ ข้อ ๒๐ ข้อ ๒๐๐ ข้อ ๓๐๐ ข้อก็ตาม
ความเห็นแก่ตัวจะหมดไปก็เพราะสิ่งสำคัญที่สุดคือตบะ ตบะ คือ กำลังใจ
อันเข้มแข็ง ประกอบไปด้วยคุณธรรมอันถูกต้อง มีขันติเป็นใหญ่เป็นประธาน
แล้วก็เผาผลาญความเห็นแก่ตัวไม่ให้เกิดขึ้นมา หรือถ้ามีอยู่ก็ไม่ให้มันแสดง
บทบาทดบิบบงคับไว้ไม่ให้มาแสดงบทบาทใด ๆ ด้วยความเห็นแก่ตัว

ตบะ นี้เป็นธรรมชาติที่จะเผาความชั่วความเลวร้ายทุกอย่าง
ทุกประการในหมู่บ้าน ในบ้านเมือง ในประเทศ ในโลก และตลอดสากล
จักรวาล ให้อยู่ในความถูกต้อง เหมือนกับว่าไฟเผาทอง หลอมทอง
ไล่สิ่งสกปรกออกไปแล้ว เหลือแต่เนื้อทองที่บริสุทธิ์ ฉะนั้นได้ก็ฉนั้น

ขอให้เราทั้งหลายทุกคนมองเห็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่แห่งตบะธรรม
ดังนี้แล้ว ดำรงตนให้มีตบะตามรอยพระยุคลบาทของสมเด็จพระบรมบพิตร
พระราชสมภาร ให้บ้านเมืองประกอบไปด้วยความบริสุทธิ์ สะอาด ผ่องใส
เป็นสุขสวัสดิ์อยู่ทุกทีพาราตริกกาล เทอญ.

อักษะ

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๗

อักษิณ*

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย

การบรรยายธรรมในวันนี้ เป็นการบรรยายเรื่อง **ทศพิธราชธรรม** ต่อจากครั้งที่แล้ว ปีนี้เป็นปีแห่งการบรรยายทศพิธราชธรรมสำหรับอาตมา

ธรรมะที่เรียกว่าทศพิธราชธรรมนั้น คือ ธรรมะสำหรับพระราชทาน เพื่อให้มหาชนร้องออกมาว่า “พอใจ พอใจ”

แต่ว่าโดยเนื้อแท้แล้ว ความประสงค์อันแท้จริงแห่งเรื่องนี้ก็คือ ธรรมะ สำหรับมหาชนจะได้ดำเนินตามพระราชทาน เพื่อให้เกิดความมีฝามีตัว และถูกฝาดูกตัว ในเบื้องต้นก็มีธรรมะ เบื้องกลางก็มีธรรมะ มั่นก็เกิดมีฝามีตัว และความถูกฝาดูกตัว **ทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อความมีศีลธรรมดีเป็นเหตุให้เกิดความสุขสวัสดิ มีสันติสุข สันติภาพของประเทศ หรือจะเนื่องไปถึงโลกด้วยก็ได้**

วันนี้ก็มาถึง **ทศพิธราชธรรมข้อที่ ๗** มีชื่อว่า “**อักษิณ**” โดยภาษาบาลี และชื่อว่า “**ความไม่โกรธ**” ในภาษาไทย

ทศพิธราชธรรมเรียงลำดับไว้อย่างไพเราะซึ่งขอรับรองให้ท่านทั้งหลาย กำหนดจดจำไว้เป็นอย่างดี ขอนำมากล่าวอีกครั้งดังต่อไปนี้-

*ถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันอาทิตย์ที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๓๐

พอมารถึงกันเข้าจิตก็เปลี่ยนแปลง หนั้ไหวไปตามอนิฏฐารมณ์ เป็นสิ่งที่มีได้
แม้ได้สำนึก แม้แต่ฝันไปก็ยังมี

ต้องดูให้ดีๆ **ความโกรธทำให้เกิดความผิดปกติตามอนิฏฐารมณ์**
ที่เข้ามากระทบ เป็นลักษณะสามัญของคนธรรมดา เมื่ออนิฏฐารมณ์แล้ว
ก็โกรธ มีความกำเริบแห่งจิตไปตามอนิฏฐารมณ์นั้น

โดยอุปมา ก็อุปมากันว่า **ความโกรธนั้นหวานที่โคน แต่ว่าจิต**
หรือเปรี้ยวที่ปลาย หมายความว่า จะทำให้เกิดความเสียใจที่หลัง เมื่อโกรธ
ก็ได้อละวาด สบาย หรือบางทีก็สนุกที่ได้ว่าคนนั้นคนนี้ได้ตบตีคนนั้นคนนั้น
มันก็เหมือนกับหวานดี แต่พอต่อมาตอนปลายนี้มันก็กลายเป็นเปรี้ยวหรือ
อย่างน้อยก็เป็นจืด คือ ไม่มีรสชาติอะไร และทำให้ต้องเสียใจที่หลัง เสียใจ
เอามาก ๆ เกิดความละอายแก่ตัวเอง

ส่วน**ความไม่โกรธ**นั้นตรงกันข้าม เป็นเครื่องเปรียบเทียบว่า
ที่**โคนมันจืด แต่ที่ปลายมันหวาน** อ้อยลำนี้ที่โคนมันจืด ที่ปลายมันหวาน
มันก็ผิดธรรมดาอยู่บ้างเพราะมันมีคุณธรรม มันจึงผิดธรรมดาอยู่บ้าง คือ
ไม่ต้องเสียใจที่หลัง แต่ว่าชื่นอกชื่นใจที่หลัง เคารพตัวเองได้ ยกมือไหว้
ตัวเองได้ เพราะเหตุนั้น

ที่นี้มาดูกันต่อไปถึง**พิษสงของความโกรธ** ความโกรธนี้ฆ่าเพื่อน
ก็ได้ ฆ่าพ่อแม่ก็ได้ ฆ่าพระอรหันต์ก็ได้ กระทั่งฆ่าตัวเองก็ได้ คิดดูเถิดว่า
ความโกรธนี้เป็นความมืดสักเท่าไร ฆ่าได้แม้แต่คนที่เป็นที่รักใคร่ มีบุญคุณ
ที่เคารพนับถือ กระทั่งฆ่าตัวเองซึ่งเป็นที่รักอย่างยิ่ง ถ้า**ความโกรธที่มีความมืด**
เกิดขึ้นมาแล้วมันเป็นไปได้ถึงอย่างนี้

ส่วน **ความไม่โกรธ**นั้น ฆ่ามดสักตัวหนึ่งก็ไม่ได้ คิดดูให้ดี
ความไม่โกรธฆ่ามดสักตัวหนึ่งก็ไม่ได้ จะตบหน้าคนใช้สักทีหนึ่งก็ไม่ได้

นี่คืออานิสงส์ของความไม่โกรธ มันไกลกันลิบลับกับความโกรธ ดูให้ตื้นให้ตื้น มันจะเป็นเครื่องช่วยให้รู้จักระงับยับยั้งมีความโกรธ

ที่นี่ ก็จะดูต่อไปถึง **เหตุที่ทำให้โกรธ** มูลเหตุที่ทำให้เกิดความโกรธโดยทั่ว ๆ ไป ก็คือ -

ไม่ได้สิ่งที่ถูกใจ แม้ว่าจะเป็นเพราะว่าตัวเองมันโง่ หาไม่เป็น ทำไม่เป็น ไม่ได้สิ่งที่ถูกใจมันก็โกรธ พอโกรธแล้วก็เรียกว่าแผ่นดินมันแคบ หันไปทางไหนก็ไม่รู้ว่าจะไปคบหาสมาคมกับใคร โลกนี้มันก็แคบไปถนัด สำหรับคนโกรธคล้ายกับว่าโลกมันแคบจนไม่มีที่ที่จะหมุนตัว มันทำเอาเอง ให้โลกนี้มันแคบไป ทั้งที่โลกนี้มันก็อยู่เท่าเดิม

หรือว่า **ได้สิ่งที่ไม่ถูกใจ** มันก็โกรธเหมือนกัน ไม่ได้สิ่งที่ถูกใจ มันก็โกรธ ได้สิ่งที่ไม่ถูกใจมันก็โกรธ พอโกรธแล้วก็เรียกว่าแผ่นดินมันแคบ หันไปทางไหนก็ไม่รู้ว่าจะไปคบหาสมาคมกับใคร โลกนี้มันก็แคบไปถนัด สำหรับคนโกรธคล้ายกับว่าโลกมันแคบ จนไม่มีที่ที่จะหมุนตัว มันทำเอาเอง ให้โลกนี้มันแคบไป ทั้งที่โลกนี้มันก็อยู่เท่าเดิม

อีกอย่างหนึ่ง มันหวังมากเกินไป **หวังมากเกินไปกว่าที่จะทำไหว** เกินกว่าที่สามารถจะทำได้ ทำไม่ได้มันก็โกรธ มันก็น้อยใจ มันก็แค้นใจ หวังมากเกินไป มันก็ทำสิ่งที่ไม่ต้องทำเท่านั้นแหละ สิ่งที่ไม่ควรทำ ไม่จำเป็น จะต้องทำมันก็เอามาทำ แล้วมันหวังมากเกินไปในผลที่จะได้รับจนเกินเหตุผล เกินธรรมดา เกินความจริงที่ควรจะได้รับ

มีมานะ สำคัญตัวไว้ในฐานะที่สูงกว่าคนอื่น **ถือตัวยกตัวไม่ได้ ตามที่ตัวเองต้องการแล้ว** มันก็โกรธ คนมีมานะ ถือตัว ยกตัว เมื่อมีมานะ ถือตัว ยกตัว ไม่ได้ตามที่ต้องการมันก็โกรธ

แต่เขาก็แก้ตัวว่าสัตว์เดรัจฉานมันโง่ มันจึงแสดงบทบาทแห่งความโกรธไม่ได้
ผูกโกรธไม่ได้ อาฆาตไม่ค่อยเป็น นี่ดูให้ตีเถิดฝ่ายไหนจะได้เปรียบกว่ากัน

พระอริยเจ้าทั้งหลายท่านละไปตามลำดับ คือ ละไฟมีด
ไฟมีดคือโมหะ แล้วก็ละไฟเบียดคือราคะ แล้วก็ละไฟแห้งคือโกรธ

ในลำดับแห่งการละสังโยชน์นั้น **จะต้องละโมหะก่อน** สักกายทิฏฐิ
วิจิกิจฉา สัมภพตปราคาส เหล่านี้มันก็เป็นโมหะ แล้วจึงถึงละกามราคะ คือ
ไฟเบียด แล้วจึงจะละปฏิฆะคือความโกรธ มันก็อยู่ลึก แสดงว่ามันอยู่ลึก
ไม่ใช่ละกันได้ง่าย ๆ ต้องหายโง่พอสมควร แล้วก็ไม่หลงใหลในสิ่งกำหนด
ย่อมใจพอสมควร จึงจะละความโกรธได้

ที่นี้ก็มีมาตุถิ์โทษของความโกรธ นำหวาดเสียวยิ่งที่ว่าพระพุทธองค์
ได้ตรัสว่า **ถ้าโกรธก็ไม่ใช้คนของตถาคต** คือ ตรัสว่า **แม้จะมีใครจับตัว
เอามามัดเข้าไว้ แล้วก็เอาเลื่อยเลื่อย เลื่อยหนึ่งขาดเข้าไป เลื่อยเนื้อขาด
เข้าไปถึงกระดูก เลื่อยกระดูกขาดเข้าไป เลื่อยถึงเยื่อกระดูก เยื่อกระดูกขาด
ถ้าภิกษุใดมีความโกรธแม้แต่นิดหนึ่ง ในขณะที่ใดก็ตาม ภิกษุนั้นไม่ใช่คน
ของตถาคต** นี่ดูความโกรธที่พระพุทธองค์ทรงกำหนด หรือบัญญัติค่า
หรือความหมายไว้

โทษของความโกรธนั้นทำให้มีด เมื่อมีดแล้วก็ทำสิ่งที่ไม่ควร
ทำได้ทุกอย่างทุกประการ

ดูให้ตีจะเห็นว่า **ความโกรธนั้น คือความแพ้ที่ไม่รู้สึกตัวเสียตั้งแต่
ต้นมือ** โกรธขึ้นมาเมื่อไร มันก็กัดผู้โกรธนั้นแหละ กัดตัวเองก่อน ก่อนที่จะ
กัดตัวผู้ที่เขาโกรธ บางทีผู้ถูกโกรธเขาไม่รู้เรื่อง ไม่ได้ถูกกัดเลยก็มี แต่เขา
ก็กัดตัวเองก่อน ดังนั้นในภาษาไทยก็พูดได้ว่าความโกรธนั้นมันกัดเขา แต่ถ้าใน
ภาษาธรรมแล้ว **ความโกรธนั้นมันกัดตัวเอง** กัดก่อนกัดเขา ซึ่งบางทีก็ไม่ได้กัด

ที่นี้ก็มาพูดถึง **อานิสงส์ของความไม่โกรธ** ถ้าไม่โกรธมันก็เป็นพรหมชนิดหนึ่งกันที่นี้และเดี๋ยวนี้ พรหมแปลว่าสัตว์ที่ประเสริฐ มีเมตตา กรุณา มุทิตา ได้โดยง่าย เป็นหลักสำคัญของพรหมวิหาร

อานิสงส์ของความไม่โกรธ นั้น ทำให้โลกนี้กว้างขวาง ไม่คับแคบ จะนอนหลับสนิท แม้แต่จะกินอาหารก็เอร็ดอร่อย โกรธขึ้นมาแล้วมันก็กินไม่ลง **โลกก็ยอมรับทุกแห่งหนสำหรับที่ไม่โกรธ**

ที่นี้ ก็จะพูดถึง**ความไม่โกรธอันศักดิ์สิทธิ์** สูงสุดอีกอย่างหนึ่ง คือ ความโกรธของบิดามารดา กล่าวกันว่าจะทำให้ลูกตกรก มีคำกล่าวที่ว่า **ถ้าลูกทำให้บิดามารดาน้ำตาตก ลูกจะต้องตกรก** บิดามารดาเลยไม่กล้าโกรธ แม้ลูกจะทำให้เจ็บปวดอย่างไรก็ไม่กล้าโกรธ ไม่กล้าปล่อยน้ำตาให้ตกออกมา เพราะกลัวว่า**ลูกจะตกรก**

ลูกจะตกรกเพราะทำให้แม่น้ำตาตก แม้ด้วยความรักลูกก็ไม่กล้าโกรธ ไม่กล้าโกรธ ไม่กล้าปล่อย ไม่กล้าปล่อยให้น้ำตาตก เพราะกลัวว่าลูกจะตกรก **ความไม่โกรธอันศักดิ์สิทธิ์ ความไม่โกรธอันสูงสุดของพระพรหม** ลูกทำให้พ่อแม่โกรธ พ่อแม่ก็ต้องไม่โกรธ ก็เลยรอดตัวกันไปได้ทั้งสองฝ่าย พ่อแม่ลูกก็ช่วยกันทำให้โลกนี้ให้เป็นเสมือนพรหมโลก ในพรหมโลก คือโลกที่ไม่มีใครรู้จักโกรธ หรือไม่มีความโกรธ

ทุก ๆ คน ทุก ๆ คนจงเก็บ**ความโกรธ**ใส่ถุงใส่ฉางเสียด้วยการบังคับจิตใจ มีศีล มีสมาธิ มีปัญญา ไม่ปล่อยให้**ความโกรธ**เกิดขึ้น เก็บ**ความโกรธ**ใส่ถุงใส่ฉางเสีย **ด้วยความไม่โกรธเกิด** จะไม่เสียที่ที่เกิดมาเป็นมนุษย์ และพบพระพุทธรูปศาสนา

ความเห็นแก่ตัวเป็นเหตุให้เกิด**ความโกรธ**และทำอะไรได้ทุกอย่าง อย่างที่เรียกว่า ฆ่าเพื่อน ฆ่าบิดามารดา ฆ่าพระอรหันต์ ฆ่าตัวเองก็ได้

อวิหิงสา

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๘

อวิหิงสา*

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย

การบรรยายธรรมในวันนี้ ก็เป็นการบรรยายเรื่อง **ทศพิธราชธรรม** ต่อไปตามเดิม ปีนี้เป็นปีแห่งการบรรยายเรื่องทศพิธราชธรรมสำหรับอาตมา

อะไรคือทศพิธราชธรรม? ทศพิธราชธรรมก็คือ ธรรมะสำหรับ พระราชาเพื่อทำให้มหาชนร้องออกมาว่า พอใจ พอใจ ตามเรื่องราวที่กล่าว อยู่ในบาลี มีเป็นอย่างนี้

ทศพิธราชธรรมมีสำหรับพระราชาฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งก็ **มีสำหรับมหาชนดำเนินตาม** ดำเนินตามเพื่อให้เกิดความมีฝามีตัว แล้วก็จะมีการถูกฝ่าถูกตัว เมื่อมีการถูกฝ่าถูกตัวความสมบูรณ์ก็จะเกิดขึ้น เพื่อความมี คือธรรมดีของมหาชน มีความสุขสวัสดิ มีสันติสุขส่วนบุคคล มีสันติภาพส่วนสังคม รวมกันก็เป็นของประเทศ และทุกคนที่อยู่ในประเทศ

วันนี้การบรรยายมาถึง**ข้อที่ ๘** เรียกว่า **“การตามรอยพระยุคลบาท ด้วยอวิหิงสา”** อวิหิงสา หรือ อวิหิงสา-ความไม่เบียดเบียน ย้อนระลึกไปถึงธรรมทั้งสิบอีกทีหนึ่งว่า

*ถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันอาทิตย์ที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๓๐

เดี๋ยวนี้เราจะกระทำให้ถึงที่สุดในข้อที่ว่า **ภายนอกไม่เบียดเบียนใคร ภายในก็ไม่เบียดเบียนตนเอง**

ในบาลีมีข้อความกล่าวถึง **ตัวอย่างของการไม่เบียดเบียน** ที่น่าสนใจมากอย่างหนึ่ง คือ **แมลงผึ้ง** แมลงผึ้ง แมลงผึ้งต้อยเจ็บ ถ้าเข้าไป ทำให้แมลงผึ้งต้อยละก็ ก็คือการเบียดเบียนนั่นเอง

แต่แมลงผึ้งตามปกติมัน เห็นที่ขยวบเก็บเกสรดอกไม้ เห็นแล้ว เล็ม จากดอกนั้นดอกนี้ไปทั่วทุกดอก แมลงผึ้งไม่ได้เบียดเบียนดอกไม้เลย ไม่ได้ทำให้ดอกไม้เสียหาย และแมลงผึ้งก็ได้เกสรดอกไม้ไป แล้วก็ทำคุณ ให้แก่ดอกไม้ คือ ให้ผสมพันธุ์และติดลูก นี่ก็เป็นการทำคุณให้แก่เจ้าของ ส่วนดอกไม้ คือ ทำให้ดอกไม้มีผล มันกลายเป็นคุณแก่ทุกฝ่าย **แก่ดอกไม้เอง แก่ตัวมันเอง แก่เจ้าของสวนดอกไม้** แล้วก็ทำหน้าที่ให้เกิดการสืบพันธุ์ ของพืชพันธุ์ทั้งหลายให้ได้อยู่ในโลกเป็นความร่วมมือ **แมลงผึ้งมันไม่มี การเบียดเบียน** ถ้าดูไม่ตึจะเห็นเป็นการเบียดเบียน หรือไปดูตรงที่ว่า แมลงผึ้งมันต้อยคนเพราะว่าคนไปทำให้มันต้อย เราจะมองไปถึงสถานการณ์ ปัจจุบันนี้ คือ คนมั่งมีก็ไม่เบียดเบียนคนจน คนจนก็ไม่เบียดเบียนคนมั่งมี ในทางตรงกันข้ามคนมั่งมีก็เบียดเบียนคนจน ชูตริตหรือสูบเลือดคนจน คนจนก็แค้นสู่มกำลังทำลายคนมั่งมี อย่างนี้มันจะได้อะไร

ถ้าคนมั่งมีไม่เบียดเบียนคนจน คนจนไม่เบียดเบียนคนมั่งมี มันก็อยู่เย็นเป็นสุขกันไปหมด ไม่เกิดนายทุนชูตริต แต่เกิด**เศรษฐีใจบุญ** ไม่เกิดชนกรรมาชีพผู้โหดร้าย มันจะเกิดลูกหลานของเศรษฐีใจบุญ มันมีแต่ เรื่องของความสงบ

สำหรับ**ความไม่เบียดเบียนนี้ท่านตีค่าไว้สูงมาก** ในบาลีคัมภีร์ ชาดกมีข้อความว่า

อะปิ เจ ปัตตะมาทายะ

แม้ว่าจะถือกระบี่ (ถือบาตร) ที่ยาวขอราน

อะนาคารัง ประริพพะเซ

ไม่มีเหย้าเรือน เทียวไปโดยทั่ว ๆ ไป

อัญญัง อะหิงสะยัง โลกะ

ไม่เบียดเบียนผู้ใดในโลก

อะปิ รัชเชนะ ตัง วะรัง

ข้อนี้ประเสริฐกว่าการครองบ้านครองเมือง

ตีค่าความไม่เบียดเบียนมากถึงอย่างนี้ คิดดูก็พอจะเห็นได้
แต่ว่าถ้าการครองบ้านครองเมืองไม่มีการเบียดเบียน ก็ยังมีความประเสริฐ
สูงสุด นี้คล้าย ๆ กับการครองบ้านครองเมืองจะต้องมีการเบียดเบียน
ก็เลยสู้บุคคลที่มีแต่บาตรใบเดียวที่ยาวขอรานแล้วไม่เบียดเบียนไม่ได้ดังนี้
ค่าของความไม่เบียดเบียนทำนองไว้ในลักษณะอย่างนี้

ที่นี้ถ้าว่าโดยหลักเกณฑ์กันสักหน่อย ความไม่เบียดเบียนนำมา
ซึ่งความสุข ในขั้นแรก **อภยาปชฌัง สุขัง โลกะ-ความไม่เบียดเบียน
เป็นสุขในโลก** ไม่เบียดเบียนใครในโลก นี่เป็นการไม่เบียดเบียนในภายนอก
เป็นการไม่เบียดเบียนพื้นฐาน เรียกว่าเป็นการไม่เบียดเบียนที่เป็นความสุข
ในโลก

ข้อต่อไปว่า **สุขา วิวาคะตา โลกะ-การคลายราคะเสียได้เป็นสุข**
นี่เป็นการไม่เบียดเบียนภายใน เป็นการไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียน
ตนเองด้วยราคะ

ข้อต่อไปว่า **อัสมิมานัสสะ วินะโย เอตัง เว ประระมัง สุขัง** แปลว่า
ความสุขสูงสุดนี้ คือการละอัสมิมานะเสียได้ คือละมานะว่าตัวกู ๆ เสียได้
นี่เป็นการไม่เบียดเบียนทุกฝ่าย เป็นการไม่เบียดเบียนอย่างยิ่ง

อัสมีมานะ-ความสำคัญมันหมายความว่า “เรามี” “เรามี” “เรามีอยู่” ก็คือ “ตัวเรามีอยู่” ถ้าเด็ดจัดขึ้นมาก็เป็น “ตัวกู” ไม่เด็ดก็เป็น “ตัวเรา” สภาพหน้อยก็เป็น “ตัวข้าพเจ้า” อันนี้เป็นมูลเหตุให้เกิดความหนักใจ เพราะความมีตัวกูอยู่คนเดียวก็ได้ และไปแต่จะต้องผู้อื่นเข้า มันก็ทำให้เกิดการเบียดเบียนภายนอก อย่างนี้ก็ได้

ความไม่เบียดเบียนสูงสุดครอบคลุมหมด ก็น่าจะเล็งถึงสุญญาตา ความว่าง ว่างจากตัวกู ว่างจากตัวกู สุญญาตา แปลว่า ความว่าง ว่างจากตัวกู ว่างจากตัวกู สุญญาตา แปลว่า ความว่าง ว่างจากอะไร? ว่างจากตัวตน ว่างจากความยึดถือว่าตัวตน

ไม่มีความยึดถือว่าตัวตน ก็ไม่มีทางที่จะเบียดเบียน เรียกว่า ไม่มีผู้เบียดเบียน แล้วก็ไม่มีผู้ถูกเบียดเบียน แล้วก็ไม่มีการเบียดเบียน นี่เรียกว่า สุญญาตา-ว่าง ว่างเพราะไม่มีตัวตน เลยไม่มีผู้เบียดเบียน ไม่มีผู้ถูกเบียดเบียน ไม่มีการเบียดเบียน

ขอให้พิจารณาดูให้ดีว่า ภาวะที่ไม่เบียดเบียนอย่างยิ่ง ที่ไม่เป็น การเบียดเบียนอย่างยิ่งนั้นก็คือ ภาวะสุญญาตา-ความว่าง ว่างจากตัวกู ถ้ามี ตัวกูในจิตใจไหน ในชีวิตไหน ก็เบียดเบียนจิตใจนั้น เบียดเบียนชีวิตนั้น เมื่อควบคุมไม่ได้ ก็เบียดเบียนออกไปถึงภายนอก คือเบียดเบียนผู้อื่น ทำให้มีผู้เบียดเบียน ทำให้ผู้ถูกเบียดเบียน ทำให้มีการเบียดเบียน

ที่นี้ก็จะพิจารณากันถึงคำว่า การเบียดเบียน ให้ละเอียดลอบ ยิ่งขึ้นไปอีก จะพูดว่า ความเป็นทาสของกิเลสนั้นแหละ มันเบียดเบียน ทั้งสองฝ่าย ความเป็นทาสของกิเลสก็คือ การมีกิเลสบังคับ ผลักไล่ไปตาม ความต้องการของกิเลส เบียดเบียนตัวเองให้ชอกช้ำในภายในก่อนแล้วก็ไป เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน จึงเป็นการเบียดเบียนทั้งสองฝ่าย เรียกว่า ความเห็นแก่ตัวนั้นจะเบียดเบียนทั้งสองฝ่าย

เห็นแก่ตัวอยู่คนเดียวก็นอนไม่หลับ กระสับกระส่าย เป็นโรคประสาทถึงกับฆ่าตัวตายก็ได้ เบียดเบียนตัวเองแล้วก็เบียดเบียนผู้อื่น นานาประการ นี่เบียดเบียนทั้งสองฝ่าย เพราะมีความเห็นแก่ตัว

ดูให้ลึกลงไปก็เห็นว่า ความมีตัว มีตัว **ความรู้สึกว่ามีตัว** แล้วก็ **เป็นของตัวเอง** ไม่ใช่ของธรรมชาติ ตัวของตัวเอง ตัวของกิเลส **ตัวของความยึดมั่น** ถ้ามั่นว่าตัวนั้นแหละ เป็นเหตุของการเบียดเบียนทั้งหลาย เพราะว่ามีตัวแล้ว มันก็มีการเห็นแก่ตัว ถ้าควบคุมความรู้สึกอันนี้ไว้ไม่ได้ ก็จะเกิดการเห็นแก่ตัว เมื่อเกิดการเห็นแก่ตัวก็เบียดเบียนทั้งสองฝ่าย ดังที่กล่าวมาแล้ว **ดูให้ดี : อันตรายทั้งหลายที่เกี่ยวเบียดเบียนอยู่ทั่ว ๆ ไป** นั่นก็เพราะว่าเรามีกิเลส ที่เป็นเหตุให้ทำการเบียดเบียน ถ้าเป็นอันตรายไม่มีกิเลสก็ไม่มีการเบียดเบียน **ไม่มีกิเลสก็ไม่เป็นอันตราย** ดังนั้น การมองที่อันตราย ก็ขอให้มองลึกลงไป ให้เห็นกิเลสของเขา **ตัวเองเบียดเบียนตัวเองทำตัวเองให้ลำบากก็เพราะกิเลส** อีกนั่นเอง ขอให้ดูให้เห็นความจริงข้อนี้

ผู้เบียดเบียนดูกันให้ดี มันมีหลายระดับ หลายชนิด ควรแก่ การพิจารณาอย่างยิ่ง :-

ผู้เบียดเบียน คือกิเลส ผู้ถูกเบียดเบียน คือมนุษย์

ผู้เบียดเบียนคือกิเลส ผู้ถูกเบียดเบียนนั้นคือมนุษย์ **กิเลส มีสำหรับเบียดเบียนมนุษย์ มนุษย์มีสำหรับกิเลสเบียดเบียน**

กิเลสของมนุษย์มันก็เบียดเบียนเจ้าของ มันก็ฟังกายแหละ “**ตัวกูเบียดเบียนเจ้าของ**” ตัวกูก็เบียดเบียนเจ้าของตัวกู กิเลสของมนุษย์ ก็เบียดเบียนเจ้าของกิเลสนั่นเอง

ถ้ามนุษย์เลิกเป็นเจ้าของกิเลสเสีย แล้วกิเลสมันจะเบียดเบียนใคร มันจะเบียดเบียนได้อย่างไร **เลิกเป็นเจ้าของกิเลสกันเสียเถิด**

ถ้ามองในชั้นลึกแล้ว ความยินดี-ยินร้าย นั้นแหละ เบียดเบียน ทั้งสองอย่าง “ดีใจ” เกินไปก็กินข้าวไม่ลง “เสียใจ” เกินไปก็กินข้าวไม่ลง “ยินดี” เกินไปก็กินข้าวไม่ลง “ยินร้าย” เกินไปก็กินข้าวไม่ลง

สิ่งที่เป็นคู่ ๆ นั้นแหละเบียดเบียน ความเป็นบวก ความเป็นลบ “บวก” ก็ให้เกิดปัญหาอย่างบวก ให้ยึดมั่นถือมั่น ให้หลงใหล เพลิดเพลิน “ลบ” ก็ให้หุดหู่ ให้เหี่ยวแห้ง ให้เป็นไปตามแบบของความเป็นลบ

โลกนี้ทั้งโลก กำลังเป็นทาสของ Positivism ความเป็นบวก ทุกคนต้องการแต่เรื่องบวก ก็ต้องลำบากเพราะบวก แล้วก็ต้องลำบากเพราะลบ (Negativism) คือเกลียด หรือกลัว หรือระแวง

อุปมาเหมือนอย่างว่า Positivism นี้ มันก็ผูกคอตึงขึ้นไปข้างบน Negativism ก็ผูกตึงลงมาข้างล่าง แล้วกิเลสอื่น ๆ ก็เอาไฟลงเข้าไป ที่ตรงกลาง มันจะมีผลอย่างไร ข้างบนถูกคอตึงขึ้นไป ข้างล่างถูกตึงลงมา ตรงกลางเอาไฟลงเข้าไปอีก

ของเป็นคู่ทั้งหลายเบียดเบียน “บาป” ก็เบียดเบียนให้เดือดร้อน อย่างยิ่ง แต่ “บุญ” ของคนที่ยึดมั่นถือมั่น เมานุญหลงบุญ มันก็เบียดเบียน เบียดเบียนเจ้าของบุญนั่นเอง อย่าได้มีความรู้สึกเป็นคู่สำหรับยึดมั่นถือมั่น

ไม่มีความรู้สึกเป็นคู่บวก คู่ลบ แล้วก็ไม่มีการเบียดเบียน นี่เป็นธรรมชาติ ต้องมองให้เห็นว่า “บวก” ก็เบียดเบียนไปแบบบวก “ลบ” ก็เบียดเบียนไปแบบลบ **ไม่ต้องเป็นบวก ไม่ต้องเป็นลบ ก็ไม่มีการเบียดเบียน**

วิถีสงสารนั้นแหละ คือ การเบียดเบียนรอบด้าน **วิถีสงสาร ในภาษาคน** ก็คือ ตายแล้วเกิดอีก ตายแล้วเกิดอีก ตายแล้วเกิดอีก มันก็มี ปัญหาตลอดเวลา **วิถีสงสารในภาษาธรรม** ก็คือว่ามีความอยาก แล้วก็มีการ กระทำไปตามความอยาก แล้วก็ได้ผลมาตามการกระทำนั้น แล้วก็ยังส่งเสริม ความอยากต่อไป ก็มีการกระทำอีก มีการได้ผลมาส่งเสริมความอยากอีกต่อไป

เราอยู่กับในลักษณะเช่นนี้ คือ มีความอยาก มีกิเลสที่เป็นเหตุให้อยาก แล้วก็มีภการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งไปตามความอยาก ครั้นได้ผลมาก็ยังส่งเสริมความอยากอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปอีก เพราะมันมี “สิ่งล่อ” ให้นำอยาก หรือชวนให้อยากอยู่ไม่รู้จักสิ้นสุด

วิถีสงสารนั้นแหละ คือการเบียดเบียนรอบตัว เบียดเบียนรอบด้าน

อวิชชา-ความไม่รู้ มันทำให้เกิดการเบียดเบียนโดยไม่เจตนา

อวิชชาไม่รู้จักตัวเอง และไม่รู้จักอะไร ๆ อีกหลายอย่าง หรือไม่รู้จักทั้งหมด มันก็ทำไปในลักษณะที่เป็นการเบียดเบียนตนเองโดยไม่เจตนาก็ยังได้

“ความรักของอวิชชา” เป็นนิทานสั้น ๆ เรื่องหนึ่ง ที่จะนำมาเล่ากันเล่น มีความหมายดี คือ ลิงกับคนเป็นเพื่อนรักกัน รักกันมาก รักกันด้วยอวิชชา

ครั้งหนึ่ง คนนอนหลับอยู่ มีแมลงวันมาไต่คนที่กทหู ไอ้ลิงมันรักคนมันเห็นว่าแมลงวันนี้เป็นศัตรูของเพื่อนกู ก็หยิบดุ้นไม้ขึ้นมาเง้อสองมือ แล้วก็ตีลงไปที่แมลงวัน แมลงวันก็บินหนีไปเสียดสาย เพื่อนของลิงคือคนนั้นก็ชักตื่นซังกอ นี่ความรักของอวิชชา **อวิชชานั้นทำให้เบียดเบียนได้ทั้งที่มีความรัก ระวัง! อวิชชาทำให้เกิดการเบียดเบียนได้ โดยไม่ต้องเจตนา โดยไม่ต้องเจตนา**

เมื่อพูดถึงความเบียดเบียนแล้ว ก็ต้องนึกให้ทั่วถึงว่า **มันยังมีความเบียดเบียนชนิดที่ไม่ได้เจตนา เป็นความเบียดเบียนของอวิชชา ความไม่รู้ ความเขลา ความประมาท อะไรทุกอย่าง ซึ่งเป็นเหตุให้ทำสิ่งที่ไม่ควรจะทำ**

ที่นี้พิจารณาถึงการลงโทษ เช่น ครุฑตีศิษย์หรือแม่ตีลูก การลงโทษ **เพื่อให้เกิดความถูกต้อง อย่างนี้ไม่ใช่การเบียดเบียน** อย่าถือเสียว่า เมื่อทำให้ผู้อื่นเจ็บปวดเดือดร้อนแล้วจะเป็นการเบียดเบียนไปเสียหมด

การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ถูกต้อง แม้จะเป็นการ
ทำความลำบากให้แก่ผู้นั้น ก็ไม่ใช่การเบียดเบียน เราจึงเห็นได้อย่างหนึ่งว่า
การเบียดเบียนกระทำไปด้วยกิเลส ส่วนการไม่เบียดเบียนทำด้วยสติปัญญา

มีคำที่ควรระจำกำหนดจดจำใส่ใจว่า **ช่างปั้นหม้อตีหม้อ** ตีหม้อไม่ใช่
ตีให้แตก แต่ตีให้เข้ารูป ตีให้เหนียวแน่น ตีให้มีผลดี นี่ตีหม้อกลายเป็นดี
เพื่อให้ดีไม่ใช่ตีเพื่อให้แตก เราจึงรู้ความหมายของคำว่าเบียดเบียนว่า
มันเบียดเบียนด้วยอวิชา ด้วยกิเลส แล้วเป็นไปเพื่อความทุกข์

การที่ทำให้ลำบากบ้าง มันไม่ใช่การเบียดเบียน เช่น การปฏิบัติ
ธรรมะต้องลำบากเหนื่อยยากบ้าง แต่ก็มีใช้การเบียดเบียน เป็นการกำจัด
สิ่งที่เป็นต้นเหตุแห่งการเบียดเบียน **ประพடுத்தธรรมะเพื่อขจัดกิเลส** ซึ่งเป็น
ต้นเหตุแห่งการเบียดเบียน **ปฏิบัติธรรมะเพื่อไถ่ถอน**เสียซึ่งตัวกูของกู
ซึ่งตัวกูของกู ซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งการเบียดเบียน เพราะฉะนั้นความลำบาก
ทำให้ลำบาก หรือแม้ว่าบางทีจะทำให้เสียชีวิตโดยไม่เจตนา ก็ยังมี หาใช่
เป็นการเบียดเบียนแต่ประการใดไม่

ในที่สุดนี้ **เรามาดูอานิสงส์** อานิสงส์ของความไม่เบียดเบียน
หรืออหิงสา กล่าวไว้ว่าแต่ดึกดำบรรพ์ก่อนพุทธกาลว่า

อะหิงสา ประระโม ธัมโม

อหิงสา ความไม่เบียดเบียนนั้นเป็นบรมธรรม

พระราชาคือผู้ที่มีภาระหน้าที่ทำให้ผู้อื่นร้องออกมาว่าพอใจ
พอใจ พระราชามีทศพิธราชธรรม มีแต่ทำให้ผู้อื่นร้องออกมาว่า พพอใจ พพอใจ
จะเป็นผู้เบียดเบียนได้อย่างไร เมื่อมหาชนประพடுத்தตามพระราชาย่าง
ถูกฝ่าถูกตัว เมื่อมีฝ่ามีตัวซึ่งถูกกันดีแล้ว มันก็ไม่มีทางที่จะเกิดการเบียดเบียน
อะไร

การตามรอยพระยุคลบาท ไม่มีทางที่จะเกิดการเบียดเบียน
แม้จะลำบากก็จะเป็นไปเพื่อผลดีที่ทำลายความเบียดเบียนอันแท้จริง
ความลำบากที่มีใช้การเบียดเบียน มีเพื่อทำลายความลำบาก ที่เป็นการ
เบียดเบียนอันแท้จริง ไม่มีการเบียดเบียนโดยประการทั้งปวง

ในหมู่ประชาชนทั้งหลายก็ไม่มีการเบียดเบียน ในรัฐสภาก็ไม่มีการ
การเบียดเบียน คณะรัฐบาลก็ไม่มีการเบียดเบียน ทั้งประเทศไม่มีการ
เบียดเบียน ทั้งโลกไม่มีการเบียดเบียน ขอให้มีความไม่เบียดเบียนด้วยกัน
ทั้งโลก ซึ่งสำเร็จได้ด้วยธรรมชาติ สรุปลงเพียงข้อเดียวคือ **ความไม่เห็นแก่ตัว**

พระพุทธศาสนาสอนเรื่องความไม่มีตัว ดังนั้นการที่จะไม่เห็น
แก่ตัว มันก็เป็นได้โดยง่าย แต่บางศาสนาเขาสอนความมีตัว มันก็ยากที่ให้
ไม่เห็นแก่ตัว เพราะมันมีตัว มันมีตัวเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือ มันก็ย่อมจะ
งอแงออกไปเป็นความเห็นแก่ตัว

พุทธศาสนาเรามีสอนความจริงอันลึกซึ้งว่า **ชีวิตมิใช่ตัว นามรูป
มิใช่ตัว ชั้นทั้งห้ามิใช่ตัว** คืออะไร ๆ ก็ตามทีประกอบกันขึ้นเป็นอัตภาพ
นี้ทั้งกายและใจนี้มันไม่ใช่ตัว

จิตใจนี้ไม่ต้องให้เป็นตัวเป็นเจตมูต เป็นบุคคลอะไร มันก็เป็น
สิ่งที่คิดนึกได้ รู้สึกได้ เป็นเหตุให้พูดได้ ให้กระทำได้ โดยไม่ต้องมีสิ่ง
ที่เรียกว่าตัว ๆ อาตมาหรือออตตา หรือบุรุษ หรือบุคคลอะไร ซึ่งเชื่อกัน
ในฝ่ายโน้น คือฝ่ายที่มีออตตา

พุทธศาสนาสอนเรื่องความไม่มีออตตาในชั้นทั้งห้า ก็คือในชีวิต
ทั้งหมดมันก็ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเห็นแก่ตัว จึงเป็นการง่ายที่พุทธบริษัท
ทั้งหลายจะ**ไม่เห็นแก่ตัว** ซึ่งเป็น**การไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น** **ไม่เห็น**
แก่ตัวแล้วไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น **ตนเองก็ไม่ถูกทรมาณ**

ด้วยความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัวก็ไม่ถูกใช้ไปในการที่จะเบียดเบียนผู้อื่น
ความไม่เห็นแก่ตัวมีอันสูงส่งสุดอย่างนี้

ถ้าโลกเราไม่เห็นแก่ตัวอย่างเดียวเท่านั้น วิกฤตการณ์
อันถาวรทั้งหลายก็จะยุติลงไปโดยหมดสิ้นอย่างหมดสิ้น เดียวนี้สันติภาพ
ถาวรมีแต่ชื่อ มันมีไม่ได้ มีแต่สำหรับเรียกเรื่อง แล้วก็มันมีไม่ได้ เพราะเหตุ
ที่ว่าทุกคนมีความเห็นแก่ตัว

พวกนายทุนก็เห็นแก่ตัว พวกชนกรรมาชีพก็เห็นแก่ตัว พวกที่
อยู่กลาง ๆ ก็เห็นแก่ตัว มันเป็นโลกของความเห็นแก่ตัว มันก็ไม่มีสันติภาพ
อันถาวร การเบียดเบียนก็เต็มไปหมด **เบียดเบียนทางเศรษฐกิจ เบียดเบียน
ทางการเมือง เบียดเบียนทางการสงคราม เบียดเบียนทุกอย่างทุกประการ
เพราะความเห็นแก่ตัว**

ถอนความเห็นแก่ตัวเสียได้เมื่อไร ความเบียดเบียนก็ไม่มี

นี่แหละเป็นคุณธรรมอันหนึ่ง ซึ่งจะต้องศึกษากันให้ดี ๆ ว่า
ความไม่เบียดเบียนนั้นมีลักษณะอย่างไร ความเบียดเบียนมีลักษณะอย่างไร
มีต้นเหตุอย่างไร มีที่มาอย่างไร ละความเบียดเบียนได้แล้วมีอันสูงส่งอย่างไร

ขอลสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย จงละเว้นซึ่งการเบียดเบียน แล้วมีความ
เป็นอยู่อย่างสุขสวัสดิ์ทุกทิพาราตริกาล เทอญ.

ขันตี

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๙

ขันตี*

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย

การบรรยายปาฐกถาธรรมในวันนี้ ก็คงเป็นเรื่อง **ทศพิธราชธรรม** ต่อไปตามเดิม ปีนี้สำหรับอาตมาเป็นปีแห่งการบรรยายทศพิธราชธรรม ดังที่ทราบกันอยู่

คำว่า **“ทศพิธราชธรรม”** เป็นธรรมะสำหรับพระราชา เพื่อให้ มหาชนร้องออกมาว่า “พอใจ พอใจ” และเป็นธรรมะสำหรับมหาชนทำตาม เพื่อความมีผีไม่มีตัว และมีการถูกฝ่าถูกตัว แล้วก็จะเกิดความมีศีลธรรมดี มีความสุขสวัสดิ มีสันติสุขส่วนบุคคล มีสันติภาพของสังคมในประเทศไทย

สำหรับพระราชาโดยเฉพาะ ก็คือ พระคุณอันประเสริฐที่เรียกกันว่า เป็นพระบารมี พระคุณอันประเสริฐสำหรับเป็นพระบารมีในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งทำให้เกิดโอกาส สามารถทำให้เกิดโอกาส ที่มหาชนจะร้องออกมาว่า พอใจ พอใจ ดังที่กล่าวแล้ว

วันนี้ก็มาถึง**ทศพิธราชธรรมข้อที่ ๙** ซึ่งมีชื่อว่า **“ขันติ ความอดทน”** ขอออกชื่อพร้อมทั้ง ๑๐ ข้ออีกทีหนึ่งว่า .-

*ถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันอาทิตย์ที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

ต่อไปนี่ ก็จะได้พิจารณากันต่อไปในข้อที่ว่า **ความอดทนนั้นจะต้องอดทนต่ออะไร?**

โดยทั่วไปที่เล่าเรียนกันอยู่ ก็มีพูดแต่เพียงว่า อดทนต่อความยากลำบากด้วยโรคภัยไข้เจ็บในการเป็นคนธรรมดา อดทนต่อความตรากตรำ ความเหน็ดเหนื่อยในการทำงาน ในการประกอบอาชีพ อดทนต่อความเจ็บใจเพราะถูกสบประมาท นินทา ด่าทอ ในการที่จะเป็นอยู่ในสังคมโลกปัจจุบันของปุถุชน ตามปกติมักจะสอนกันเพียงสามอย่างนี้เท่านั้น แต่ที่จริงยังมีมากกว่านั้น และสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน

อยากจะกล่าวถึง**ความอดทนสูงสุด คือ อดทนต่อการบีบคั้นของกิเลส**โดยเฉพาะการดำรงชีพที่อดกลั้นได้ต่อการอดทนต่อการบีบคั้นของกิเลสเพื่อเอาชนะกิเลสให้ได้ นี่เป็นการอดทนสูงสุด ถ้าอดทนการบีบคั้นของกิเลสได้แล้ว คุณจะอดทนได้ไปเสียทุกสิ่งทุกอย่าง

ที่นี้ต่อไปก็**อดทนต่อความโง่เขลาของตนเองเพราะประมาทเกิดผลร้ายขึ้นมา** นี่ในการที่มีการศึกษาน้อย ความมีการศึกษาน้อยทำให้ต้องอดทนต่อความโง่ของตนเอง เพราะความประมาท

ที่นี้**ในความเป็นผู้ใหญ่ต้องอดทนต่อผู้น้อย** ผู้ผู้ใหญ่ได้บังคับบัญชา ลูกศิษย์ลูกหาเขามีการกระทำชนิดที่เราผู้ใหญ่จะต้องอดทนอยู่เป็นประจำ ถ้าอดทนไม่ได้ก็ต้องแตกหักเลิกร้างกัน อยู่ด้วยกันไม่ได้ ทำด้วยกันไม่ได้ ผู้น้อยมีสติปัญญาผู้น้อย มีอะไร ๆ น้อยก็ต้องทำ อะไร ๆ ชนิดที่ผู้ใหญ่จะต้องอดทน ไปดูเถอะทุกหนทุกแห่ง

ที่นี้ก็**อดทนต่อความโง่เขลาเซอะเซะของลูกน้อง** ของลูกน้องของคนได้บังคับบัญชา โดยเฉพาะในการปกครองหมู่คณะ จะต้องประสบกับความต้องอดทนชนิดนี้ **ความโง่เขลาของผู้ใหญ่ได้บังคับบัญชา ทำให้**

ผู้อยู่เหนือ หรือผู้บังคับบัญชาต้องอดทน นี่เป็นของธรรมดาในการปกครอง หรือปกครองหมู่คณะ

ที่นี้ยังจะต้องอดทนต่อคำแนะนำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ และคำตักเตือนของผู้บังคับบัญชาผู้หลักผู้ใหญ่ ในเรื่องการงานก็ดี การศึกษา ก็ดี จะต้องอดทนต่อสิ่งเหล่านี้ มิฉะนั้นก็ล้มละลายหมด

จะต้องอดทนต่อความพลั้งเผลอของแต่ละฝ่ายที่ต้องทำร่วมกัน อดทนต่อความพลั้งเผลอของแต่ละฝ่าย โดยเฉพาะในการเป็นสามีภรรยา กันทุกหนทุกแห่ง สามีภรรยาจะต้องมีความพลั้งเผลอ ทำให้เกิดความ ขัดเคืองขึ้นบ้างเป็นธรรมดา สามีภรรยาจึงต้องอดทนต่อความพลั้งเผลอ ของกันและกันแต่ละฝ่าย

ที่นี้ก็อดทนต่อการกระทำของคนใจ ใจขอภัยต้องใช้คำหยาบคาย ว่าคนใจ ๆ โบราณมีพูดว่า “สู้กับเสือเสียดีกว่าไปเถียงกับคนใจ” ฟังแล้วก็น่าหัว สู้กับเสือยังลำบากใจน้อยกว่าไปสู้กับคนใจ แต่เรายังต้องอยู่ร่วมโลกกัน กับคนใจ หลีกไปไหนไม่พ้น ในโลกนี้มันก็มีคนใจ แล้วจะอย่างไร มันก็ต้อง อดทนต่อการกระทำของคนใจผู้อยู่ร่วมโลกกัน

ต้องมีการอดทนต่อการกระทำของลูกทารก ลูกเล็กเด็กแดง ในการเลี้ยงเด็ก ในการเลี้ยงเด็กต้องอดทนต่อการกระทำของลูกทารก ลูกเล็กเด็กแดง เพราะว่าเขาเป็นลูกเล็กเด็กแดง พ่อแม่จะต้องอดทนเท่าไร ก็เคยประจักษ์แก่ใจกันมาด้วยกันแทบทั้งนั้น

ที่นี้ก็จำเป็นที่หัว จะต้องอดทนต่อสิ่งสกปรกน่าเกลียด น่ารังเกียจ ในการเป็นแพทย์เป็นหมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเป็นสัปเหร่อ ถ้าไม่ อดทนต่อกลิ่นเหม็นหรือความน่าเกลียดของศพแล้ว ก็ไม่อาจจะเป็นสัปเหร่อ ไม่อาจจะประกอบอาชีพสัปเหร่อ นี้มันยังจะต้องอดทนต่อสิ่งสกปรก น่าเกลียด

เอาละ ทีนี้ก็ต้องอดทนในสังคมอันวิปริตยิ่งขึ้น ในโลกปัจจุบันนี้มีสังคมวิปริตมากขึ้น ๆ ตามความผันแปรไปตามวัตตุนิยมของกิเลสตัณหา มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้นในสังคม สังคมวิปริต จะอยู่ในสังคมชนิดนี้ก็ต้องอดทนต่อความวิปริตของสังคม ใครทนไม่ได้คนนั้นจะเป็นบ้าตาย แก่ไขไม่ได้ก็ต้องรับทุกข์เจียนตาย

แล้วจะต้องอดทนต่อความวิปริตของธรรมชาติ เรายูอยู่ในโลกอันเป็นธรรมชาติ เป็นของธรรมชาติ เป็นไปโดยกฎของธรรมชาติ มันก็มีส่วนที่วิปริตและแปรปรวน ความวิปริตของธรรมชาติก็รู้กันดี บางทีก็ร้อนจนคนตาย บางทีก็หนาวจนคนตาย บางทีก็น้ำท่วมจนคนตาย มีอะไรอีกหลาย ๆ อย่าง แม้ที่สุดแต่ฟ้าผ่าลงมา มันก็เป็นเรื่องความวิปริตของธรรมชาติในการที่จะอยู่กับธรรมชาติ ในโลกของธรรมชาติ ภายใต้อำนาจของธรรมชาติ ก็ต้องอดทนต่อความวิปริตของธรรมชาติ เห็นความเป็นเช่นนั้นเองเสียบ้าง ก็อดทนได้

เอา, ทีนี้มาถึงความอดทนที่สำคัญมาก คือ อดทนต่อความยากลำบากในการปฏิบัติธรรมะ ปฏิบัติธรรมะนั้นแหละ ปฏิบัติหน้าที่เป็นธรรมะนั้นแหละ ต้องมีความอดทน ต้องมีความอดทนอย่างละเอียด อย่างประณีตอย่างสุขุมรอบคอบ ในการที่จะทำลายล้างกิเลสด้วยแล้ว ก็ยังต้องอดทนมาก เพราะว่ากิเลสนั้นมันเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ มีอำนาจเหนือเมฆที่เดียวก็ว่าได้ การเผชิญกับกิเลสต้องอดทนในระยะยาว

หรือจะพูดอีกอย่างหนึ่งว่า การที่จะปฏิบัติให้ลุล่วงถึงพระนิพพานที่เรียกกันในภาษาชาวบ้านว่า เดินทางไปนิพพาน มันต้องมีความอดทนอย่างสูงสุด

ลดลงมาอดทนต่อหน้าที่การงานอันถูกต้อง ปฏิบัติธรรมะขั้นสูง ก็มีความอดทนสูง หน้าที่การงานธรรมดา ที่เป็นงานถูกต้อง มันก็ต้องอดทน

ให้เกิดมีความถูกต้องคือสิ่งที่เรียกว่าธรรมชาติ หรือหน้าที่อันถูกต้องเพื่อความรอด ธรรมชาติคือหน้าที่ที่ถูกต้อง เพื่อความรอดต่อหน้าที่การทำงานอันถูกต้อง ก็ต้องมีความอดทน ต้องกระทำให้ครบให้ถ้วน แล้วก็รอดได้ จนกว่ามันจะเกิดผล

แม้ที่สุดแต่ว่ามีศรัทธาในความดี ยึดมั่นในความดี ความถูกต้อง ยึดมั่นในความรอด มีการที่จะช่วยตัวเอง ช่วยตัวเองมันก็ต้อง**มีความอดทน รักษาศรัทธาในความดีให้ยังคงมีอยู่** มิฉะนั้นก็จะสลับทิ้ง จะเอาตามความสะดวกสบาย เอาตามกิเลส มันก็ล้มละลายหมด

ต้องมีความอดทนในการรักษาศรัทธา ในความดี ในความงาม ในความถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการช่วยตัวเอง คำว่า *ช่วยตัวเอง* มีความหมายชัดเจนมาก ช่วยตัวเองต้องอดทน เพราะมันต้องช่วยตนเอง มันต้องอดทนมาก ๒ เท่า ๓ เท่า กว่าที่คนอื่นจะช่วย

ที่นี่ **ก็อดทนต่อความเป็นกาลิโก** เรียกเป็นบาลีหน่อยก็จะรุ่งว่า **กาลิกตา ความต้องการเป็นกาลิโก** คือมันมีกัลละอันจำกัดว่าทำอะไรตามเวลาที่ถูกต้อง แล้วจะต้องกินเวลาที่เดือน เช่น ปลูกข้าวบางพันธุ์ ต้อง ๓ เดือน บางพันธุ์ต้อง ๔ เดือน ๕ เดือน

หรือการทำงานทั้งหลายที่จะทำนี้ มันต้องมีการเกี่ยวข้องกับเวลาทั้งในเรื่องวัตถุและเรื่องจิตใจนั้นแหละ ปฏิบัติทางวัตถุก็ตาม ทางจิตใจก็ตาม ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกาลเวลา แล้วก็มีสมควรแก่เวลา มีความรู้ วราตรียาวนานพอสมควร มันจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ ในการที่จะได้ผลตามที่ต้องการ ก็ต้องอดทนต่อความที่สิ่งนั้นมันประกอบอยู่ด้วยเวลา มันมีกำหนดแห่งเวลาซึ่งฝันไม่ได้

อย่างไรจะให้ลูกไฟฟักออกมาก่อนเวลามันก็ทำไม่ได้ นี่เป็นเรื่องทางวัตถุเท่า ๆ มันก็ยังไม่ได้ จะไปเพิ่มความร้อนให้แรงเข้ามันก็สุกเสียเปล่า มันก็ไม่ออกมาได้ นี่ความจำกัดเวลามันก็มีอยู่อย่างนี้

มันจำเป็นที่จะต้องรอ จะต้องคอย ให้ตามกาลเวลาสำหรับสิ่งที่มันขึ้นอยู่กับกาลเวลา

ในโลกนี้ มีสิ่งเป็นอันมากที่ขึ้นอยู่กับกาลเวลา **ต้องอดทน รอได้ คอยได้ตามสมควรแก่เวลา** แต่ในชั้นสูงสุดหัวใจของพระพุทธศาสนาแล้ว อดทนโดยมีธรรมะสูงสุด คือ **ตถตา ความเป็นอย่างนั้นเอง** ความเป็นอย่างนั้นเอง เป็นไปตามกฎอิทัปปัจจยตา เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เพราะเป็นไปตามกฎอิทัปปัจจยตา ก็เลยไม่ต้องหนักอกหนักใจ ไม่ต้องหวาดเสียว สะดุ้งกลัวอะไร เป็นเช่นนั้นเองตามกฎอิทัปปัจจยตา แล้วก็แก้ไขให้ถูกต้องตามความเป็นเช่นนั้นเองของกฎอิทัปปัจจยตา อิทัปปัจจยตาฝ่ายให้เกิดขึ้นในทางที่ไม่ต้องการ ก็ใช้อิทัปปัจจยตาให้เกิดขึ้นในทางที่เราต้องการ

นี่เรียกว่า **อดทนได้ด้วยความเห็นเช่นนั้นเอง แก้ไขได้ด้วยความเห็นเช่นนั้นเอง** นี่เป็นธรรมะสูงสุดสำหรับการอดทน

เอ้า, ทีนี้ถ้าจะถามว่า **อดทนอย่างไร? อดทนเท่าไร? อดทนเมื่อไร?**

ตอบกำปั้นทุบดินว่า โดยหลักมัชฌิมาปฏิปทาในทุกแง่ทุกมุม ไม่ขาด ไม่เกิน ไม่หย่อน ไม่ตั้ง ไม่มีความสุดโต่ง เรียกว่า **มัชฌิมาปฏิปทา**

อดทนอย่างไร คือ เป็นผู้รู้เหตุ เป็นผู้รู้ผลของทุกสิ่งที่กระทำ ก็อดทนได้ **อดทนเท่าไร** ก็เป็นผู้รู้ประมาณ รู้ประมาณว่าควรอดทนอย่างไร แล้วก็ควรอดทนเท่าไร **อดทนเมื่อไร** ก็รู้กาลเวลาที่จะอดทนเมื่อไร ให้มันถูกต้องกับกาลเวลาที่จะต้องอดทน นี่ไม่ต้องชี้แจงโดยรายละเอียด **อดทนอย่างไร อดทนเท่าไร อดทนเมื่อไร? ก็รู้จักเหตุรู้จักผล รู้จักประมาณอันถูกต้อง รู้จักเวลาอันสมควร**

ทีนี้อันสุดท้ายก็ดูว่า **ความอดทนนั้น มีผลอย่างไร?**

โดยทั่วไป **ความอดทน**นี้ก็**มีผลเป็นบารมี** สำหรับความสมบูรณ์
สมตามความปรารถนาของสิ่งที่ประสงค์ บารมีที่ทำให้เต็มแห่งความประสงค์
เพราะความอดทนทำไปได้จนตลอด

ที่ใกล้เข้ามาจะเห็นได้ว่า มันจะทำให้**สติปัญญาไม่ไร้ผล** โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งคือปัญญาที่มีความรู้รอบตัว มีความรู้เช่นนั้นอย่างนี้ แล้วก็ความรู้
นั้นท่วมหัวเอาตัวไม่รอด นี่เพราะมันไม่อดทน เพราะมันไม่รอดได้ เพราะมัน
ไม่คอยได้ มันก็เกิดลักษณะความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด เพราะว่ามันไม่อดทน
ปัญญา ความรู้มันต้องทำด้วยความอดทน จึงจะทำได้สมบูรณ์ตามกฎหมายเกณฑ์
แห่งปัญญานั้น ๆ อย่างนี้เรียกว่าทำให้ความรู้ของเราไม่ไร้ผล

ความอดทนทำให้ความรู้ของเราไม่ไร้ผล แล้วก็ทำให้เกิด
ความสมควร สมควรขึ้นมาที่จะได้รับผล การบรรลุมรรคผล นิพพาน
ต้องเกิดมาจากความสมควร สมควรที่จะบรรลุ แล้ว**ความอดกลั้น อดทน**
มาตลอดเวลานั้นแหละ คือ**ความสมควรที่จะได้รับผล** อดทนถึงที่สุด
โดยถูกต้องแล้ว ย่อมเกิด**ความสมควรที่จะได้รับผล**

มีผลหลายหลายมุมทีเดียว เช่น พระบาลี **ขันติ ประมะมัง ตะโป**
ตีติกา ขันติคือความอดกลั้น มันเป็นความเผื่ออย่างยิ่ง เผื่ออะไร เผื่อกิเลส
เผื่อความชั่ว เผื่อสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในใจ อดกลั้นนี้มันเกิดเป็นไฟขึ้นมา
เผื่อสิ่งที่ไม่ควรจะมีอยู่ในใจ

มีพระบาลีว่า **ขันติ ธีรัสสะ ลังกาโร** นี้มองกันไปในแง่ของ
ความงามหรือศิลปะก็สุดแท้ **ความมีขันติเป็นความงาม** ความงามยิ่งกว่า
รูปธรรมที่เป็นความงามอย่างศิลปะวัตถุ หรือว่าการประดับประดาการตกแต่ง
อะไร มันก็เป็นความงามสำหรับหลอเด็ก

ความอดทนได้ แก้ปัญหาได้ มีความสมควรที่จะบรรลุมรรคผล
นี่เป็นความงามในทางจิตใจ งามยิ่งกว่าความงามในทางรูปธรรม

คำสำคัญอีกคำหนึ่งว่า **ขันติ พะลัง ะ ยะตินัง ขันติเป็นกำลัง** **ของผู้บำเพ็ญพรต** คือ หน้าที่ที่จะต้องทำตามหน้าที่ของแต่ละบุคคล แต่ละประเภท พลังอันสำคัญก็คือความอดทนอย่างที่กล่าวแล้วว่า แม้กำลัง ปัญญาจะมีถ้าความอดทนไม่มี ไม่มีกำลังอดทน ปัญญาก็ล้มละลายเสียก่อน ที่จะถึงความสำเร็จ

ในการบำเพ็ญพรตโดยเฉพาะนักบวชแล้ว ยิ่งต้องการความอดทนอย่างยิ่ง อดทนต่อการบีบคั้นของกิเลส ซึ่งมันเป็นเหตุให้อยากจะทำอย่างที่ไม่บรรพชิตไม่ควรจะทำ แม้แต่เรื่องอดอาหารเย็นไม่ได้ ทนต่อความย่ำแย่ทางกามไม่ได้ มันก็ต้องล้มละลาย นี่มีผลอย่างยิ่ง คือ เป็นกำลังของผู้บำเพ็ญพรต

ขอสรุปความในที่สุดว่า ขันติ ขันตินี้ จะทำให้เกิดความเข้มแข็ง ถ้าคนทั้งโลกมีความอดทน อดทนต่อการบังคับของกิเลสแล้วก็จะเข้มแข็ง จะละกิเลสได้ จะไม่เห็นแก่ตัว จะไม่เกิดราคะ โทสะ โมหะ จะไม่เบียดเบียนตนเอง จะไม่เบียดเบียนผู้อื่น จะเกิดความก้าวหน้าไปตามลำดับจนถึงธรรมะระดับสูงสุด ก็ด้วยความอดทน อดทน

ดูให้ดีเถิด ชีวิตนี้เป็นการทนทานอยู่ในชีวิตนั่นเอง ดังนั้น จึงต้องมีความอดทนอดทนต่อการที่ต้องทนทานอยู่ในตัวชีวิตนั่นเอง มันช่วยไม่ได้

ชีวิตเป็นการทนทานอยู่ในตัวเอง จึงต้องมีความอดทน อดทนก็จะประสบผล คือได้ชีวิตใหม่ อยู่เหนือปัญหาทั้งปวง โดยไม่ต้องอดทน อดทนอีกต่อไป หลุดพ้นจากอำนาจของโลกโดยประการทั้งปวง

หวังว่าท่านทั้งหลาย ท่านสาธุชนพุทธบริษัททั้งหลาย จะได้เห็น จะได้รู้จักความอดทน สิ่งที่เรียกว่าความอดทน และผลของความอดทน แล้วดำรงตนอยู่ในขันติธรรมให้อย่างยิ่ง แล้วประสบความสุขสวัสดิ์ อยู่ทุกทีพิภวารตริกาล เทอญ.

อวีโรนะ

ทศพิธราชธรรม ข้อที่ ๑๐

อวีโรนุ*

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย

การบรรยายธรรมในวันนี้ ก็เป็นการบรรยายเรื่อง **ทศพิธราชธรรม** ต่อจากครั้งที่แล้วมา สำหรับอาตมาปีนี้ เป็นปีแห่งการบรรยายเรื่อง ทศพิธราชธรรม ดังที่ทราบกันอยู่แล้ว

ทศพิธราชธรรม เป็นธรรมะสำหรับพระราชา เพื่อทำให้มหาชน ร้องออกมาว่า “พอใจ พอใจ พอใจ” และเป็นธรรมะสำหรับมหาชน **ประพฤติตาม** เพื่อเกิดควมมีฝามีตัว และมีความถูกฝาถูกตัวด้วย ทั้งนี้ จักเป็นไปเพื่อความมีศีลธรรมดี ความสุขสวัสดิ์ สันติสุขส่วนบุคคล และ สันติภาพของสังคมของประเทศ กระทั่งของโลกไปในที่สุด

ธรรมะเหล่านี้มีสำหรับพระราชา คือ เป็นพระคุณอันประเสริฐ เป็นพระคุณอันประเสริฐ สำหรับเป็นพระบารมีในการบำเพ็ญหน้าที่ของ พระองค์ จนสามารถที่จะทำให้เกิดโอกาสที่มหาชนจะร้องออกมาว่า **พอใจ พอใจ พอใจ** ดังที่กล่าวแล้ว

สำหรับการบรรยายวันนี้ มาถึง**ทศพิธราชธรรมข้อที่ ๑๐** ซึ่งเรียกว่า **อะวีโรธะนัง** แปลว่า **ความไม่พิรุณวิปริต** จะขอออกชื่อธรรมะอันประเสริฐนี้ ทั้งสิบข้ออีกทีว่า .-

*ถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันอาทิตย์ที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๐

นี่ดู *อาการของคนบ้า* บางคนก็ว่าตัวเองไม่บ้า คนอื่นบ้า คนบ้า บางคนก็ยั้งรู้ว่าตัวเองก็บ้า คนอื่นก็บ้า **หลักเกณฑ์ของคนบ้านี้ คือความพิรุณ ความวิปริต เอาเป็นประมาณไม่ได้** ฉะนั้นคำว่า “**พิรุณ**” มันก็คือลักษณะที่เป็นบ้าไม่มากก็น้อย

ไม่วิปริต ไม่พิรุณ ไม่บกพร่อง ไม่เกินขอบเขต ไม่แหวกแนว ไม่ผิดไปจากคลองธรรม นี้คือ **อวิโรธนะ** หรือ**อวิโรธน** ในภาษาบาลี

ที่นี้ก็มาถึงปัญหาสำคัญ ที่ต้องวินิจฉัยกันเป็นพิเศษด้วยเหมือนกัน ว่าธรรมะข้อนี้ **ธรรมะ คือ อวิโรธนะ** ข้อนี้เป็นสิกขาอะไร เป็นศีลสิกขา หรือเป็นจิตตสิกขา หรือเป็นปัญญาสิกขา

เอาตามองเห็นว่า **อวิโรธนะนี้เป็นปัญญาสิกขา** คือ ความรอบรู้ จนไม่ทำให้เกิดสิ่งพิรุณหรือวิปริต มันต้องเป็นความรอบรู้ที่สมบูรณ์ ทศพิธราชธรรมข้อนี้จึงเป็นปัญญาสิกขา และเพื่อทำให้กลุ่มทศพิธราชธรรม ทั้งหมดนั้นสมบูรณ์ไปด้วย **ไตรสิกขา** บางข้อเป็นศีลสิกขา บางข้อเป็นจิตตสิกขา ข้อสุดท้ายนี้เป็นปัญญาสิกขา ทำให้ทศพิธราชธรรมมีความสมบูรณ์ด้วยไตรสิกขา เหมือนกับอัญมณีจักรวรรคมีองค์แปด แล้วจึงจะงอกงามออกไปอีกสององค์ คือ สัมมาญาณะ กับสัมมาวิมุตติ เป็นสิบ ซึ่งเรียกว่า สัมมัตตะ สัมมัตตะสิบ นี้คือไม่พิรุณ ไม่วิปริต ทั้งอย่างที่เป็นเหตุและส่วนที่เป็นผล **ความไม่มีอะไร พิรุณนี้มันเป็นลักษณะแห่งปัญญา หรือจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “สัมมาทัญญิ”**

ถ้าไม่มีเหตุผลเป็นอย่างอื่น ในการบัญญัติหมวดธรรมนั้น จะจัด **ปัญญาไว้ท้ายสุดหมวดเสมอ** มารั้งท้ายแห่งหมวดธรรมนั้น ๆ ซึ่งจะเห็นได้ทั่ว ๆ ไปว่า ธรรมะมักจะจบลงด้วยคำว่าปัญญาเป็นข้อสุดท้ายของหมวด แต่ในบางกรณีก็เอามาไว้ข้างต้น เช่น อัญมณีจักรวรรค เอามาไว้ข้างต้นนี้ ก็เพราะเหตุผลพิเศษอย่างที่กล่าวแล้ว

หรือไปดูที่กระท่อมของคนบ้า มันมีอะไรเกาะกรุงัง ไม่เรียบร้อย เป็นสิ่งวิปริตไปทั้งนั้น ถ้าบ้านของคนดี วัตถุในบ้านวิปริตมันก็กลายเป็น บ้านเรือนของคนบ้าไม่ทันรู้ตัว เราอาจจะเห็นได้ในบ้านเรือนของคนที่ไม่ เรียกว่าคนบ้านั้นแหละ ก็มีอะไรกรุงังเกาะกะ ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย บางทีก็วิปริต คือมีสิ่งที่ไม่น่าจะมี ลักษณะอย่างนี้เรียกว่าวัตถุวิปริต

ที่นี้ก็มาถึงวิปริตที่สอง คือ กายวิปริต วิปริตทางกาย ร่างกาย ทั่วเนื้อทั้งตัว หรือว่าส่วนประกอบของร่างกายบางส่วนเป็นส่วน ๆ ไป หรือว่า ระบบประสาทส่วนที่หนึ่งกันอยู่กับเนื้อหนังร่างกาย นี่ก็เรียกว่าร่างกาย มีส่วนที่วิปริตหรือพิรุณ ความไม่สมประกอบ ความพิกลพิการ หรือขาดหายไป ในส่วนที่ควรจะมี หรือมีมากเกินไปในส่วนที่ไม่ควรจะมี ก็เรียกว่ากายวิปริต

คำว่า กายะ หรือกาย แปลว่าหมู่ ความหมายแท้ ๆ แปลว่าหมู่ เช่น พหลพลกาย คือ กองทัพนั้นมันเป็นหมู่ แต่ว่าเป็นหมู่ที่ประกอบไปด้วย ของหลายอย่างเท่าที่จำเป็นจะต้องมี นี่ก็เรียกว่าพหลพลกาย คือ หมู่แห่ง พหลพลโยธี ไม่มีอะไรวิปริต มีครบถ้วนบริบูรณ์ดีก็ดีไป ถ้ามันวิปริต มันก็ไม่สำเร็จประโยชน์

ในทางกายของคนเรา นี้ ต้องมีความปกติถูกต้อง ตั้งแต่เนื้อหนัง ร่างกายที่เป็นส่วนๆ กระทั่งว่าระบบประสาทที่พลอยอาศัยอยู่ด้วย ถ้าบริบูรณ์ดี ถูกต้องดี ครบถ้วนดี ก็เรียกว่าไม่วิปริต

ที่นี้มาถึงวิปริตที่สาม คือ จิตตวิปริต คือ วิปริตทางจิตนี้หมายถึง ระบบทางจิตโดยตรง หมายถึง สมรรถนะของจิต แม้ว่าร่างกายจะไม่บกพร่อง ไม่วิปริต แต่จิตอาจจะวิปริต มีโรคจิตโดยเฉพาะอย่างที่ส่งไปส่ง โรงพยาบาลนี้ แสดงถึงลักษณะวิปริตของจิตที่ชัดเจน

ความคิดวิปริต ความจำวิปริต ความรู้สึกวิปริต เสื่อมโทรม เชื่องช้าน้อยเกินไป สติก็ไม่สมบูรณ์ ต้องส่งโรงพยาบาลโรคจิตโรคประสาท เป็นพิเศษ อย่างนี้เรียกว่า จิตวิปริต จิตพิรุณ

ที่นี้วิปริตที่สี่ สติปัญญาวิปริต อันนี้ไม่ได้เกี่ยวกับจิต แต่หมายถึง
คุณสมบัติของจิต คือสติปัญญา เพราะว่าจิตปกติดี แต่มีความเห็นผิด
เข้าใจผิด ตีความผิด เรียบผิด เชื่อผิด **อย่างนี้ก็วิปริตทางสติปัญญา** โดยที่จิต
ไม่ได้วิปริต

ในพระบาลีมีคำว่า

วิปริตเตทสสะโน มีทศนะวิปริต

อะวิปริตเตทสสะโน มีทศนะไม่วิปริต

มีคำว่า ทศสนะ ทศนะเข้ามาแทนที่ นี่คือความหมายถึงถึง
สติปัญญา

วิปริตทางสติปัญญาไม่ได้ โดยที่จิตไม่ได้วิปริต เพราะมันเรียบผิด
ตีความผิด เชื่อผิด อะไรผิด

ความฉลาดก็วิปริตได้ ฟังดูให้ดี ๆ มีความเฉลียวฉลาด แต่มัน
ฉลาดวิปริต มันทำลายยิ่งกว่าความไม่ฉลาดเสียอีก **ความรู้ท่วมหัวเอาตัว
ไม่รอด มันก็อยู่ในพวกนี้** **ความคิดเห็นก็วิปริต** ก็เรียกว่าวิปริตทางสติปัญญา

ภาษาสากลช่วยให้เข้าใจง่าย **ทางกาย** คือฟิสิกัล (physical)
ทางเมณฑล (mental) หรือไซคัล (psychical) ก็คือทางจิต สปิริชวล
(spiritual) นี้ก็ทางสติปัญญา แบ่งได้ออกเป็นสามอย่างชัด ๆ เข้าใจง่าย
ทางกายก็มีโรคกาย มีวิปริตทางกาย ทางจิตก็มีโรคจิต วิปริตทางจิต
ทางสติปัญญา ก็วิปริตทางสติปัญญา

แต่ในพระบาลีนั้นแยกเป็นเพียงสองอย่าง คือ กายกับจิต โดยเอา
ทางสติปัญญานั้นมาเนื่องไว้กับจิต เรียกว่า **เจตสิก** รวมทั้งจิตด้วย รวมทั้ง
คุณสมบัติของจิตด้วย ดังนั้นจึงมีโรคแต่เพียงทางกายกับทางเจตสิกเท่านั้น
คือ กายิกโรคและเจตสิกโรค แต่ความเป็นจริงที่เราเห็นโดยประจักษ์อยู่

วิปริต มีปัญหาเกิดขึ้นแก่มนุษย์จนต้องยอมตาย แก่ไม่ได้ รู้เอาเองเถิดว่า
ธรรมชาติวิปริต

สามอย่างนี้เป็นข้างนอก : บุคคลวิปริต สังคมวิปริต ธรรมชาติวิปริต
เราจะต้องเผชิญกับสิ่งเหล่านี้ ซึ่งทำให้เกิดปัญหา เกิดความทุกข์ยากลำบาก

ถ้าหากว่าสิ่งเหล่านี้ไม่วิปริตนะ : บุคคลไม่วิปริต คือเป็นมนุษย์
กันอย่างถูกต้อง สังคมก็เป็นสังคมที่ถือธรรมะเป็นหลัก เป็น*อัมมิกสังคมนิยม*
แล้วธรรมชาติก็ไม่วิปริต หรือสามารถป้องกันได้ ก็เรียกว่าธรรมชาติ
ไม่วิปริตก็ได้ ก็เลยสบายไม่มีปัญหาอะไร ในภายในก็ไม่วิปริต ด้วยความวิปริต
สี่อย่าง ส่วนทางภายนอกก็ไม่วิปริต ด้วยความวิปริตภายนอกสามอย่าง

นี่แหละคือ **ความวิปริต** หรือ **ไม่วิปริต**

ดูให้ดี ๆ : *ถ้ามันผิดไปจากที่มันควรจะมีจะเป็น มันเป็นปัญหา
ทั้งนั้นแหละ* ขึ้นชื่อว่าวิปริตแล้วก็นำไปสู่ปัญหาคือความทุกข์ ต่อเมื่อไม่พิรุช
ไม่วิปริต จึงจะไม่สร้างปัญหา

**ที่จะไม่วิปริตได้เช่นนี้ ก็ต้องประกอบอยู่ด้วยปัญญา มีปัญญา
เข้ามาควบคุม** มีปัญญาความรู้อันถูกต้อง ในสิ่งที่ควรรู้อันควบคุมเดี๋ยวนี้
มนุษย์เราไปรู้เพื่อ เพื่อในส่วนที่ไม่ต้องรู้กันเสียก็มาก ที่ไม่จำเป็นจะต้องรู้
ก็มีเสียมาก ส่วนที่ต้องรู้กันจริง ๆ กลับไม่มี เลยก็ได้เป็นทุกข์ เป็นทุกข์
เพราะไม่รู้สิ่งที่ควรจะรู้ ไปรู้ในสิ่งที่ไม่ควรจะรู้ นี่ก็เรียกว่ามันเป็นความรู้
ที่วิปริตทั้งนั้นแหละ จะเป็นที่ยังอย่างไรได้

พยายามทำความเข้าใจว่าวิปริตอย่างไร ไม่วิปริตอย่างไร เมื่อวิปริต
ก็มีความหมายว่าพิรุช พิรุชก็คือไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็น จงรักษา
ความถูกต้องไว้ให้เพียงพอ *อย่าให้มีอะไรวิปริตหรือพิรุชเลย*

วัตถุใด ๆ ที่เนื่องกันอยู่กับเรา ในบ้านเรือนของเราก็อย่าได้
วิปริตเลย

ต้องเรียนกันในภายใน คือในร่างกายที่ยาวประมาณวาหนึ่งนั้น ที่ยังเป็น ๆ ตายแล้วใช้ไม่ได้ ไม่อาจจะเป็นบทเรียน ไม่อาจจะเป็นห้องเรียน

ในร่างกายที่ยังเป็น ๆ มีสัญญาความรู้สึกลำบากสมปฤติ มีจิตใจที่จะคิดนึกได้ นี่เป็น ๆ อย่างนี้แหละมีอะไรให้เรียนอยู่ในนั้นครบหมดทุกอย่างเท่าที่ควรจะเรียน จะเรียนให้เพื่อให้เกินไปได้เหมือนกันแหละแต่ไม่จำเป็นหรอก

ส่วนที่เพื่อนเอย่าเรียนกันเลย เสียเวลาเกินไป **เรียนเท่าที่ดับทุกข์ได้ ก็พอดี พอดี** นี้ก็เรียกว่าความรู้ไม่พริฐ การให้ความรู้ก็ไม่พริฐ การได้ความรู้ก็ไม่พริฐ การมีความรู้ การใช้ความรู้ก็ไม่พริฐ มันไม่พริฐอย่างนี้ ถ้ามันเกินไป มันก็พริฐ แล้วก็ระวังให้ดี มันกำลังจะมีพริฐอยู่จริง ๆ

ขอท่านสาธุชนทั้งหลาย **จงได้มองเห็นในความจำเป็นของคำว่า อวิโรธนะ ความไม่มีอะไรพริฐ** ไม่มีอะไรพริฐไปเสียทุกอย่าง ดังที่กล่าวมาแล้ว ไม่มีอะไรวิปริต มันก็ไม่มีปัญหา

ขอให้มีคุณธรรมซ้อนกันให้สมบูรณ์ **ทั้งในฝ่ายผู้ปกครอง และ ผู้ถูกปกครอง** มีฝ่ามีตัวที่ถูกต้อง คือ มีคุณธรรมเหล่านี้ทั้งฝ่ายผู้ปกครอง และผู้ถูกปกครอง

ผู้ปกครองและผู้ที่ถูกอยู่ในฝ่ายผู้ปกครองทั้งหลาย จงมีคุณธรรมซ้อนนี้ให้เต็มที อย่าได้มีอะไรพริฐเลย ฝ่าย**ผู้ถูกปกครอง**ทั้งหลายก็จงทำตัวอย่าให้มีอะไรพริฐ

เมื่อไม่พริฐกันทั้งฝ่ายผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองแล้ว ก็เรียกว่า มีความถูกฝ่าถูกต้อง ถูกฝ่าถูกต้อง ถูกฝ่าถูกต้อง เพราะไม่มีอะไรพริฐ และวิปริตสำเร็จได้ด้วยคุณธรรมอันประเสริฐคือ อวิโรธนะ หรืออวิโรธนัง

ตามพระพุทธภาษิตที่ว่า **สัมมาทิฏฐิสะมาทานา สัพพัง ทุกขัง อุบัติจะคุง บุคคลพันทุกข์ทั้งปวงได้ด้วยการสมาทานสัมมาทิฏฐิ**

สัมมาทิฏฐิคือทิฏฐิที่ไม่วิปริต ก็เป็นสัมมา สัมมาคือถูกต้อง คือ
ไม่วิปริต สัมมาทิฏฐิ มีทิฏฐิถูกต้อง ไม่วิปริตและล่วงพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

สิ่งนี้เป็นรุ่งอรุณนำมาซึ่งแสงสว่าง มีรุ่งอรุณแล้วก็มีแสงสว่าง
เป็นประทีปส่องเดินทาง เป็นการเดินทางที่ถูกต้องที่ดีที่สุด สรุปลแล้วเป็น
ชีวิตนั่นเอง ชีวิตไม่วิปริต ชีวิตที่ไม่วิปริต

ทุกสิ่งประกอบกันเป็นชีวิตที่ไม่วิปริต

ความมุ่งหมายของชีวิตที่ไม่วิปริต

การกระทำของชีวิตที่ไม่วิปริต

ผลที่ได้จากการกระทำที่ไม่วิปริต

เป็นอันว่าหมดปัญหา มีแต่ความสุขสงบเย็น เป็นความหมาย
ของพระนิพพานน้อย ๆ เรียกว่า นิพพุติ ไปก่อน จนกว่าจะสมบูรณ์ถึงที่สุด
เป็นพระนิพพานโดยแท้จริง

ขอให้ท่านสาธุชนทั้งหลาย จงมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ
อวิโรธนะ คือไม่พริฐ ไม่วิปริต แล้วก็มี ความถูกต้องในชีวิตโดยประการทั้งปวง
จะได้มีทางแห่งการพัฒนาที่ไม่มีความผิดพลาดแต่ประการใดแล้ว มีความ
สุขสวัสดิ์อยู่ทุกทีพาราตริกาล เทอญ.

สรุปความ*

ทศพิธราชธรรม

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย

การบรรยายธรรมในวันนี้ ก็เป็นการบรรยายเรื่อง **ทศพิธราชธรรม** ต่อไปตามเดิม สำหรับอาตมาปีนี้เป็นปีแห่งการบรรยายเรื่องทศพิธราชธรรม ซึ่งดูจะทราบกันทั่วไปอยู่แล้ว การบรรยายครั้งนี้ เป็นครั้งที่ ๑๒ ของการบรรยายชุดนี้ เป็นการจบเรื่อง

ทศพิธราชธรรม เป็นธรรมะสำหรับพระราชา เพื่อทำให้มหาชนร้องออกมาว่า “พอใจ พอใจ” คำว่า “ราชา ราชา” นี้แปลว่า “พอใจ พอใจ” มีความหมายอย่างไรโดยละเอียด จะได้วิไลชนากันในตอนสุดท้ายและ **ทศพิธราชธรรม ยังเป็นธรรมะสำหรับมหาชนดำเนินตามรอยพระยุคลบาท** เพื่อให้เกิดความมีฟ้ามีตัว แล้วก็มีความถูกฝาถูกตัว ถูกกันอย่างยิ่งกว่าฟ้าและดินไปเสียอีก ทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อความมีศีลธรรมอันสูงสุด เป็นที่ตั้งแห่งความสุขสวัสดิ์ เป็นสันติสุขของบุคคล เป็นสันติภาพของสังคม ภาระทั้งของโลกในที่สุด

วันนี้เป็นการบรรยายครั้งสุดท้าย เป็นการสรุปความ หรือจะเรียกว่าเป็นการแสดงอันสงสัก็ก็ได้ มันเป็นเรื่องตามธรรมเนียมอย่างนี้

*ถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันอาทิตย์ที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๓๑

๑๓๗

ณสมอเพชรสุภคณาภว

ทศพิธราชธรรม

ใจความที่จะอธิบายวันนี้ก็คือลักษณะที่เรียกว่า “ธรรมสโมธาน” ทศพิทธราชธรรม ๑๐ ประการนี้ ยังมีธรรมสโมธาน คือธรรมะอื่น ๆ ที่มาสงเคราะห์ลงไปได้

คำว่า “สโมธาน” นี้หมายความว่า มันมีคุณค่าร่วมกันเหมือนกัน สัมพันธ์กัน หรือขยายออกไปได้ โดยที่ยังมีความหมายที่เนื่องกัน อาจจะเรียกรวมมาประกอบเข้าด้วยกัน หรือรวมลงในกันและกันได้ *อาการอย่างนี้ เรียกว่า “สโมธาน”*

ธรรมะแต่ละข้อ ๆ มี “สโมธาน” กว้างขวาง เรียกว่ามีเพื่อนที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น แต่ความหมายอย่างเดียวกันบ้าง คล้ายกันบ้าง สัมพันธ์กันบ้าง จะเรียกรวมกันว่า “ธรรมสโมธาน”

ธรรมะทุกข้อ มีธรรมสโมธาน ซึ่งควรจะศึกษากันโดยละเอียด ข้อนี้มีประโยชน์มาก เพราะว่าเป็นการมองที่ลึกซึ้ง ไม่มองแต่ผิวเผินหรือตรงไปตรงมาอย่างเดียว ดูนเดียว แต่มองลึกลงไปถึงกับว่ามันสัมพันธ์กันกับอันอื่นอย่างไร มีอันอื่นที่ใช้แทนกันได้อย่างไร เนื่องกันอย่างไร ดังที่กล่าวแล้ว จะได้วิจิตรจลยไปตามลำดับ .-

คำว่า “ทาน ทาน” ตัวหนังสือหมายถึงการให้ ของที่ให้ก็เรียกว่า ทานได้เหมือนกัน แต่คำว่า “ทาน” ในข้อนี้ หมายถึง การให้ทางวัตถุ เป็นการแบ่งปันของผู้ไม่เห็นแก่ตัว ไม่ใช่เป็นการลงทุนค้า เหมือนที่ทำกันอยู่โดยมาก แต่เป็นการลดความเห็นแก่ตัว ด้วยการแบ่งปันออกไป

แบ่งปันวัตถุก็ได้ ก็เรียกว่า วัตถุทาน นี้ก็เป็นธรรมสโมธาน แบ่งปันวิชาความรู้ก็ได้ นี้ก็เป็นธรรมสโมธาน แบ่งปันความดี แบ่งปันความสุข แล้วก็แบ่งปันทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถจะแบ่งปันให้กันได้ เรียกว่า ธรรมสโมธาน เอมารวมลงกันได้ในคำว่า ทาน “ทาน” จึงมีความหมายกว้างขวาง

สำหรับคำว่า “ศีล” คำว่า “ศีล” นี้ ตัวหนังสือแปลว่า “ปกติ” “ภาวะแห่งความปกติ” “เหตุแห่งความปกติ” ก็ได้ คำว่าศีลหมายความว่า “ไปถึงอภัยทาน ไม่ทำสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยให้เกิด แต่ให้เกิดความสงบ เรียกว่า “อภัยทาน” ได้ ให้ความสงบ ทำความสงบให้เกิดขึ้นก็เรียกว่าศีลได้ เป็นความสงบทั้งทางกาย กระทั่งทางวัตถุ ถ้าเป็นปกติภาวะแล้วก็เรียกว่า “ศีล” ทั้งนี้ แม้มูลเหตุให้เกิดปกติภาวะก็เรียกว่าศีลได้ นี่คือธรรมเนียมของสิ่งที่เรียกว่า ศีล ความปกติ ภาวะแห่งความปกติ ต้นเหตุที่ให้เกิดภาวะแห่งปกติ ปกติถึงที่สุด ก็คือพระนิพพานนั่นแหละ ปกติถึงที่สุด แต่เราไม่เรียกกัน

ที่นี้ถึงคำว่า “ปริจาคะ บริจาค” นี่เป็นการให้ทานในทางนามธรรม ก็เป็นภายใน ทานะให้ทานทางวัตถุ เป็นภายนอก ปริจาคะให้ทานทางนามธรรม และเป็นภายใน ไม่ต้องมีตัวผู้รับก็ได้ ถ้าเป็นการสละสิ่งไม่ควรมีอยู่ในจิตใจ ก็ไม่มีใครอยากรับ

แต่คำว่า “ปริจาค” นี้ ยังหมายถึงการให้ในความหมายทางนามธรรม ซึ่งอาจจะซ้ำกับคำว่าทานตามธรรมดาที่มี เช่น การให้อภัยทานนี่ก็เป็น การบริจาคอย่างหนึ่ง ให้อภัย ไม่ถือโกรธ ไม่ถือโทษ ไม่ทำอะไรให้เกิดเป็นโทษ เป็นพิษขึ้นมา ก็เป็นทางนามธรรม บริจาคสิ่งที่เป็นภัยเป็นอันตรายออกไปเสีย สูงขึ้นไปจนถึงกับให้ชีวิตเป็นทาน เรียกว่า ชีวิตทาน ให้ชีวิตเป็นทาน เพื่อประโยชน์อันคุ้มกัน และเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ตามความหมายของ อุดมคติของพระโพธิสัตว์

แล้วยังจะกล่าวไปได้อีกว่า มันเป็นการให้ อุตตาทาน ให้อุตตาทา ให้ตัวกู ให้ของกู ออกไปเสีย มันเลยเป็นอุตตมทาน คือ อุดมทานอันสูงสุด

นี่บริจาคมีความหมายสูงสุด มีธรรมเนียมบางอย่างบางประการ อีกหลายชื่อ

ความอ่อนโยนเป็นผลของสมาธิ และกระทั่งว่าเป็นผลของปัญญา มีปัญญามีความรู้ลึกลึกซึ่งจึงจะมีความอ่อนโยน **ยังมีปัญญาลึกซึ่งเท่าไร ก็มีความอ่อนโยนมากเท่านั้น** นี่ก็เป็นธรรมชาติโมธานของสิ่งที่เรียกว่ามัททวะ

ที่นี้ก็มาถึงข้อที่เรียกว่า **“ตะปะ”** หรือ **“ตบะ”** ในภาษาไทยต้องนึกถึง ขันติก่อนสิ่งอื่นทั้งหมด ดังบาลีว่า **ขันตี ประระมัง ตะโป ตีติกขา ขันติคือ ความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่ง** หมายความว่าขันติเป็นตบะอย่างยิ่ง ดังนั้น ขันติก็คือตบะนั้นเอง

ตบะ แปลว่า เเผา เหมือนกับไฟเผาให้หมดไป เเผาอะไร? ก็เผากิเลส ใส่เข้ากับตบะ หรือว่าเอาตบะใส่เข้ากับกิเลส ตบะก็เผากิเลส ตลอดไปถึง ความเสียดจัญไรใด ๆ ก็ถูกเผาไป ความชั่วก็ถูกเผา ความทุกข์ก็ถูกเผา มูลเหตุแห่งความทุกข์ก็ถูกเผา นี่ **“ตบะ”** ทำหน้าที่กว้างขวางอย่างนี้

ดูให้ตั้งบัญญัติไว้ว่า **ศีลก็เผาไปตามแบบศีล สมาธิก็เผาไปตามแบบสมาธิ ปัญญา** ก็เผาไปตามแบบปัญญา ศีลก็เผาโทษต่ำ ๆ สมาธิก็เผาโทษที่สูงขึ้นไป ปัญญาที่เผาโทษที่สูงสุด มันอบด้วยความร้อน เอาความร้อนไปอบเข้ากับสิ่งใด มันก็เผาลิงนั้น ยิ่งร้อนมากก็เผามาก ตบะจึงคือความเผา การเผาอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ จึงมีธรรมชาติหลายอย่างดังนี้

ที่นี้ก็มาถึงคำว่า**อักษิโระ** คือ **ความไม่โกรธ ศีล** นั่นก็คือความไม่โกรธ **อภัยทาน** ที่กล่าวแล้วก็เป็นธรรมชาติโมธานของอักษิโระ **เมตตา กรุณา** นี่ก็เป็นธรรมชาติโมธานของอักษิโระ เป็นเพื่อน เป็นเกลอ เป็นสิ่งที่รวมกันได้ ผสมกันได้กับอักษิโระ แม้ในขณะแห่งสมาธิมันก็ไม่มีความกำเริบแห่งจิต มันก็เป็นอักษิโระ **ระงับนิสัยแห่งความผลุนผลัน** นี้ตัวประโยชน์ของอักษิโระ ความผลุนผลันซึ่งมีกันแทบทุกผู้ทุกนาม **บันดาลโทษแล้วก็ทำอันตราย** ทำความวินาศได้ **นี้ระงับความผลุนผลันนั้นแหละ คือ อักษิโระ**

ทั้งหมดนี้คือ **ธรรมสโมธาน คือธรรมต่าง ๆ ที่สังเคราะห์ลงได้**
ในทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ

ที่นี้ก็จะได้บรรยายวินิจฉัยกันถึง**ประโยชน์ของทศพิธราชธรรม**
ในแง่ของรัฐประศาสนโยบาย ทั้งแก่ฝ่ายผู้ปกครองและฝ่ายผู้ถูกปกครอง
ผู้ที่ทำหน้าที่ปกครอง แม้จะไม่เรียกว่าพระราชามหากษัตริย์ ก็ยังมีความหมาย
เดียวกัน จึงใช้คำว่าผู้ปกครอง ฝ่ายผู้ปกครอง รวมไปถึงผู้ถูกปกครอง

สิ่งทีเรียกว่า **ทาน** นี้ สร้างความสามัคคี จงรักภักดี ความผูกพัน
กตัญญูทวาที เป็นฐานรองรับให้เกิดการสนองความประสงค์ได้แม้จะเอา
ชีวิตเข้าแลก นี่ประโยชน์แก่รัฐประศาสนโยบาย

ศีล สร้างความเคารพ ความไว้วางใจ การฝากกายถวายชีวิต
นี่เป็นประโยชน์แก่รัฐประศาสนโยบาย เป็นบันไดแห่งสวรรค์ เป็นบันได
แห่งนิพพุติ คือความเย็นในปัจจุบัน กระทั่งถึงพระนิพพาน

บริจาค นั้น สร้างความเคารพ ความรัก สร้างความเลื่อมใส
ใ้หันถืออยากจะทำอย่าง *การดำรงอยู่ได้แห่งหมู่คณะนั้น ต้องอาศัยการบริจาค*
ทุกอย่างที่ควรบริจาค

อาชวะ นั้น มีประโยชน์ในการประสานสังคมดึงลงสู่จุดหมาย
สร้างความเคารพบูชา ความไว้วางใจ ความรักใคร่สามัคคีเช่นเดียวกัน

มัทวะ คือ ความรักใคร่ ความสนิทสนมดูดีมี กระทั่งว่า
เป็นโสรจจะ เป็นความเลื่องงามทำให้ผูกพันเป็นกันเอง เป็นสามัคคี
อันแน่นแฟ้น จะเล็งถึงความไม่กระด้างในทางการเมือง มีนโยบายทางการเมือง
ที่เป็นมัทวะ คือ ความอ่อนโยนนิ่มนวล ก็จะไม่มื่อะไรผิดพลาดในเมื่อจะต้อง
กระทำการเกี่ยวกับมหาอำนาจที่เหนือกว่า และไม่ต้องเสียใจในภายหลัง

หวังว่าท่านผู้ฟังทั้งหลาย จะได้เข้าใจความหมายแห่งทศพิธ-
ราชธรรม แล้วพยายามดำเนินตามรอยพระยุคลบาทของสมเด็จพระบรม-
พิตรพระราชสมภาร อันเป็นที่หวังแห่งเราทั้งหลาย แล้วดำเนินตามให้มีฝ่า
มีตัวที่ถูกต้องแก่กันและกัน ยิ่งกว่าฟ้าและดินดังที่กล่าวมาแล้วเถิด แล้วก็
จะได้ตั้งอยู่ในความถูกต้องแห่งหน้าที่การงาน ในอุดมคติของความเป็นมนุษย์
มีความสุขอยู่ทุกทีพาราตริกกาล เทอญ.

มองแต่ แง่ดี เท่านั้น.

เขาดีสักคน เคว้งข้างข้างหัวเขา
สองลูกอีกเขา สักคนที่ดี เขามีอยู่
เป็นประโยชน์ โลกข้าง ยังกัดดี
สักคนที่ชั่ว ลอดไปรู้ ขอบเขาได้ไป;
ละนาคน มีดี โดปสักคนได้ไป
รอดมันให้ไป คั้นหา สหายได้ไป
เขามือให้ไปมา นหวดเท่า ทยไปโลไป
ฝึกในนี้เคย มองแต่ดี มีคุณจริง ๆ

พจนานันท์ อิมพ็องท์